
**PARLAMENT FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

Na osnovu člana IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Proglašava se Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 8. jula 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 9. jula 2003. godine.

Broj 01-530/03
28. jula 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, s. r.

ZAKON

**O KRIVIČNOM POSTUPKU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

DIO PRVI - OPŠTE ODREDBE

GLAVA I - OSNOVNI PRINCIPI

Član 1.

Predmet ovog zakona

Ovim zakonom utvrđuju se pravila krivičnog postupka po kojima su dužni da postupaju opštinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daqem tekstu: Vrhovni sud Federacije), tužilac i drugi učesnici u krivičnom postupku predviđeni ovim zakonom, kad postupaju u krivičnim stvarima.

Član 2.

Princip zakonitosti

- (1) Pravila utvrđena ovim zakonom trebaju obezbijediti da niko nevin ne bude osuđen, a da se počiniocu izrekne krivičnopravna sankcija pod uslovima koje predviđa Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (u daqem tekstu: KZFBiH), drugi zakoni Federacije Bosne i Hercegovine (u daqem tekstu: Federacija), zakoni kantona i zakoni Bosne i Hercegovine u kojima su propisana krivična djela i na osnovu zakonom propisanog postupka.
- (2) Prije donošeNJa pravosnažne presude osumNJIčeni odnosno optuženi može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima, samo pod uslovima koje propisuje ovaj zakon.
- (3) Krivičnopravnu sankciju može počiniocu krivičnog djela izreći samo nadležan sud, odnosno sud kome je Sud Bosne i Hercegovine prenio vođeNJe postupka, u postupku koji je pokrenut i proveden po ovom zakonu.

Član 3.

Pretpostavka nevinosti i *in dubio pro reo*

- (1) Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom suda ne utvrdi NJegova krivica.
- (2) SumNJu u pogledu postojaNJa čiNjenica koje čine obiqežja krivičnog djela ili o kojima zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povozniji za optuženog.

Član 4.

Ne bis in idem

Niko ne može biti ponovo suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravosnažna sudska odluka.

Član 5.

Prava lica lišena slobode

- (1) Lice lišeno slobode mora se na materNJem jeziku ili jeziku koji razumije odmah obavijestiti o razlozima lišavaNJa slobode i istovremeno prije prvog ispitivaNJa poučiti da nije dužno da da izjavu, da ima pravo uzeti branioca kog može sama da izabere, kao i o tome da ima pravo da NJena porodica, konzularni službenik strane države čiji je državqanin ili drugo lice koje ono odredi budu obaviješteni o NJegovom lišavaNJu slobode.
- (2) Licu koje je lišeno slobode postaviće se branilac na NJegov zahtjev ako zbog svog imovnog staNJa ne može da snosi troškove odbrane.

Član 6.

Prava osumNJIčenog odnosno optuženog

- (1) OsumNJIčeni već na prvom ispitivaNJu mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumNJe protiv NJega.

- (2) Osumnjičenom odnosno optuženom se mora omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.
- (3) Osumnjičeni odnosno optuženi nije dužan da iznese svoju odbranu niti odgovara na postavljena pitanja.

Član 7.

Pravo na odbranu

- (1) Osumnjičeni odnosno optuženi ima pravo da brani se sam ili uz stručnu pomoć branioca koga sam izabere.
- (2) Ako osumnjičeni odnosno optuženi sam ne uzme branioca postaviće mu se branilac po službenoj dužnosti kad je to određeno ovim zakonom.
- (3) Osumnjičenom odnosno optuženom se mora obezbijediti dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Član 8.

Jezik i pismo

U krivičnom postupku u ravnopravnoj su upotrebi bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik, a službena pisma su latinica i cirilica.

Član 9.

Pravo na upotrebu jezika i pisma

- (1) Krivični postupak se vodi na jednom od jezika iz člana 8. ovog zakona. U postupku se koristi jedno od pisama iz člana 8. ovog zakona.
- (2) Stranke, svjedoci i ostali učesnici u postupku imaju pravo da se služe svojim jezikom. Ako lice ne razumije jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine odnosno Federacije, osiguraće se usmeno prevođenje onoga što ona odnosno drugi iznose, kao i dokument i drugi pisani dokazni materijal.
- (3) O pravima iz stava 2. ovog člana poučiće se prije prvog ispitivanja lica iz stava 2. ovog člana koja se tih prava mogu odreći ako znaju jezik na kome se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je data pouka i izjava učesnika na datu pouku.
- (4) Prevođenje obavlja sudski tumač.

Član 10.

Upućivanja i dostavljanja pismena

- (1) Pozive, odluke i druga pismena upućuje sud i drugi organi koji učestvuju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz člana 8. ovog zakona.
- (2) Tužbe, žalbe i drugi podnesci dostavljaju se sudu i drugim organima koji učestvuju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz člana 8. ovog zakona.

(3) Licu koje je lišeno slobode ili se nalazi u pritvoru, na izdržavanju kazne ili na obaveznom psihijatrijskom liječenju, odnosno obaveznom liječenju od ovisnosti dostaviće se i prevod pismena iz st. 1. i 2. ovog člana na jeziku kojim se ta lice služi u postupku.

Član 11.

Zakonitost dokaza

- (1) Zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo kojeg drugog lica koje učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.
- (2) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavqenim povredama qudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavqeni bitnim povredama ovog zakona.
- (3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na osnovu dokaza iz stava 2. ovog člana.

Član 12.

Pravo na odštetu i rehabilitaciju

Lice koje je neopravdano osuđeno za krivično djelo ili je bez osnova lišeno slobode ima pravo na rehabilitaciju, pravo na nadoknadu štete iz buxetskih sredstava, kao i druga prava utvrđena zakonom.

Član 13.

Pouka o pravima

Osumnjičenog odnosno optuženog ili drugo lice koje učestvuje u postupku koje bi iz neznanja moglo propustiti neku radnju u postupku, ili se iz neznanja ne bi koristilo svojim pravima, sud, tužilac i drugi organi koji učestvuju u postupku će poučiti o pravima koja im po ovom zakonu pripadaju i o posqedicama propuštanja radnje.

Član 14.

Pravo na suđenje bez odgađanja

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odgađanja, a najkasnije u roku od jedne godine od dana potvrđivanja optužnice.
- (2) Sud je dužan da postupak provede bez odugovlaćenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.
- (3) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme.

Član 15.

Jednakost u postupanju

Sud, tužilac i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužioca i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjene postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 17.

Princip akuzatornosti

Krivični postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu nadležnog tužioca.

Član 18.

Princip legaliteta krivičnog gonjenja

Tužilac je dužan da preduzme krivično gonjenje ako postoje dokazi da je počinjeno krivično djelo, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Član 19.

Posljedice pokretanja postupka

Kad je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o krivičnim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, ove posljedice nastupaju od dana kad je donesena osuđujuća presuda, bez obzira na to je li postala pravosnažna.

Član 20.

Prethodna pitanja

(1) Ako primjena Krivičnog zakona zavisi od prethodne odluke o kakvom pravnom pitanju za čije je odlučivanje nadležan sud u kojem drugom postupku ili neki drugi organ, sud kad sudi u krivičnom predmetu može sam odlučiti i o tom pitanju po odredbama koje važe za dokazivanje u krivičnom postupku. Odluka suda o ovom pravnom pitanju ima učinak samo u krivičnom predmetu koji ovaj sud raspravlja.

(2) Ako je o takvom prethodnom pitanju već donio odluku sud u kojem drugom postupku ili neki drugi organ, takva odluka ne veže sud u pogledu ocjene da li je učinjeno određeno krivično djelo.

GLAVA II - ZNAČENJE IZRAZA

Član 21.

Osnovni pojmovi

Osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- a) "osumnjivci" je lice za koje postoji osnovana sumnja da je počinio krivično djelo,
- b) "optuženi" je lice protiv kojeg je jedna ili više tačaka u optužnici potvrđena,

- c) "osuđeni" je lice za koje je pravosnažnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorno za određeno krivično djelo,
- d) "sudija za prethodni postupak" je sudija koji u toku istrage postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom,
- e) "sudija za prethodno saslušanje" je sudija koji poslije podizanja optuženice postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom i koji ima ovlaštenja koja pripadaju sudiji za prethodni postupak,
- f) "stranke" su tužilac i osumnjičeni odnosno optuženi,
- g) "ovlašteno službeno lice" je ono lice koja ima odgovarajuća ovlaštenja unutar državne granične službe, policijskih organa Federacije, sudske policije, kao i carinskih organa, organa finansijske policije, poreskih organa i organa vojne policije,
- h) "oštećeni" je lice kojem je lično ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo,
- i) "pravna lica" su lica koja su kao takva definisana u KZFBiH, uključujući: korporacije, preduzeća, udruženja i ortakluci i druga pravna lica,
- j) "istraga" obuhvata aktivnosti preduzete od tužioca ili ovlaštenog službenog lica u skladu s ovim zakonom, uključujući prikupljanje i čuvanje izvjava i dokaza,
- k) "unakrsno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke odnosno branioca koja nije pozvala svjedoka, odnosno vještaka,
- l) "direktno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke odnosno branioca, koja je pozvala svjedoka, odnosno vještaka,
- m) "osnovana sumnja" je viši stepen sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je izvršeno krivično djelo,
- n) "zabilješke" i "spisi" su slova, riječi ili brojevi ili njihov ekvivalent zapisane rukom, otkucane pisaćom mašinom, odštampane, fotokopirane, fotografirane, zabilježene magnetskim impulsima, mehanički ili elektronski ili nekim drugim vidom sakupljenja podataka,
- o) "fotografije" su fotografski, digitalni i rendgenski snimci, videotrake i filmovi,
- p) "original" je sam spis ili snimak ili sličan ekvivalent kojim se ostvaruje isto djelovanje od lica koje ga piše, snima ili izdaje. "Original" fotografija uključuje negativ i sve kopije. Ako su podaci pohranjeni u kompjuteru ili sličnom uređaju za automatsku obradu podataka, original je i svaki odštampani primjerak ili okom vidljivi pohranjeni podatak,
- r) "kopija" je preslikavanje originala ili matrice, uključujući uvećanja i umanjivanja, mehaničkim ili elektronskim presnimavanjem, hemijskom reprodukcijom ili nekom drugom ekvivalentnom tehnikom kojom se precizno reprodukuje original,
- s) "telekomunikacijska adresa" je svaki telefonski broj, linijski ili mobilni ili elektronska pošta ili internet adresa koju posjeduje ili koristi određeno lice.

GLAVA III - PRAVNA POMOJ I SLUŽBENA SARADNJA

Član 22.

Obaveza pružanja pravne pomoći i službene saradnje

- (1) Svi sudovi u Federaciji dužni su da pruže pravnu pomoć sudu koji vodi postupak.
- (2) Svi organi vlasti u Federaciji dužni su službeno da saraduju sa sudovima, tužiocem i drugim organima koji učestvuju u krivičnom postupku.

Član 23.

Pružanje pravne pomoći i službene saradnje

- (1) Sud će uputiti zahtjev za pružanje pravne pomoći, odnosno za službenu saradnju nadležnom sudu odnosno organu vlasti.
- (2) Pružanje pravne pomoći i službena saradnja provode se bez nadoknade.
- (3) Stavovi 1. i 2. ovog člana primjenjuju se i na zahtjeve koje je tužilac uputio prema tužilaštvu ili drugim organima vlasti u Federaciji.

GLAVA IV - NADLEŽNOST SUDA

Odjelak 1. Stvarna nadležnost i sastav suda

Član 24.

Stvarna nadležnost suda

Vrhovni sud Federacije, kantonalni sudovi i opštinski sudovi sude u krivičnim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom Federacije odnosno zakonom kantona.

Član 25.

Sastav suda

- (1) U prvom stepenu sudi vijeće krivičnog odjeqaNJa suda sastavqeno od trojice sudija.
- (2) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom sudi sudija pojedinac.
- (3) U drugom stepenu sudi vijeće apelacionog odjeqaNJa suda sastavqeno od trojice sudija.
- (4) O zahtjevu za ponavqaNJe postupka odlučuje vijeće krivičnog odjeqaNJa sastavqeno od trojice sudija.
- (5) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušaNJe, predsjednik suda i predsjednik vijeća odlučuju u slučajevima predviđenim ovim zakonom.
- (6) U vijeću sastavqenom od trojice sudija, sud odlučuje o žalbama protiv rješeNJa kada je to određeno ovim zakonom i donosi druge odluke van glavnog pretresa.

Odjeljak 2. Mjesna nadležnost

Član 26.

Forum delicti commissi

- (1) Mjesno nadležan je sud na čijem području je krivično djelo izvršeno ili pokušano.
- (2) Ako je krivično djelo izvršeno ili pokušano na područjima raznih sudova ili na granici tih područja, ili je neizvjesno na kojem je području izvršeno ili pokušano, nadležan je onaj sud koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnica nije potvrđena - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.

Član 27.

Posebna nadležnost

Ako je krivično djelo počinjeno na domaćem brodu ili domaćem vazduhoplovu dok se nalazi u domaćem pristaništu, nadležan je sud na čijem se području nalazi to pristanište. U ostalim slučajevima kad je krivično djelo počinjeno na domaćem brodu ili domaćem vazduhoplovu, nadležan je sud na čijem se području nalazi matična luka broda odnosno vazduhoplova ili domaće pristanište u kome se brod odnosno vazduhoplov prvi put zaustavi.

Član 28.

Forum domicilii

- (1) Ako nije poznato mjesto izvršenja krivičnog djela ili ako je to mjesto van područja Federacije, nadležan je sud na čijem području osumnjičeni odnosno optuženi ima prebivalište ili boravište.
- (2) Ako je sud na čijem području osumnjičeni odnosno optuženi ima prebivalište ili boravište već započeo postupak, ostaje nadležan iako se saznalo za mjesto izvršenja krivičnog djela.

Član 29.

Forum deprehensionis

Ako nije poznato mjesto izvršenja krivičnog djela, a niti prebivalište ili boravište osumnjičenog odnosno optuženog, ili se oba mjesta nalaze van područja Federacije, nadležan je sud na čijem se području osumnjičeni odnosno optuženi uhapsi ili se sam prijavi.

Član 30.

Nadležnost s elementom inostranosti

Ako je neko lice počinilo krivična djela u Federaciji i u inostranstvu, a između tih djela postoji međusobna veza i isti dokazi, nadležan je sud koji je nadležan za krivično djelo počinjeno u Federaciji.

Član 31.

Forum ordinatum

Ako se prema odredbama ovog zakona ne može ustanoviti koji je sud mjesno nadležan, Vrhovni sud Federacije određuje jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se provesti postupak.

Odjeljak 3. Spajanje i razdvajanje postupka

Član 32.

Spajanje postupka

- (1) Ako je isto lice optuženo za više krivičnih djela, pa je za neka od tih djela nadležan niži a za neka viši sud, nadležan je viši sud, a ako su nadležni sudovi iste vrste, nadležan je onaj sud koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnice nisu potvrđene - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.
- (2) Prema odredbama stava 1. ovog člana, određuje se nadležnost i u slučaju ako je oštećeni istovremeno učinio krivično djelo prema osumnjičenom odnosno optuženom.
- (3) Za saizvršioce, u pravilu, nadležan je sud koji je prvi potvrdio optužnicu.
- (4) Sud koji je nadležan za izvršioca krivičnog djela nadležan je, u pravilu, i za saučesnike, prikrivače, lica koje su pomogla počiniocu poslije izvršenja krivičnog djela, kao i za lica koja nisu prijavila pripremanje krivičnog djela, izvršenje krivičnog djela ili počinoca.
- (5) U svim slučajevima iz st. od 1. do 4. ovog člana, proveće se, u pravilu, jedinstveni postupak i donijeti jedna presuda.
- (6) Sud može odlučiti da provede jedinstveni postupak i donese jednu presudu i u slučaju kad je više lica optuženo za više krivičnih djela, ali samo ako između izvršenih krivičnih djela postoji međusobna veza. Ako je za neka od ovih krivičnih djela nadležan viši a za neka niži sud, jedinstveni postupak može se provesti samo pred višim sudom.
- (7) Sud može odlučiti da provede jedinstveni postupak i donese jednu presudu ako se pred istim sudom vode odvojeni postupci protiv istog lica za više krivičnih djela ili protiv više lica za isto krivično djelo.
- (8) O spajanju postupka odlučuje sud koji je nadležan za provođenje jedinstvenog postupka. Protiv rješenja kojim je određeno spajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za spajanje nije dozvođena žalba.
- (9) Po odredbama ovog člana postupiće se i ako jedinstveni postupak treba da se provede za više krivičnih djela za koja su nadležni sudovi u raznim kantonima.

Član 33.

Razdvajanje postupka

- (1) Sud koji je po članu 32. ovog zakona nadležan može iz važnih razloga ili iz razloga cjelishodnosti do završetka glavnog pretresa odlučiti da se postupak za pojedina krivična djela ili protiv pojedinih optuženih razdvoji i posebno dovrši.
- (2) Rješenje o razdvajanju postupka donosi sudija odnosno vijeće po saslušanju stranaka i branioca.
- (3) Protiv rješenja kojim je određeno razdvajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za razdvajanje postupka nije dozvođena žalba.

Odjeljak 4. Prenosanje mjesne nadležnosti

Član 34.

Prenošenje nadležnosti iz pravnih ili stvarnih razloga

- (1) Kad je nadležni sud iz pravnih ili stvarnih razloga sprečen da postupa, dužan je, po saslušanju stranaka i branioca, da o tome izvjesti neposredno viši sud koji će odrediti drugi stvarno nadležan sud na svom području.
- (2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena žalba.

Član 35.

Prenošenje nadležnosti iz važnih razloga

- (1) Sud određen zakonom može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud na svom području, ako postoje važni razlozi.
- (2) Vrhovni sud Federacije može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud na području drugog kantona, ako postoje važni razlozi.
- (3) Rješenje u smislu st. 1. i 2. ovog člana, protiv kojeg nije dozvoljena žalba, može se donijeti na prijedlog sudije za prethodni postupak, sudije za prethodno saslušanje, sudije ili predsjednika vijeća ili na prijedlog jedne od stranaka ili branioca.

Odjeljak 5. Posljedice nenadležnosti i sukob nadležnosti

Član 36.

Posljedice nenadležnosti

- (1) Sud je dužan da pazi na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost i čim primijeti da nije nadležan proglasiće se nenadležnim i po pravosnažnosti rješenja uputiće predmet nadležnom sudu.
- (2) Ako u toku glavnog pretresa sud ustanovi da je za suđenje nadležan niži sud neće dostaviti predmet tom sudu, nego će sam provesti postupak i donijeti odluku.
- (3) Nakon potvrđivanja optužnice sud se ne može proglasiti mjesno nenadležnim niti stranke mogu isticati prigovor mjesne nenadležnosti.
- (4) Nenadležan sud je dužan preduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgađanja.

Član 37.

Pokretanje postupka za rješavanje sukoba nadležnosti

- (1) Ako sud kome je predmet ustupen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, pokrenuće postupak za rješavanje sukoba nadležnosti.
- (2) Kad je povodom žalbe protiv odluke prvostepenog suda kojom se ovaj proglasio nenadležnim odluku donio drugostepeni sud, za tu odluku vezan je po pitanju nadležnosti i sud kome je predmet ustupen ako je drugostepeni sud nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Član 38.

Rješavanje sukoba nadležnosti

- (1) Sukob nadležnosti između sudova rješava zajednički neposredno viši sud.
- (2) Prije nego što donese rješenje povodom sukoba nadležnosti sud će zatražiti mišljenje stranaka i branioca. Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba.
- (3) Prilikom odlučivanja o sukobu nadležnosti sud može istovremeno po službenoj dužnosti donijeti odluku o prenošenju mjesne nadležnosti ako su ispunjeni uslovi iz člana 35. ovog zakona.
- (4) Dok se ne riješi sukob nadležnosti između sudova, svaki od njih je dužan preduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgađanja.

GLAVA V - IZUZIMANJE

Član 39.

Razlozi za izuzimanje

Sudija ne može vršiti sudijsku dužnost:

- a) ako je oštećen krivičnim djelom,
- b) ako mu je osumnjičeni odnosno optuženi, njegov branilac, tužilac, oštećeni, njegov zakonski zastupnik ili opunomoćenik, bračni odnosno vanbračni drug ili srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u bočnoj liniji do četvrtog stepena, a po tazbini do drugog stepena,
- c) ako je sa osumnjičenim odnosno optuženim, njegovim braniocem, tužiocem ili oštećenim u odnosu staraoca, staranika, usvojioca, usvojenika, hranioca ili hranjenika,
- d) ako je u istom krivičnom predmetu učestvovao kao sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili je postupao kao tužilac, branilac, zakonski zastupnik ili opunomoćenik oštećenog ili je saslušan kao svjedok ili kao vještak,
- e) ako je u istom predmetu učestvovao u donošenju odluke koja se pobija pravnim lijekom, i
- f) ako postoje okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost.

Član 40.

Izuzimanje na zahtjev stranke

- (1) Izuzimanje predsjednika suda i sudije može tražiti stranka ili branilac.
- (2) Zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti do početka glavnog pretresa, a ako se za razlog izuzimanja iz člana 39. tač. od a) do f) ovog zakona saznalo kasnije, zahtjev se podnosi odmah po saznanju.
- (3) Zahtjev za izuzimanje sudije vijeća apelacionog odjeljenja stranka ili branilac mogu da podnesu u žalbi ili u odgovoru na žalbu.
- (4) Stranke ili branilac mogu da traže izuzimanje samo poimenično određenog sudije odnosno predsjednika suda koji postupa u predmetu.

(5) Stranka ili branilac dužni su da u zahtjevu navedu okolnosti i dokaze zbog kojih smatraju da postoji neki od zakonskih osnova za izuzimanje. U zahtjevu se ne mogu ponovo navoditi razlozi koji su isticali u zahtjevu za izuzimanje koji je ranije odbijen.

Član 41.

Postupak za izuzimanje

(1) Čim sazna za postojanje nekog od razloga za izuzimanje iz člana 39. tač. od a) do e) ovog zakona, sudija je dužan da prekine svaki rad na tom predmetu i o tome obavijesti predsjednika suda. Ako sudija smatra da postoje okolnosti iz člana 39. tačke f) ovog zakona, izvjestiće o tome predsjednika suda.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, kao i u slučaju kada se radi o izuzeću predsjednika suda - o njegovom izuzeću i zamjeni odlučuje opšta sjednica odnosno kolegijum sudija tog suda.

Član 42.

Odlučivanje o zahtjevu za izuzimanje

(1) O zahtjevu za izuzimanje iz člana 40. ovog zakona odlučuje opšta sjednica odnosno kolegijum sudija.

(2) Prije donošenja rješenja o izuzimanju pribaviće se izjava sudije odnosno predsjednika suda, a po potrebi provešće se i drugi izvidaji.

(3) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija zahtjev za izuzimanje žalba nije dozvoljena.

(4) Ako je zahtjev za izuzimanje iz člana 39. tačka f) ovog zakona podnesen poslije početka glavnog pretresa ili ako je postupeno protivno odredbama člana 40. st. 4. i 5. ovog zakona, zahtjev će se odbaciti u cjelini odnosno djelimično. Rješenje kojim se zahtjev odbacuje donosi vijeće. U donošenju ovog rješenja ne može učestvovati sudija čije se izuzimanje traži. Protiv rješenja kojim se zahtjev odbacuje nije dozvoljena žalba.

Član 43.

Vaganost radnji preduzetih nakon podnošenja zahtjeva za izuzimanje

Kad sudija sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzimanje, dužan je odmah da obustavi svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz člana 39. tačka f) ovog zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odgađanja.

Član 44.

Izuzimanje tužioca i drugih učesnika u postupku

(1) Odredbe o izuzimanju sudije shodno se primjenjuju i na tužioca i lica koja su na osnovu zakona ovlaštena da ga zastupaju u postupku, zapisničare, sudske tumače, stručna lica, kao i na vještake ako za njih nije određeno nešto drugo.

(2) Tužilac odlučuje o izuzimanju lica koja su na osnovu zakona ovlaštena da ga zastupaju u krivičnom postupku. O izuzimanju tužioca odlučuje kolegijum tužilaštva.

(3) O izuzimanju zapisničara, sudskog tumača, stručnog lica i vještaka odlučuje vijeće, predsjednik vijeća ili sudija.

(4) Kada ovlaštena službena lica preduzimaju istražne radnje na osnovu ovog zakona, o njihovom izuzimanju odlučuje tužilac. Ako prilikom preduzimanja radnje učestvuje zapisničar, o njegovom izuzimanju odlučuje službeno lice koje preduzima radnju.

GLAVA VI - TUŽILAC

Član 45.

Prava i dužnosti

(1) Osnovno pravo i osnovna dužnost tužioca je otkrivanje i gonjenje počilaca krivičnih djela koja su u nadležnosti suda.

(2) Tužilac ima pravo i dužan je da:

a) odmah po saznanju da postoji osnovana sumnja da je počinjeno krivično djelo preduzme potrebne mjere s ciljem njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaznje osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih lica vezanih za pronalaznje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,

b) provede istragu u skladu sa ovim zakonom,

c) daje imunitet u skladu sa zakonom,

d) zahtijeva dostavljanje informacija od državnih organa, preduzeća, pravnih i fizičkih lica u Federaciji,

e) izdaje pozive i naredbe i predlaže izdavanje poziva i naredbi u skladu sa ovim zakonom,

f) naredi ovlaštenom službenom licu da izvrši naredbu izdatu od suda u skladu sa ovim zakonom,

g) predlaže izdavanje krivičnog naloga u skladu s članom 350. ovog zakona,

h) podiže i zastupa optužnicu pred sudom,

i) podnosi pravne lijekove,

j) obavlja i druge poslove određene zakonom.

(3) U skladu sa st. 1. i 2. ovog člana, svi organi koji učestvuju u istrazi dužni su da o svakoj preduzetoj radnji obavijeste tužioca i da postupe po svakom njegovom zahtjevu.

Član 46.

Postupanje pred sudovima

Glavni federalni tužilac odnosno tužilac u kantonu postupa pred sudovima u skladu sa federalnim odnosno kantonalnim zakonom.

Član 47.

Preduzimanje radnji

Tužilac preduzima sve radNje u postupku za koje je po zakonu ovlašten sam ili preko lica koja su na osnovu zakona obavezna da postupaju po NJegovom zahtjevu u krivičnom postupku.

Član 48.

Mjesna nadležnost tužioca

Mjesna nadležnost tužioca određuje se prema odredbama koje važe za nadležnost suda onog područja za koji je tužilac imenovan.

Član 49.

PostupaNje nenadležnog tužioca

Kad postoji opasnost od odgađaNja, radNje u postupku preduzeće i nenadležni tužilac u kantonu, ali o tome mora odmah da izvijesti nadležnog tužioca.

Član 50.

DavaNje uputstava

U okviru djelokruga svoga rada glavni federalni tužilac može u konkretnim predmetima davati potrebna obavezna uputstva tužilaštvima u Federaciji.

Član 51.

Sukob nadležnosti

Sukob nadležnosti između tužilaca rješava glavni federalni tužilac.

Član 52.

Princip mutabiliteta

Tužilac može da odustane od goNjeNja do završetka glavnog pretresa, a u postupku pred vijećem apelacionog odjeqeNja - kada je to predviđeno ovim zakonom.

GLAVA VII - BRANILAC

Član 53.

Pravo na branioca

- (1) OsumNjičeni odnosno optuženi može imati branioca tokom cijelog postupka.
- (2) Za branioca se može uzeti advokat pod uslovima koji su propisani Zakonom o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine.
- (3) Ukoliko osumNjičeni odnosno optuženi sam ne uzme branioca, osumNjičenom odnosno optuženom osim ako se on tome izričito ne protivi, mogu branioca uzeti NJegov zakonski zastupnik, bračni odnosno vanbračni drug, krvni srodnik u pravoj liniji do bilo kog stepena, usvojlac, usvojenik, brat, sestra ili hranilac.

- (4) Branilac mora predati punomoć za zastupaNJe prilikom preuzimaNJa prve radNJe u postupku.

Član 54.

Broj branilaca

- (1) Više osumNjičenih odnosno optuženih mogu imati zajedničkog branioca, osim ako branioca postavlja sud, u skladu sa čl. 59. i 60. ovog zakona.
- (2) OsumNjičeni odnosno optuženi može imati više branilaca, ali samo jedan od njih imaće status glavnog branioca o čemu će se osumNjičeni odnosno optuženi izjasniti. Smatra se da je odbrana obezbijedena kada u postupku učestvuje jedan od branilaca.

Član 55.

Ko ne može biti branilac

- (1) Branilac ne može biti oštećeni, bračni odnosno vanbračni drug oštećenog ili tužioca, niti njihov srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u bočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tazbini do drugog stepena.
- (2) Branilac koji je pozvan kao svjedok ne može biti branilac u tom predmetu.
- (3) Branilac ne može biti lice koje je u istom predmetu postupalo kao sudija ili tužilac.

Član 56.

IskqučeNJe branioca iz postupka

- (1) Razlog za iskqučeNJe branioca iz postupka postoji i u pogledu lica koje zloupotrebljava kontakt s osumNjičenim odnosno optuženim koji je u pritvoru kako bi osumNjičeni odnosno optuženi počinio krivično djelo ili ugrozio bezbjednost ustanove u kojoj se pritvor izvršava.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, osumNjičeni odnosno optuženi će se pozvati da u određenom roku uzme drugog branioca.
- (3) Ako osumNjičeni odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane sam ne uzme branioca ili branioca ne angažuju lica iz člana 53. stava 3. ovog zakona, postupiće se na način predviđen u članu 59. stav 4. ovog zakona.
- (4) U slučaju iz st. 2. i 3. ovog člana, novom braniocu će se ostaviti dovoqno vremena za pripremu odbrane osumNjičenog odnosno optuženog.
- (5) Za vrijeme trajaNJa iskqučeNJa branilac ne može braniti osumNjičenog odnosno optuženog u drugom postupku. Branilac ne može braniti druge osumNjičene odnosno optužene u istom postupku, kao ni u razdvojenom postupku.

Član 57.

Postupak iskqučeNJa branioca

- (1) Odluka o iskqučeNJu branioca donosi se na posebnom saslušaNJu kome prisustvuju tužilac, osumNjičeni odnosno optuženi, branilac i predstavnik advokatske komore čiji je branilac član.

(2) Postupak iskvučeNJa se može provesti i bez branioca ako je uredno pozvan i ako je u pozivu za saslušaNJe bio upozoren da će se postupak voditi i u NJegovom odsustvu. O saslušaNJu se sastavqa zapisnik.

Član 58.

RješeNJe o iskvučeNJu

(1) RješeNJe o iskvučeNJu iz člana 57. ovog zakona prije početka glavnog pretresa donosi vijeće (član 25. stav 6.), a na glavnom pretresu sudija odnosno vijeće. U postupku pred vijećem apelacionog odeqeNJa rješeNJe o iskvučeNJu branioca donosi vijeće nadležno za odlučivaNJe u apelacionom postupku.

(2) Protiv rješeNJa iz stava 1. ovog člana žalba nije dozvoqena.

(3) Ako je branilac iskvučen iz postupka može mu se narediti da snosi troškove nastale zbog prekida ili odgađaNJa postupka.

Član 59.

Kada osumNjičeni odnosno optuženi mora imati branioca

(1) OsumNjičeni mora imati branioca već prilikom prvog ispitivaNJa ako je nijem ili gluv ili ako je osumNjičen za krivično djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora.

(2) OsumNjičeni odnosno optuženi mora imati branioca odmah pošto mu je određen pritvor, za vrijeme dok pritvor traje.

(3) Nakon podizaNJa optužnice za krivično djelo za koje se može izreći deset godina zatvora ili teža kazna optuženi mora imati branioca u vrijeme dostavqaNJa optužnice.

(4) Ako osumNjičeni odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane ne uzme sam branioca, ili branioca ne angažuju lica iz člana 53. stav 3. ovog zakona, branioca će mu postaviti sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušaNJe, sudija, odnosno predsjednik vijeća. U ovom slučaju osumNjičeni odnosno optuženi ima pravo na branioca do pravosnažnosti presude, a ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora - i u postupku po pravnom lijeku.

(5) Branilac će biti postavqen osumNjičenom odnosno optuženom ako sud utvrdi da je to zbog složenosti predmeta ili mentalnog stanJa osumNjičenog odnosno optuženog u interesu pravde.

(6) U slučaju postavqaNJa branioca osumNjičeni odnosno optuženi će se prvo pozvati da sam izabere branioca sa predstavqene liste. Ukoliko osumNjičeni odnosno optuženi sam ne izabere branioca sa predstavqene liste, branioca će postaviti sud.

Član 60.

PostavqaNJe branioca zbog slabog imovnog stanJa

(1) Kad ne postoje uslovi za obaveznu odbranu, a postupak se vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna ili kada to zahtijevaju interesi pravednosti, bez obzira na propisanu kaznu, osumNjičenom odnosno optuženom će se, na NJegov zahtjev, postaviti branilac, ako prema svom imovnom stanJu ne može snositi troškove odbrane.

(2) Zahtjev za postavljanje branioca iz stava 1. ovog člana može se podnijeti tokom cijelog krivičnog postupka. Branioca postavlja sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija odnosno predsjednik vijeća nakon što je osumnjičenom odnosno optuženom prvo pružena prilika da sa predstavljene liste izabere branioca.

Član 61.

Pravo branioca da pregleda spise i dokumentaciju

- (1) U toku istrage, branilac ima pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičenom. Ovo pravo se braniocu može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cijeloga postupka.
- (2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, kada se osumnjičeni odnosno optuženi nalazi u pritvoru tužilac će dostaviti sudiji za prethodni postupak odnosno sudiji za prethodno saslušanje dokaze radi obavještanja branioca.
- (3) Poslije podizanja optužnice branilac osumnjičenog odnosno optuženog ima pravo na uvid u sve spise i dokaze.
- (4) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija odnosno vijeće, kao i tužilac dužni su, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid braniocu.
- (5) U slučaju iz st. 3. i 4. ovog člana branilac može izvršiti fotokopiranje svih spisa i dokumenata.

Član 62.

Komunikacija osumnjičenog odnosno optuženog sa braniocem

- (1) Ako se osumnjičeni odnosno optuženi nalazi u pritvoru ima pravo da odmah komunicira sa braniocem, usmeno ili pisano.
- (2) Tokom razgovora osumnjičeni odnosno optuženi i branilac mogu biti posmatrani, ali se ne smije slušati njihov razgovor.

Član 63.

Razrješavanje postavljenog branioca

- (1) Umjesto postavljenog branioca osumnjičeni odnosno optuženi može da sam uzme drugog branioca. U tom slučaju razriješiće se postavljeni branilac.
- (2) Branilac može tražiti da bude razriješen samo na način predviđen zakonom.
- (3) O razrješavanju branioca u slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana odlučuje u toku istrage sudija za prethodni postupak, nakon podizanja optužnice - sudija za prethodno saslušanje, a u toku glavnog pretresa sudija odnosno vijeće. Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba.
- (4) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija odnosno vijeće može, na tražnje osumnjičenog odnosno optuženog ili uz njegovu saglasnost da razriješi postavljenog branioca koji neodgovorno vrši svoju dužnost. Umjesto razriješenog branioca postaviće se drugi branilac. O razrješavanju branioca odmah će se obavijestiti advokatska komora čiji je član.

Član 64.

Preduzimanje radnji od branioca

- (1) Branilac mora, zastupajući osumnjičenog odnosno optuženog, preduzimati sve neophodne radnje s ciljem utvrđivanja činjenica, prikupljanja dokaza koji idu u korist osumnjičenog odnosno optuženog, kao i zaštite njihovih prava.
- (2) Prava i dužnosti branioca ne prestaju u slučaju opoziva punomoći sve dok sudija odnosno vijeće ne razriješi branioca njegovih prava i dužnosti.

GLAVA VIII - RADNJE DOKAZIVANJA

Odjeljak 1. Pretresanje stana, prostorija i lica

Član 65.

Pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnina

- (1) Pretresanje stana i ostalih prostorija osumnjičenog odnosno optuženog i drugih lica, kao i njihovih pokretnina izvan stana može se preduzeti samo onda ako ima dovoljno osnova za sumnju da se kod njih nalaze počinitelac, saučesnik, tragovi krivičnog djela ili predmeti važni za postupak.
- (2) Pretresanje pokretnina, u smislu odredbe stava 1. ovog člana, obuhvata i pretresanje kompjutera i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka koji su s njima povezani. Na zahtjev suda, lica koja se koriste ovim uređajima dužna su da omogućе pristup, predaju diskete, trake ili neki drugi oblik pohranjivanja podataka, kao i pruže potrebna obavještenja za upotrebu tih uređaja. Lica koje odbije njihovu predaju, iako za to ne postoje razlozi iz člana 98. ovog zakona, može se kazniti prema odredbi člana 79. stav 5. ovog zakona.
- (3) Pretresanje kompjutera i sličnih uređaja iz stava 2. ovog člana, će se obaviti uz pomoć stručnog lica.

Član 66.

Pretresanje lica

- (1) Pretresanje lica može se preduzeti kada je vjerovatno da je to lice počinila krivično djelo ili da će se pretresanjem pronaći predmeti ili tragovi važni za krivični postupak.
- 2) Pretresanje lica obavlja lice istog pola.

Član 67.

Naredba za pretresanje

- (1) Sud može izdati naredbu za pretresanje pod uslovima propisanim ovim zakonom.
- (2) Naredbu za pretresanje može izdati sud na zahtjev tužioca ili na zahtjev ovlaštenih službenih lica koja su dobila odobrenje od tužioca.

Član 68.

Forma zahtjeva za pretresanje

Zahtjev za izdavaNJe naredbe za pretresaNJe može se podnijeti u pisanoj ili usmenoj formi. Ako se zahtjev podnosi u pisanoj formi mora biti sastavqen, potpisan i ovjeren na način određen u članu 69. stav 1. ovog zakona. Zahtjev za izdavaNJe naredbe za pretresaNJe može se podnijeti u skladu sa članom 70. ovog zakona.

Član 69.

Pisani zahtjev za izdavaNJe naredbe za pretresaNJe

(1) Zahtjev za izdavaNJe naredbe za pretresaNJe mora sadržati:

- a) naziv suda, kao i ime i funkciju podnosioca zahtjeva,
- b) činjenice koje ukazuju na vjerovatnost da će se lica, odnosno tragovi i predmeti navedeni u članu 65. stav 1. ovog zakona naći na naznačenom ili opisanom mjestu ili kod određenog lica,
- c) zahtjev da sud izda naredbu za pretresaNJe radi pronalazeNJa lica ili oduzimaNJa predmeta.

(2) U zahtjevu se može predložiti:

- a) da se naredba za pretresaNJe izvrši u bilo koje vrijeme zato što postoji osnovana sumNJa da pretresaNJe neće moći biti izvršeno u vremenskom periodu od 6 časova do 21 časa, da će se traženi predmeti skloniti ili uništiti ako se naredba ne izvrši odmah, kao i da će lica koje se traži pobjeći ili počiniti drugo krivično djelo ili da može ugroziti bezbjednost ovlaštenog službenog lica ili drugog lica ako se naredba ne izvrši odmah ili u vremenskom periodu od 21 časa do 6 časova,
- b) da ovlašteno službeno lice izvrši naredbu bez prethodne predaje naredbe ako postoji osnovana sumNJa da se traženi predmeti mogu lako i brzo uništiti ako se odmah ne oduzmu, da predaja naredbe može ugroziti bezbjednost ovlaštenog službenog ili drugog lica, kao i da će lica koje se traži počiniti drugo krivično djelo ili ugroziti bezbjednost ovlaštenog službenog ili drugog lica.

Član 70.

Usmeni zahtjev za izdavaNJe naredbe

(1) Usmeni zahtjev za izdavaNJe naredbe za pretresaNJe može se podnijeti kada postoji opasnost od odgađaNJa. Usmeni zahtjev za izdavaNJe naredbe o pretresaNJu može se saopštiti direktno sudiji za prethodni postupak ili telefonom, ili radio-vezom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije.

(2) Kad je podnesen usmeni zahtjev za izdavaNJe naredbe za pretresaNJe, sudija za prethodni postupak će daqNji tok razgovora zabiqežiti. U slučaju kada se koristi zvučni ili stenografski zapisnik, sudija za prethodni postupak je dužan dati zapisnik na prepis, ovjeriti identičnost prepisa i predati originalni zapisnik i prepis sudu u roku od 24 časa od izdavaNJa naredbe. U slučaju doslovnog biqežeNJa razgovora, sudija za prethodni postupak potpisaće kopiju zapisnika i predati je sudu u roku od 24 časa od izdavaNJa naredbe.

Član 71.

IzdavaNJe naredbe za pretresaNJe

(1) Ako sudija za prethodni postupak ustanovi da je zahtjev za izdavaNJe naredbe za pretresaNJe opravdan, može odobriti zahtjev i izdati naredbu za pretresaNJe.

(2) Kad sudija za prethodni postupak odluči da izda naredbu za pretresaNJe na osnovu usmenog zahtjeva, podnosilac takvog zahtjeva će sam sastaviti naredbu u skladu s članom 58. ovog zakona i pročitaje je u cjelini sudiji za prethodni postupak.

Član 72.

Sadržaj naredbe za pretresaNJe

Naredba za pretresaNJe sadrži:

- a) naziv suda koji izdaje naredbu, osim kada se naredba za pretresaNJe odobrava na osnovu usmenog zahtjeva i potpis sudije za prethodni postupak koji izdaje naredbu,
- b) ako se naredba za pretresaNJe odobrava na osnovu usmenog zahtjeva, to će se navesti uz naznačavaNJe imena sudije za prethodni postupak koji izdaje naredbu i vremena i mjesta izdavaNJa,
- c) ime, odjeqeNJe ili rang ovlaštenog lica na kog se naredba odnosi,
- d) svrha pretresaNJa,
- e) opis lica koje treba pronaći ili opis stvari koje su predmet pretresaNJa,
- f) određivaNJe ili opis mjesta, prostorija ili lica koja se traže, s navođeNjem adrese, vlasništva, imena ili sličnog za sigurno utvrđivaNJe identiteta,
- g) uputstvo da se naredba ima izvršiti između 6 časova i 21 časa ili ovlašteNJe da se naredba može izvršiti u bilo koje vrijeme ako to sud izričito odredi,
- h) ovlašteNJe izvršiocu naredbe da može bez prethodne najave ući u prostorije koje se imaju pretresti, ako to sud izričito odredi,
- i) uputstvo da se naredba i oduzete stvari donesu u sud bez odgađaNJa,
- j) pouku da osumNjičeni ima pravo obavijestiti branioca i da se pretresaNJe može izvršiti i bez prisustva branioca, ako to zahtijevaju izuzetne okolnosti.

Član 73.

Vrijeme izvršeNJa naredbe za pretresaNJe

- (1) Naredba za pretresaNJe mora se izvršiti najkasnije 15 dana od izdavaNJa naredbe poslije čega se, bez odgađaNJa, mora vratiti sudu.
- (2) Naredba za pretresaNJe se može izvršiti bilo kojeg dana u sedmici. Naredba se može izvršiti samo u vremenu od 6 časova do 21 časa, osim ako u naredbi nije izričito dato ovlašteNJe da se može izvršiti u bilo koje doba dana ili noći, u skladu sa članom 69. stav 2. ovog zakona.

Član 74.

Postupak izvršeNJa naredbe za pretresaNJe

(1) Prije početka pretresaNJa ovlašteno službeno lice mora dati obavještenje o svojoj funkciji i razlogu dolaska i predati naredbu za pretresaNJe licu kod kojeg će se ili na kojem će se izvršiti pretresaNJe. Ako je nakon toga ovlaštenom službenom licu pristup uskraćen, može upotrijebiti silu, u skladu sa zakonom.

(2) Prilikom izvršavanja naredbe za pretresaNJe kojom se određuje pretresaNJe stana i drugih prostorija, ovlašteno službeno lice nije dužno da obavijesti bilo koga o svojoj funkciji i razlozima pretresaNJa, već može odmah ući u stan ili druge prostorije ako su prazni ili ako ovlašteno službeno lice opravdano smatra da su prazni ili ako je ovlašteno službeno lice naredbom izričito ovlašteno da uđe bez prethodne najave.

(3) Vlasnik odnosno korisnik stana i drugih prostorija pozvaće se da bude prisutan pretresaNJu, a ako je on odsutan - pozvat će se NJegov zastupnik ili neko od odraslih članova domaćinstva ili susjeda. Ukoliko lice kod kog se pretresaNJe ima izvršiti nije prisutno, naredba se ostavlja u prostoriji gdje se vrši pretresaNJe, a pretresaNJe se izvršava i bez NJegovog prisustva.

(4) PretresaNJu stana, ostalih prostorija ili lica prisustvuju dva punoletna građanina kao svjedoci. PretresaNJu lica prisustvuju svjedoci istog pola. PretresaNJe lica vrši lice istog pola. Svjedoci će se prije početka pretresaNJa upozoriti da paze kako se pretresaNJe vrši, kao i da imaju pravo da prije potpisivanja zapisnika o pretresaNJu stave svoje prigovore ako smatraju da sadržaj zapisnika nije tačan.

(5) Prilikom vršenja pretresaNJa službenih prostorija, pozvaće se NJihov starješina ili rukovodilac da bude prisutan pretresaNJu.

(6) Ako se pretresaNJe mora preduzeti u vojnom objektu, pisana naredba o pretresaNJu dostavlja se vojnim vlastima, koje će odrediti najmanje jedno vojno lice da bude prisutno pretresaNJu.

Član 75.

Izvršenje naredbe za pretresaNJe lica

Prilikom izvršenja naredbe za pretresaNJe lica, ovlašteno službeno lice mora dati obavještenje o svojoj funkciji i predati naredbu za pretresaNJe licu nad kojim će pretresaNJe izvršiti. Ovlaštena službeno lice mogu upotrijebiti silu u skladu sa zakonom.

Član 76.

Zapisnik o pretresaNJu

(1) O svakom pretresaNJu stana, prostorije ili lica sastaviće se zapisnik koji potpisuje lice kod kog se ili nad kojim se vrši pretresaNJe i lica čija je prisutnost obavezna. Prilikom vršenja pretresaNJa oduzeće se privremeno samo oni predmeti i dokumenti koji su u vezi sa svrhom pretresaNJa. U zapisnik će se unijeti i tačno opisati predmeti i dokumenti koji se oduzimaju, a to će se naznačiti i u potvrdi o oduzimanju predmeta koja će se odmah predati licu kojem su predmeti odnosno dokumenti oduzeti.

(2) Ako se pri pretresaNJu stana, prostorije, odnosno lica nađu predmeti koji nisu povezani sa krivičnim djelom zbog kojeg je izdata naredba za pretresaNJe, ali upućuju na drugo krivično djelo, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda. O tome će se obavijestiti tužilac. Ti će se predmeti odmah vratiti ako tužilac ustanovi da nema osnova za pokretanje krivičnog postupka, a ne postoji neki drugi zakonski osnov po kojem bi se ti predmeti imali oduzeti.

(3) Predmeti upotrijebljeni prilikom pretresaNJa kompj- tera i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka vratiće se poslije pretresaNJa NJihovim korisnicima, ako nisu potrebni za daljnje vođenje krivičnog postupka. Lični podaci pribavljeni pretresaNjem mogu se koristiti samo u svrhu krivičnog postupka i izbrisati se, bez odgađanja, kad ta svrha prestane.

Član 77.

Oduzimanje predmeta na osnovu naredbe za pretresanje

- (1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta na osnovu naredbe za pretresanje, ovlašteno službeno lice napisaće i potpisati potvrdu u kojoj će navesti oduzete predmete i naziv suda koji je izdao naredbu.
- (2) Ako je predmet privremeno oduzet od određenog lica, takva potvrda mora se predati tom licu. Ako je predmet privremeno oduzet iz stana ili prostorije, takva potvrda mora se predati vlasniku, stanaru ili korisniku.
- (3) Nakon oduzimanja predmeta na osnovu naredbe za pretresanje, ovlašteno službeno lice mora, bez odgađanja, vratiti sudu naredbu i predati predmete i spisak oduzetih predmeta.
- (4) Nakon prijema stvari oduzetih na osnovu naredbe za pretresanje, sud će zadržati predmete pod nadzorom suda do daljnje odluke ili odrediti da predmeti ostanu pod nadzorom podnosioca zahtjeva za izdavanje naredbe ili pod nadzorom ovlaštenog izvršioca naredbe.

Član 78.

Pretresanje bez naredbe

- (1) Ovlašteno službeno lice može ući u stan i druge prostorije bez naredbe i bez svjedoka i, po potrebi, izvršiti pretresanje ako stanar tog stana to želi, ako neko zove u pomoć, ako je potrebno uhvatiti počinioca krivičnog djela koji je zatečen na djelu ili radi bezbjednosti ljudi i imovine, ako se u stanu ili drugoj prostoriji nalazi lice koje se po naredbi suda ima pritvoriti ili prinudno dovesti ili koje se tu sklonilo od gonjenja.
- (2) Ovlašteno službeno lice može pretresti lice bez naredbe za pretresanje i bez prisutnosti svjedoka:
  - a) pri izvršenju naredbe o dovođenju,
  - b) prilikom lišavanja slobode,
  - c) ako postoji sumnja da to lice posjeduje vatreno ili hladno oružje,
  - d) ako postoji sumnja da će sakriti, uništiti ili se riješiti predmeta koji se trebaju od njega oduzeti i upotrijebiti kao dokaz u krivičnom postupku.
- (3) Nakon izvršenja pretresanja bez naredbe za pretresanje, ovlašteno službeno lice mora odmah da podnese pisani izvještaj tužiocu koji će o tome obavijestiti sudiju za prethodni postupak. Izvještaj mora sadržavati razloge pretresanja bez naredbe.

Odjeljak 2. Privremeno oduzimanje predmeta i imovine

Član 79.

Naredba za oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZFBiH imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku privremeno će se oduzeti i na osnovu sudske odluke će se obezbijediti njihovo čuvanje.
- (2) Naredbu za oduzimanje predmeta izdaje sud, na prijedlog tužioca ili na prijedlog ovlaštenog službenog lica koje je dobilo odobrenje od tužioca.

- (3) Naredba za privremeno oduzimanje predmeta sadrži: naziv suda, pravni osnov za privremeno oduzimanje predmeta, naznačenje predmeta koji podliježu oduzimanju, ime lica od koje se oduzimaju predmeti, mjesto oduzimanja predmeta, rok u kojem se predmeti trebaju oduzeti i pouka o pravnom lijeku.
- (4) Oduzimanje predmeta vrši ovlašteno službeno lice na osnovu izdate naredbe.
- (5) Ko drži takve predmete, dužan ih je predati po naredbi suda. Lice koje ih odbije predati može biti kažnjeno do 50.000 KM, a u slučaju da njegov odbijanje - može biti zatvoreno. Zatvor traje do predaje predmeta ili do završetka krivičnog postupka, a najduže 90 dana. Na isti način postupiće se prema službenom ili odgovornom licu u državnom organu ili pravnom licu.
- (6) Odredbe stava 5. ovog člana odnose se i na podatke pohranjene u kompjuteru ili sličnim uređajima za automatsku obradu podataka. Pri njihovom pribavljanju posebno će se voditi računa o propisima koji se odnose na čuvanje tajnosti određenih podataka.
- (7) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je naređen zatvor odlučuje vijeće. Žalba protiv rješenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.
- (8) Pri oduzimanju predmeta naznačiće se gdje su pronađeni i opisaće se, a, po potrebi, i na drugi način obezbijediti utvrđivanje njihovih identičnosti. Za oduzete predmete izdaće se potvrda.
- (9) Mjere iz st. 5. i 6. ovog člana ne mogu se primijeniti na osumnjičenom odnosno optuženom niti licima koja su oslobođena dužnosti svjedočenja.

Član 80.

Privremeno oduzimanje predmeta bez naredbe

- (1) Predmeti iz člana 79. stav 1. ovog zakona mogu se privremeno oduzeti i bez naredbe suda ukoliko postoji opasnost od odgađanja. Ukoliko se lice koje se pretresa izričito usprotivi oduzimanju predmeta, tužilac će u roku od 72 časa od izvršenog pretresa podnijeti zahtjev sudiji za prethodni postupak za naknadno odobrenje oduzimanja predmeta.
- (2) Ukoliko sudija za prethodni postupak odbije zahtjev tužioca, oduzeti predmeti se ne mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku. Privremeno oduzeti predmeti će se odmah vratiti licu od kojeg su oduzeti.

Član 81.

Privremeno oduzimanje pisama, telegrama i drugih pošiljaka

- (1) Privremeno se mogu oduzeti pisma, telegrami i druge pošiljke upućene osumnjičenom odnosno optuženom ili one koje on šalje, a koje se nalaze kod preduzeća i lica koja obavljaju poslove pošte i telekomunikacija.
- (2) Pošiljke iz stava 1. ovog člana mogu se privremeno oduzeti ako postoje okolnosti zbog kojih se osnovano može očekivati da će ove pošiljke poslužiti kao dokaz u postupku.
- (3) Naredbu za privremeno oduzimanje pošiljaka iz stava 1. ovog člana izdaje sudija za prethodni postupak, na prijedlog tužioca.

(4) Naredbu za privremeno oduzimanje pošiljaka može da izda i tužilac ako postoji opasnost od odgađanja, s tim da ova naredba mora biti potvrđena od sudije za prethodni postupak u roku od 72 časa od privremenog oduzimanja pošiljaka.

(5) Ukoliko naredba ne bude potvrđena u smislu stava 4. ovog člana te pošiljke se ne mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

(6) Mjere preduzete u skladu sa ovim članom ne mogu se primjenjivati na pisma, telegrame i druge pošiljke razmijenjene između osumnjičenog odnosno optuženog i njegovog branioca.

(7) Naredba iz stava 3. ovog člana sadrži: podatke o osumnjičenom odnosno optuženom na kog se naredba odnosi, način izvršenja naredbe i vrijeme trajanja mjere, te preduzeće koje će izvršiti naređenu mjeru. Preduzete mjere mogu da traju najduže tri mjeseca, a iz važnih razloga sudija za prethodni postupak može produžiti trajanje ovih mjera za još tri mjeseca, s tim da će se preduzete mjere ukinuti čim prestanu razlozi za njihovo daivanje preduzimanje.

(8) Ukoliko to interesi postupka dozboqavaju, o preduzetim mjerama iz stava 1. ovog člana obavijestiće se osumnjičeni odnosno optuženi protiv koga su primjenjene te mjere.

(9) Izdate pošiljke otvara tužilac u prisutnosti dva svjedoka. Pri otvaranju će se paziti da se ne povrijedi pečat, a omoznice i adresa će se sačuvati. O otvaranju će se sastaviti zapisnik.

(10) Sadržaj pošiljke ili dijela pošiljke će se saopštiti osumnjičenom odnosno optuženom, odnosno licu kom je upućena, a dio pošiljke ili pošiljka predaće se tom licu, osim ako, izuzetno, tužilac smatra da bi to imalo štetne posljedice za uspješno vođenje krivičnog postupka. Ako je osumnjičeni odnosno optuženi odsutan, o upućenoj pošiljci obavijestiće se članovi njegove porodice. Ako osumnjičeni odnosno optuženi poslije toga ne zatraži predaju pošiljke, pošiljka će se vratiti pošiljaocu.

Član 82.

Popis privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

(1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u zapisniku će se popisati privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija i o tome izdati potvrda.

(2) Ako popis predmeta i dokumentacije nije moguć, predmeti i dokumentacija će se staviti u omot i zapečatiti.

(3) Predmet koji je oduzet od fizičkog odnosno pravnog lica ne može se prodati, pokloniti ili na drugi način njim raspolagati.

Član 83.

Pravo žalbe

(1) Lice od kojeg se privremeno oduzima predmet i dokumen- tacija ima pravo žalbe.

(2) Žalba iz stava 1. ovog člana ne odlaže privremeno oduzimanje predmeta i dokumentacije.

(3) Protiv odluke suda kojom se vraćaju oduzeti predmeti ili dokumentacija tužilac ima pravo da podnese žalbu.

Član 84.

Čuvanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

Privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija pohranjuju se u sudu ili sud na drugi način obezbjeđuje njihovo čuvanje.

Član 85.

Otvoravanje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

- (1) Otvoravanje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije vrši tužilac.
- (2) O otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije tužilac je dužan obavijestiti lice ili preduzeće od kog su predmeti oduzeti, sudiju za prethodni postupak i branioca.
- (3) Pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlašćena lica.

Član 86.

Naredba banci ili drugom pravnom licu

- (1) Ako postoje osnovi sumnje da je neko lice počinilo krivično djelo koje je povezano s dobijanjem imovinske koristi, sud može na osnovu prijedloga tužioca, narediti da banka ili drugo pravno lice koje vrši finansijsko poslovanje dostavi podatke o bankovnim depozitima i drugim finansijskim transakcijama i poslovima tog lica, kao i lica za koja se osnovano vjeruje da su uključena u te finansijske transakcije ili poslove osumnjičenog, ako bi takvi podaci mogli biti dokaz u krivičnom postupku.
- (2) Sudija za prethodni postupak može, na prijedlog tužioca, narediti preduzimanje i drugih potrebnih radnji iz člana 116. ovog zakona da bi se omogućilo utvrđivanje i pronalaganje nezakonito pribavljene imovine i prikupljanje dokaza o tome.
- (3) U hitnim slučajevima tužilac može odrediti mjere iz stava 1. ovog člana na osnovu naredbe. O preduzetim mjerama tužilac odmah obavještava sudiju za prethodni postupak koji može u roku od 72 časa izdati naredbu. Tužilac će dobijene podatke da zapečati dok ne bude izdata sudska naredba. U slučaju da sudija za prethodni postupak ne izda naredbu, tužilac će podatke vratiti bez prethodnog otvaranja.
- (4) Sud može rješenjem narediti pravnom ili fizičkom licu da privremeno obustavi izvršenje finansijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja krivično djelo, ili da je namijenjena počinjenju krivičnog djela, da služi prikrivanju krivičnog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene krivičnim djelom.
- (5) Rješenjem iz stava 4. ovog člana sud će odrediti da se finansijska sredstva namijenjena za transakciju iz stava 4. ovog člana i gotovinski iznosi novca domaće i strane valute privremeno oduzmu prema članu 79. stav 1. ovog zakona, pohrane na poseban račun i čuvaju do završetka postupka, odnosno dok se ne steknu uslovi za njihovo vraćanje.
- (6) Protiv rješenja iz stava 4. ovog člana žalbu mogu podnijeti tužilac, vlasnik finansijskih sredstava ili gotovinskog novca domaće i strane valute, osumnjičeni odnosno optuženi, kao i pravno ili fizičko lice iz st. 4. i 5. ovog člana.

Član 87.

Privremeno oduzimanje imovine radi osiguranja

(1) Sud može u bilo koje vrijeme tokom postupka da donese na prijedlog tužioca privremenu mjeru oduzimanja imovine koja se oduzima po KZFBiH, mjeru zapljene ili drugu neophodnu privremenu mjeru kako bi se sprečilo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom.

(2) Ovlašteno službeno lice može, kada postoji opasnost od odgađanja, privremeno da oduzme imovinu iz stava 1. ovog člana, zaplijeni imovinu ili preduzme druge neophodne privremene mjere kako bi se sprečilo bilo kakvo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom. O preduzetim mjerama ovlašteno službeno lice mora odmah da obavijesti tužioca, a preduzete mjere moraju biti odobrene od sudije za prethodni postupak u roku od 72 časa od preduzimanja mjera.

(3) U slučaju da sud uskrati odobrenje, preduzete mjere će se obustaviti, a oduzeti predmeti i imovina će biti odmah vraćeni licu od kog su oduzeti.

Član 88.

Vraćanje privremeno oduzetih predmeta

Predmeti koji su tokom krivičnog postupka privremeno oduzeti vratit će se vlasniku, odnosno držaocu kada u toku postupka postane očigledno da njihovo zadržavanje nije u skladu sa članom 79. ovog zakona, a ne postoje razlozi na njihovo oduzimanje (član 412.).

Odjeljak 3. Postupak sa sumnjivim stvarima

Član 89.

Oglašavanje sumnjivih stvari

(1) Nađe li se kod osumnjičenog odnosno optuženog tuđa stvar, a ne zna se čija je, organ koji vodi postupak opisat će tu stvar i opis objaviti na oglasnoj tabli opštine na čijem području osumnjičeni odnosno optuženi ima prebivalište i na čijem je području krivično djelo učinjeno. U oglasu će se pozvati vlasnik da se javi organu koji vodi postupak u roku od jedne godine od dana objavivanja oglasa jer će se inače stvar prodati. Novac dobijen prodajom je prihod Buxeta Federacije.

(2) Ako se radi o stvarima veće vrijednosti objavivanje se može izvršiti i putem dnevnog lista.

(3) Ako je stvar podložna kvarenju ili je njeno čuvanje vezano sa znatnim troškovima, ona će se prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak, a novac predati na čuvanje u sudski depozit.

(4) Po odredbi stava 3. ovog člana postupit će se i kada stvar pripada odbjeglom ili nepoznatom počiniocu krivičnog djela.

Član 90.

Odlučivanje o sumnjivim stvarima

(1) Ako se u toku od jedne godine niko ne javi za stvari ili za novac dobijen prodajom stvari, donijet će se rješenje da stvar postaje vlasništvo Federacije odnosno da je novac prihod Buxeta Federacije.

(2) Vlasnik stvari ima pravo da u parnici traži povrat stvari ili novca dobijenog prodajom stvari. Zastarijevanje ovog prava počinje teći od dana objavivanja oglasa.

Odjeljak 4. Ispitivanje osumnjičenog

Član 91.

Poziv za ispitivanje

- (1) Ispitivanje osumnjičenog u istrazi vrši tužilac.
- (2) Ispitivanje treba vršiti tako da se u punoj mjeri poštuje ličnost osumnjičenog. Prilikom ispitivanja osumnjičenog ne smije se upotrijebiti sila, prijetnja, prevara, narkotici ili druga sredstva koja mogu uticati na slobodu odlučivanja i izražavanja vođe prilikom davanja izjave ili priznanja.
- (3) Ako je postupeno protivno odredbama ovog člana, na izjavi osumnjičenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 92.

Pouka osumnjičenom o njegovim pravima

- (1) Kad se osumnjičeni prvi put ispituje pitaće ga za ime i prezime, nadimak, ako ga ima, ime i prezime roditelja, djevojačko porodično ime majke, gdje je rođen, gdje stanuje, dan, mjesec i godinu rođenja, koje je narodnosti i čiji je državljanin, jedinstveni matični broj građana državnina Bosne i Hercegovine, koje mu je zanimanje, kakve su mu porodične prilike, da li je pismen, kakve je škole završio, da li je, gdje i kada služio vojsku odnosno ima li čin rezervnog vojnog starješine, vodi li se u vojnoj evidenciji i kod kojeg organa nadležnog za poslove odbrane, da li je odlikovan, kakvog je imovnog stanja, da li je, kada i zašto osuđivan, da li je i kada je izrečenu kaznu izdržao, da li se protiv njega vodi postupak za neko drugo krivično djelo, a ako je maloletan, ko mu je zakonski zastupnik. Osumnjičeni će se poučiti da je dužan odazvati se pozivu i odmah saopštiti svaku promjenu adrese ili namjeru da promijeni boravište, a upozoriće se i na posljedice ako po tome ne postupi.
- (2) Na početku ispitivanja osumnjičenom će se saopštiti za koje krivično djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega, a poučiće se i o sledećim pravima:
  - a) da nije dužan iznijeti svoju odbranu, niti odgovorati na postavljena pitanja,
  - b) da može uzeti branioca po svom izboru koji može biti prisutan njegovom ispitivanju, kao i da ima pravo na branioca bez nadoknade u slučajevima predviđenim ovim zakonom,
  - c) da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist,
  - d) da ima pravo u toku istrage razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji mu idu u korist, osim ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cijele istrage,
  - e) da ima pravo na besplatne usluge prevodioca ako ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi prilikom ispitivanja.
- (3) Osumnjičeni se može dobrovoljno odreći prava navedenih u stavu 2. ovog člana, ali njegovo ispitivanje ne može započeti ukoliko se i dok se njegova izjava o odricanju ne zabilježi u zapisnik i dok je ne potpiše osumnjičeni. Osumnjičeni se ni pod kojim okolnostima ne može odreći prava na prisustvo branioca, ako je njegova odbrana obavezna u skladu sa ovim zakonom.
- (4) U slučaju da se osumnjičeni odrekao prava da uzme branioca, a kasnije izrazi želu da uzme branioca, ispitivanje će se odmah prekinuti i ponovo će se nastaviti kada osumnjičeni dobije branioca ili mu se branilac postavi ili ako osumnjičeni izrazi želu da nastavi da odgovara na pitanja.

(5) Ako se osumnjičeni dobrovoljno odrekne prava da ne odgovara na postavljena pitanja, mora mu se i u tom slučaju omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji mu idu u korist.

(6) Ako je postupeno protivno odredbama ovoga člana, na izjavi osumnjičenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 93.

Način ispitivanja osumnjičenog

(1) O svakom ispitivanju osumnjičenog sastavlja se zapisnik. Bitni dijelovi iskaza unijet će se doslovno u zapisnik. Nakon što je zapisnik sastavljen, osumnjičenom će se pročitati zapisnik i predati kopija zapisnika.

(2) Ispitivanje osumnjičenog, u pravilu, se snima na audio ili videotraku, pod sljedećim uslovima:

a) da je osumnjičeni obaviješten na jeziku koji govori i razumije da se ispitivanje snima na audio ili videotraku,

b) uslučaju prekida ispitivanja, razlog i vrijeme prekida će se naznačiti u snimku, kao i vrijeme nastavljanja i zaključivanja ispitivanja,

c) na kraju ispitivanja osumnjičeni će dobiti mogućnost da pojašni sve što je rekao i da doda sve što želi,

d) zapis s trake će se prepisati nakon završetka ispitivanja, a kopija prepisa predat će se osumnjičenom zajedno s kopijom snimljene trake ili ako je korištena aparatura za istovremeno pravljenje većeg broja snimaka, predat će mu se jedna od originalno snimljenih traka,

e) pošto se napravi kopija originalne trake u svrhu prepisa, originalno snimljena traka ili jedna od originalno snimljenih traka će se zapečatiti u prisustvu osumnjičenog, s ovjerom potpisa organa krivičnog postupka i osumnjičenog.

Član 94.

Ispitivanje uz pomoć tumača

Ispitivanje osumnjičenog obaviće se uz pomoć tumača u slučajevima iz člana 101. ovog zakona.

Odjeljak 5. Saslušanje svjedoka

Član 95.

Poziv za saslušanje svjedoka

(1) Svjedoci se saslušavaju kada postoji vjerovatnoća da će svojim iskazom moći dati obavještenja o krivičnom djelu, počinio i o drugim važnim okolnostima.

(2) Poziv za svjedočenje dostavlja tužilac, odnosno sud. Poziva se kao svjedoka maloletnog lica koje nije navršilo šesnaest godina života vrši se preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe da se hitno postupa ili drugih okolnosti.

(3) Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških fizičkih mana ne mogu odazvati pozivu mogu se saslušati u svom stanu, bolnici ili na drugom mjestu.

(4) U pozivu se svjedok obavještava da se poziva u svojstvu svjedoka, o mjestu i vremenu kada se treba odazvati pozivu, kao i o posqedicama neodazivaNJa pozivu.

(5) Ukoliko se svjedok ne odazove pozivu, niti svoj izostanak opravda sud može izreći novčanu kaznu do 5.000 KM ili narediti prinudno dovođeNJe.

(6) Naredbu za dovođeNJe svjedoka izvršava sudska policija. Izuzetno, naredbu može izdati i tužilac ukoliko uredno pozvani svjedok ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, s tim da ovu naredbu mora odobriti sudija za prethodni postupak u roku od 24 časa od izdavaNJa naredbe.

(7) Ukoliko svjedok odbije da svjedoči, sud može, na prijedlog tužioca, da donese rješeNJe o kažNJavaNJu svjedoka novčanom kaznom do 30.000 KM. Protiv ovog rješeNJa dozvoqena je žalba koja ne zadržava izvršeNJe.

(8) O žalbi protiv rješeNJa kojim je izrečena novčana kazna odlučuje vijeće (član 25. stav 6).

Član 96.

Lica koja ne mogu biti saslušana kao svjedoci

Ne može se saslušati kao svjedok:

- a) lice koje bi svojim iskazom povrijedilo dužnost čuvaNJa državne, vojne ili službene tajne dok je nadležni organ ne oslobodi te dužnosti,
- b) branilac osumNjičenog odnosno optuženog u pogledu činjenica koje su mu postale poznate u svojstvu branioca,
- c) lice koje bi svojim iskazom povrijedilo dužnost čuvaNJa profesionalne tajne (vjerski službenik odnosno ispovjednik, novinar u svrhu zaštite izvora informacija, advokat, notar, qekar, babica i dr.), osim ako je oslobođeno te dužnosti posebnim propisom ili izjavom lica u čiju je korist ustanovqeno čuvaNJe tajne,
- d) maloqetno lice koje, s obzirom na uzrast i psihički razvoj nije sposobno da shvati značaj prava da ne mora svjedočiti.

Član 97.

Lica koja mogu odbiti da svjedoče

(1) Da svjedoče mogu odbiti:

- a) bračni odnosno vanbračni drug osumNjičenog odnosno optuženog,
- b) srodnik osumNjičenog odnosno optuženog po krvi u pravoj liniji, srodnici u bočnoj liniji do trećeg stepena zakqučno i srodnici po tazbini do drugog stepena,
- c) usvojenik i usvojilac osumNjičenog odnosno optuže- nog.

(2) Organ koji vodi postupak dužan je da lica iz stava 1. ovog člana, prije NJihovog saslušaNJa ili čim sazna za NJihov odnos prema osumNjičenom odnosno optuženom upozori da mogu odbiti da svjedoče. UpozoreNJe i odgovor se unose u zapisnik.

(3) Lice koje može odbiti da svjedoči prema jednom od osumnjičenih odnosno optuženih može odbiti da svjedoči i prema ostalim osumnjičenim odnosno optuženim, ako se NJegov iskaz prema prirodi stvari ne može ograničiti samo na ostale osumnjičene odnosno optužene.

(4) Ako je kao svjedok saslušano lice koje može odbiti da svjedoči ili je saslušano lice koje nije upozoreno da može odbiti da svjedoči ili to upozoreNje nije uneseno u zapisnik, na takvom iskazu se ne može zasnivati sudska odluka.

Član 98.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitaNja

- (1) Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitaNja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom goNjeNju.
- (2) Svjedok koji koristi pravo iz stava 1. ovog člana odgovoriće na ta pitaNja ako mu se da imunitet.
- (3) Imunitet se daje odlukom tužioca.
- (4) Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio neće se krivično goniti, osim ako je dao lažni iskaz.
- (5) Svjedoku se može odlukom suda za savjetnika odrediti advokat za vrijeme trajaNja saslušaNja, ukoliko je očito da sam nije u staNju da koristi svoja prava u vrijeme saslušaNja i ako NJegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način.

Član 99.

Način saslušaNja, suočeNje i prepoznavaNje

- (1) Svjedoci se saslušavaju pojedinačno i u odsustvu drugih svjedoka.
- (2) U toku postupka svjedok se može suočiti s drugim svjedocima i osumnjičenim odnosno optuženim.
- (3) Ako je potrebno da se utvrdi da li svjedok poznaje lice ili predmet tražiće se od NJega prvo da ih opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuju, pa će mu se tek poslije pokazati radi prepoznavaNja i to zajedno s drugim NJemu nepoznatim licima odnosno ako je to moguće - zajedno s predmetima iste vrste.

Član 100.

Tok saslušaNja svjedoka

- (1) Svjedok je dužan da odgovore daje usmeno.
- (2) Svjedok će se prethodno opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prećutati, a zatim će se upozoriti da davaNje lažnog iskaza predstavlja krivično djelo.
- (3) Poslije toga svjedok će se pitati za ime i prezime, ime oca ili majke, zanimaNje, boravište, mjesto i godinu rođeNja i NJegov odnos sa osumnjičenim odnosno optuženim i oštećenim. Svjedok će se upozoriti da je dužan da o promjeni adrese ili boravišta obavijesti sud.
- (4) Prilikom saslušaNja maloletnog lica, naročito ako je ono oštećeno krivičnim djelom, postupiće se obazrivo da saslušaNje ne bi štetno uticalo na psihičko staNje maloletnika. Ako je to potrebno, saslušaNje maloletnog lica izvršiće se uz pomoć psihologa, pedagoga ili drugog stručnog lica.

- (5) Oštećenog krivičnim djelom nije dozvoljeno ispitivati o Njegovom seksualnom životu prije izvršenog krivičnog djela, a ako je takvo ispitivanje obavljeno - na takvom iskazu ne može se zasnivati sudska odluka.
- (6) S obzirom na životnu starost, fizičko i psihičko stanje ili druge opravdane interese svjedok se može saslušati putem tehničkih uređaja za prenos slike i zvuka na način da mu stranke i branilac mogu postavljati pitanja bez prisustva u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Za potrebe takvog ispitivanja može se odrediti stručno lice.
- (7) Poslije opštih pitanja svjedok se poziva da iznese sve što mu je o predmetu poznato, a zatim će mu se postavljati pitanja radi provjeravanja, dopune i razjašnjenja. Prilikom saslušanja svjedoka nije dozvoljeno služiti se obmanom niti postavljati takva pitanja u kojima je već sadržano kako bi trebalo odgovoriti.
- (8) Svjedok će se uvijek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči.
- (9) Svjedoci se mogu suočiti ako se Njihovi iskazi ne slažu u pogledu važnih činjenica. Suočeni će se o svakoj okolnosti o kojoj se Njihovi iskazi međusobno ne slažu ponaosob saslušati i Njihov će se odgovor unijeti u zapisnik. Istovremeno se mogu suočiti samo dva svjedoka.
- (10) Oštećeni koji se saslušava kao svjedok pitaće se da li želi da u krivičnom postupku ostvaruje imovinsko-pravni zahtjev.

Član 101.

Saslušanje svjedoka uz pomoć tumača

- (1) Ako je svjedok gluv ili nijem Njegovo saslušanje vrši se uz pomoć tumača.
- (2) Ako je svjedok gluh, postaviće mu se pitanja pismeno, a ako je nijem, pozvaće se da pisano odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na ovaj način pozvaće se kao tumač lice koje se sa svjedokom može sporazumiti.
- (3) Ako tumač nije ranije zaklet, položiće zakletvu da će vjerno prenijeti pitanja koja se svjedoku upućuju i izjave koje on bude davao.

Član 102.

Zakletva odnosno izjava svjedoka

- (1) Ako su ispunjeni uslovi za saslušanje, sud može zahtijevati od svjedoka da prije svjedočenja položi zakletvu odnosno da izjavu.
- (2) Prije glavnog pretresa svjedok može položiti zakletvu odnosno dati izjavu samo ako postoji strah da zbog bolesti ili iz drugih razloga neće moći doći na glavni pretres. Zakletva se polaže odnosno izjava se daje pred sudijom odnosno predsjednikom vijeća. Razlog zbog kog je položena zakletva odnosno data izjava navede se u zapisniku.
- (3) Tekst zakletve odnosno izjave glasi: "Zaklinjem se - izjavljujem da ću o svemu što pred sudom budem pitan govoriti istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neću prećutati."
- (4) Svjedok zakletvu polaže odnosno izjavu daje usmeno, čitajući Njenog teksta ili potvrdnim odgovorom nakon saslušanog sadržaja teksta zakletve odnosno izjave koju je pročitao sudija odnosno predsjednik vijeća. Nijemi svjedoci koji znaju da čitaju i pišu potpisuju tekst zakletve odnosno izjave, a gluvi ili nijemi svjedoci koji ne znaju ni da čitaju ni da pišu - zaklinju se odnosno daju izjavu uz pomoć tumača.
- (5) Odbija i razlozi odbijanja svjedoka da položi zakletvu odnosno da izjavu unijete se u zapisnik.

Član 103.

Lica koja ne polažu zakletvu odnosno ne daju izjavu

Ne smiju se zaklinjati odnosno davati izjavu lica koja nisu punoletna u trenutku saslušanja, za koje je dokazano ili za koje postoji osnovana sumnja da su počinile ili učestvovala u krivičnom djelu zbog kog se saslušavaju ili koje zbog psihičkog stanja ne mogu da shvate značaj zakletve odnosno izjave.

Član 104.

Snimanje saslušanja svjedoka audio-vizuelnim sredstvima

Saslušanje svjedoka se može snimati audio-vizuelnim sredstvima u svim fazama postupka. Saslušanje se mora snimiti u slučajevima kada se radi o maloletnim licima koja nisu navršila šesnaest godina života i koja su oštećena krivičnim djelom, kao i ako postoje osnove za strah da se svjedok neće moći saslušati na glavnom pretresu.

Član 105.

Zaštićeni svjedok

Na položaj zaštićenog svjedoka u postupku pred sudom, primjenjuju se odredbe posebnog zakona.

Odjeljak 6. Uviđaj i rekonstrukcija

Član 106.

Preduzimanje uviđaja

Uviđaj se preduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno direktno opažanje.

Član 107.

Rekonstrukcija događaja

- (1) Radi provjeravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značaja za razjašnjenje stvari organ koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja, koja se vrši tako što se ponavljaju radnje ili situacije u uslovima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj desio. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili osumnjičenih, odnosno optuženih, radnje ili situacije različito prikazane rekonstrukcija događaja će se, u pravilu, posebno izvršiti sa svakim od njih.
- (2) Rekonstrukcija se ne smije vršiti na način kojim se vrijeđa javni red i moral ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.
- (3) Prilikom rekonstrukcije mogu se, po potrebi, ponovo izvesti pojedini dokazi.

Član 108.

Pomoć vještaka i stručnog lica

- (1) Uviđaj i rekonstrukcija događaja vrše se uz pomoć stručnog lica kriminalističko-tehničke ili druge struke koje će pomoći u pronalaganju, osiguranju ili opisivanju tragova, izvršiti potrebna mjerenja i snimanja, sačiniti skicu i fotodokumentaciju ili prikupiti i druge podatke.

(2) Na uviđaj ili rekonstrukciju može se pozvati i vještak ako bi NJegova prisutnost bila od koristi za davanje nalaza i mišljenja.

Odjeljak 7. Vještačenje

Član 109.

Određivanje vještaka

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje lica koja raspolazu potrebnim stručnim znanjem. Ako naučno, tehničko, ili druga stručna znanja mogu pomoći sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak kao posebna vrsta svjedoka može da svjedoči davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama.

Član 110.

Naredba o vještaku

(1) Pisanu naredbu za vještačenje izdaje tužilac ili sud. U naredbi će se navesti činjenice o kojima se vrši vještačenje.

(2) Ako za određenu vrstu vještaka postoji stručna ustanova ili se vještačenje može izvesti u okviru državnog organa, takva vještačenja, a posebno složenija, povjeriće se, u pravilu, takvoj ustanovi, odnosno organu. U tom slučaju ta ustanova, odnosno organ određuje jednog ili više stručnjaka koji će izvršiti vještačenje.

Član 111.

Dužnosti vještaka kog je odredio tužilac odnosno sud

Lice koje tužilac odnosno sud odredi za vještaka dužno je tužiocu, odnosno sudu da dostavi svoj izvještaj koji sadrži sljedeće: dokaze koje je pregledao, obavljene testove, nalaz i mišljenje do kojeg je došao i sve druge relevantne podatke koje vještak smatra potrebnim za pravednu i objektivnu analizu. Vještak će detaljno obrazložiti kako je došao do određenog mišljenja.

Član 112.

Ko ne može biti vještak

(1) Za vještaka se ne može odrediti lice koje ne može biti saslušano kao svjedok (član 96.) ili lice koje je oslobođeno od dužnosti da svjedoči (član 97.), kao ni lice prema kojem je krivično djelo počinjeno, a ako je takvo lice određeno - na NJegovom nalazu i mišljenju ne može se zasnivati sudska odluka.

(2) Razlog za izuzimanje vještaka (član 44.) postoji i za lice koje je zajedno sa osumnjičenim odnosno optuženim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu, preduzeću ili drugom pravnom licu ili kod samostalnog privrednika (zanatski radnik), kao i za lice koje je u radnom odnosu kod oštećenog ili osumnjičenog odnosno optuženog.

(3) Za vještaka se neće uzeti lice koje je saslušano kao svjedok.

Član 113.

Postupak vještaka

(1) VještačeNjem rukovodi organ koji je naredio vještačeNje. Prije početka vještačeNja pozvaće se vještak da predmet vještačeNja pažljivo razmotri, da tačno navede sve što zapazi i utvrdi i da svoje mišqeNje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke i vještine. Posebno će se upozoriti da je lažno vještačeNje krivično djelo.

(2) Prilikom davanja nalaza i mišqeNja o predmetu koji se pregleda, vještak će se oslanjati na dokaze na koje su mu ukazala ovlaštena službena lica, tužilac ili sud. Vještak može da svjedoči samo o činjenicama koje proizilaze iz NJegovog direktnog saznanja, osim ako se prilikom pripreme svog nalaza i mišqeNja nije koristio informacijama na koje bi se opravdano oslanjali ostali stručnjaci iste struke.

(3) Vještaku se mogu davati razjašnjeNja, a može mu se dopustiti i da razmatra spise. Vještak može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje NJegovog nalaza i mišqeNja. Ako prisustvuje uviđaju, rekonstrukciji događaja ili drugoj istražnoj radnji vještak može predložiti da se razjasne pojedine okolnosti ili da se licu koje se saslušava postave pojedina pitanja.

Član 114.

Pregledanje predmeta vještačeNja

(1) Vještak pregleda predmete vještačeNja na mjestu gdje se oni nalaze osim ako su za vještačeNje potrebna dugotrajna ispitivanja ili ako se ispitivanja vrše u ustanovi, odnosno organu ili ako to zahtjevaju razlozi morala.

(2) Ako je u okviru vještačeNja potrebno izvršiti analizu neke materije, vještaku će se, ako je to moguće, staviti na raspolaganje samo dio te materije, a ostatak će se u potrebnoj količini sačuvati za slučaj naknadnih analiza.

Član 115.

Dostavljanje nalaza i mišqeNja

Vještak dostavlja nalaz i mišqeNje, kao i radni materijal, skice i zabilježbe organu koji ga je odredio.

Član 116.

VještačeNje u stručnoj ustanovi ili državnom organu

(1) Ako se vještačeNje povjerava stručnoj ustanovi odnosno organu, tužilac odnosno sud će upozoriti tu ustanovu ili organ koji vrši vještačeNje da u davanju nalaza i mišqeNja ne može učestvovati lice iz člana 112. ovog zakona ili lice za koje postoje razlozi za izuzimanje od vještačeNja predviđeni u ovom zakonu, a biće upozoren i na posljedice davanja lažnog nalaza i mišqeNja.

(2) Stručnoj ustanovi odnosno državnom organu staviće se na raspolaganje materijal potreban za vještačeNje, a ako je potrebno, postupiće se u skladu s postupkom određenim odredbom člana 113. ovog zakona.

(3) Pisani nalaz i mišqeNje lica koja su izvršila vještačeNje dostavlja stručna ustanova odnosno državni organ.

Član 117.

Obdukcija i ekshumacija leša

(1) Pregled i obdukcija leša preduzeće se uvijek kad u nekom smrtnom slučaju postoji sumnja da se ne radi o prirodnoj smrti. Ako je leš već zakopan, određiće se ekshumacija s ciljem NJegovog pregleda i obdukcije.

(2) Pri obdukciji leša preduzeće se potrebne mjere da se ustanovi identitet leša i u tom cilju posebno će se opisati podaci o vanjskim i unutrašnjim tjelesnim osobinama leša.

Član 118.

Obdukcija leša van specijalizovane medicinske ustanove

- (1) Specijalizovana medicinska ustanova vrši pregled i obdukciju leša.
- (2) Kad se vještačenje ne vrši u specijalizovanoj medicinskoj ustanovi, pregled i obdukciju leša vrši qekar specijalis- ta sudske medicine. Tim vještačenjem rukovodi tužilac i u zapisnik unosi nalaz i mišqenje vještaka.
- (3) Za vještaka se ne može odrediti qekar koji je liječio umrlog. Međutim, qekar koji je liječio umrlog može se saslušati kao svjedok, radi davanja razjašqenja o toku i okolnostima bolesti umrlog.

Član 119.

Izvještaj o pregledu i obdukciji

- (1) Vještak sudske medicine će u svom nalazu i mišqenju navesti uzrok i vrijeme kada je smrt nastupila.
- (2) Ako je na lešu nađena bilo kakva povreda utvrdiće se da li je tu povredu nanio ko drugi i ako jeste, čime, na koji način, koliko vremena prije nego što je smrt nastupila i da li je ona prouzrokovala smrt. Ako je na lešu nađeno više povreda utvrdiće se da li je svaka povreda nanjena istim sredstvom i koja je povreda prouzrokovala smrt, a ako je više smrtonosnih povreda, koja je od njih ili koje od njih su svojim zajedničkim djelovanjem bile uzrok smrti.
- (3) U slučaju iz stava 2. ovog člana naročito će se utvrditi da li je smrt prouzrokovana samom vrstom i opštom prirodom povrede ili zbog ličnog svojstva ili naročitog stanja organizma povrijeđenog ili zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojim je povreda nanijeta.
- (4) Vještak je dužan da obrati pažnju na nađeni biološki materijal (krv, pquvačka, sperma, urin i dr.) i da ga opiše i sačuva za biološko vještačenje - ako ono bude određeno.

Član 120.

Pregled i obdukcija zametka i novorođenčeta

- (1) Pri pregledu i obdukciji zametka treba posebno utvrditi njegovu starost, sposobnost za vanmaterični život i uzrok smrti.
- (2) Pri pregledu i obdukciji leša novorođenčeta posebno će se utvrditi da li je rođeno živo ili mrtvo, da li je bilo sposobno za život, koliko je dugo živjelo, kao i vrijeme i uzrok smrti.

Član 121.

Toksikološko ispitivanje

- (1) Ako postoji sumnja o trovanju, sumnjive materije koje su nađene u lešu ili na drugom mjestu će se poslati na vještačenje ustanovi ili državnom organu koji vrše toksikološka ispitivanja.

(2) Pri pregledu sumnjivih materija posebno će se utvrditi vrsta, količina i djelovanje nađenog otrova, a ako se radi o pregledu materija uzetih iz leša, po mogućnosti i količina upotrijebljenog otrova.

Član 122.

Vještačenje tjelesnih povreda

(1) Vještačenje tjelesnih povreda vrši se, u pravilu, pregledom povrijeđenog, a ako to nije moguće ili nije potrebno - na osnovu medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.

(2) Pošto tačno opiše povrede vještak će dati mišljenje, naročito o vrsti i težini svake pojedine povrede i njihovom ukupnom djelovanju, s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, kakvo djelovanje te povrede obično proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele i čime su povrede nanesene i na koji način.

Član 123.

Fizički pregled i druge radnje

(1) Fizički pregled preduzeće se i bez pristanka osumnjičenog odnosno optuženog, ako je potrebno da se utvrde činjenice važne za krivični postupak. Fizički pregled drugih lica može se bez njihovog pristanka preduzeti samo onda ako se mora utvrditi da li se na njihovom tijelu nalazi određen trag ili posljedica krivičnog djela.

(2) Uzima se krvi i druge medicinske radnje koje se po pravilima medicinske nauke preduzimaju radi analize i utvrđivanja drugih važnih činjenica za krivični postupak, mogu se preduzeti i bez pristanka lica koje se pregleda - ako zbog toga ne bi nastupila kakva šteta po njegovu zdravlje.

(3) Preduzima se fizičkog pregleda osumnjičenog odnosno optuženog i druge radnje u vezi s tim naređuje sud, a ako postoji opasnost od odgađanja - tužilac.

(4) Nije dozvoljeno da se prema osumnjičenom odnosno optuženom ili svjedoku primijene medicinske intervencije ili da im se daju takva sredstva kojima bi se uticalo na njihovu volju pri davanju iskaza.

(5) Ako je postupeno protivno odredbama ovoga člana na tako pribavljenom dokazu ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 124.

Psihijatrijsko vještačenje

(1) Ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena računljivost osumnjičenog odnosno optuženog, ili da je osumnjičeni odnosno optuženi učinio krivično djelo zbog ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ili da zbog psihičkih smetnji nije sposoban da učestvuje u postupku, određuje se psihijatrijsko vještačenje.

(2) Ako se u toku istrage osumnjičeni dobrovoljno ne podvrgne psihijatrijskom pregledu radi vještačenja ili ako je prema mišljenju vještaka potrebno duže posmatranje, osumnjičeni će se poslati na psihijatrijski pregled, odnosno na posmatranje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Rješenje o tome donosi sudija za prethodni postupak na prijedlog tužioca. Posmatranje ne može trajati duže od dva mjeseca.

(3) Ako vještaci ustanove da je psihičko stanje osumnjičenog odnosno optuženog poremećeno utvrdiće prirodu, vrstu, stepen i trajnost poremećenosti i dati svoje mišljenje o tome kakav je uticaj takvo psihičko stanje imalo i kakav još ima na shvaćanje i postupke osumnjičenog odnosno optuženog, kao i da li je i u kojoj mjeri poremećenost psihičkog stanja postojala u vrijeme počinjanja krivičnog djela.

(4) Ako se u zdravstvenu ustanovu upućuje osumnjičeni odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru, sudija će obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor da bi se preduzele mjere potrebne za obezbjeđenje svrhe pritvora.

5) Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunaće se osumnjičenom odnosno optuženom u pritvor odnosno u kaznu, ako bude izrečena.

Član 125.

Vještačenje poslovnih knjiga

(1) Kad je potrebno da se preduzme vještačenje poslovnih knjiga, organ pred kojim se vodi postupak dužan je vještacima naznačiti u kom pravcu i u kom obimu treba vršiti vještačenje i koje činjenice i okolnosti treba utvrditi.

(2) Ako je za preduzimanje vještačenja poslovnih knjiga preduzeća, drugih pravnih lica ili samostalnog privrednika nužno da se prethodno sredi njihovo knjigovodstvo, troškovi oko sređivanja knjigovodstva padaju na njihov teret.

(3) Naredbu o sređivanju knjigovodstva donosi organ koji vodi postupak, na osnovu obrazloženog pisanog izvještaja vještaka kojem je naređeno vještačenje poslovnih knjiga. U naredbi će se naznačiti i iznos koji je pravno lice, odnosno samostalni privrednik dužan da položi organu koji vodi postupak kao predujam za troškove oko sređivanja knjigovodstva.

(4) Naplata troškova, ukoliko njihov iznos nije bio unaprijed isplaćen, vrši se u korist organa koji je unaprijed isplatio troškove i nagradu vještacima.

Član 126.

Analize dezoksiribonukleinske kiseline

Analizu dezoksiribonukleinske kiseline (u dašem tekstu: DNK) može vršiti isključivo ustanova specijalizovana za ovu vrstu vještačenja.

Član 127.

Kada se vrši analiza DNK

Analiza DNK može se vršiti ukoliko je to neophodno potrebno za određivanje identiteta ili činjenice da li otkriveni tragovi materija potiču od osumnjičenog odnosno optuženog ili oštećenog.

Član 128.

Korištenje rezultata analize DNK u drugim krivičnim postupcima

S ciljem utvrđivanja identiteta osumnjičenog odnosno optuženog s njegovog tijela mogu se uzeti ćelije radi analize DNK. Podaci dobijeni na ovaj način mogu se koristiti i u drugim krivičnim postupcima protiv istog lica.

Član 129.

Registar izvršenih analiza DNK i zaštita podataka

- (1) Sve izvršene analize DNK vode se u posebnom registru u federalnom ministarstvu nadležnom za zdravstvo, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Zaštita podataka dobijenih analizama iz stava 1. ovog člana uređuje se posebnim zakonom.

GLAVA IX - POSEBNE ISTRAŽNE RADNJE

Član 130.

Vrste posebnih istražnih radnji i uslovi za njihovu primjenu

- (1) Protiv lica za koje postoji osnovana sumnja da je samo ili s drugim licem učestvovalo ili učestvuje u počinjenju krivičnog djela iz člana 131. ovog zakona mogu se odrediti posebne istražne radnje ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama.
- (2) Istražne radnje iz stava 1. ovog člana su:
  - a) kontrola i tehničko snimanje telekomunikacija,
  - b) pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnavanje podataka,
  - c) kontrola i tehničko snimanje prostorija,
  - d) tajno praćenje i tehničko snimanje lica i predmeta,
  - e) prikriveni istražitelj i informator,
  - f) simulirani otkup predmeta i simulirano davanje mita,
  - g) nadzirani prevoz i isporuka predmeta krivičnog djela.
- (3) Istražne radnje iz stava 2. tačke a) ovog člana mogu se odrediti i prema licu za koje postoji osnovana sumnja da počinocu odnosno od počinioca krivičnog djela iz člana 131. ovog zakona prenosi informacije u vezi sa krivičnim djelom, odnosno da počinilac koristi njegovo sredstvo telekomunikacije.
- (4) Na razgovore lica iz stava 1. ovog člana i njegovog branioca shodno se primjenjuju odredbe o komunikaciji osumnjičenog i branioca.
- (5) Pri izvršavanju istražnih radnji iz stava 2. tač. e) i f) ovog člana, policijski organi ili druga lica ne smiju preduzimati aktivnosti koje predstavljaju podstrekavanje na počinjenju krivičnog djela. Ako su takve aktivnosti preduzete, ta okolnost isključuje krivično gonjenje podstrekavanog lica za krivično djelo izvršeno u vezi sa ovim radnjama.

Član 131.

Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje

Istražne radnje iz člana 130. stav 2. ovog zakona mogu se odrediti za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora najmanje tri godine ili teža kazna.

Član 132.

Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji

- (1) Istražne radnje iz člana 130. stav 2. ovog zakona određuje naredbom sudija za prethodni postupak, na obrazloženi prijedlog tužioca koji sadrži: podatke o licu protiv kojeg se radnja preduzima, osnovanu sumnju iz člana 130. st. 1. ili 3. ovog zakona, razloge za njeno preduzimanje i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju preduzimanje radnji, navođenje radnje koja se zahtijeva i način njenog izvođenja, obim i trajanje radnje. Naredba sadrži iste podatke kao i prijedlog tužioca, te utvrđivanje trajanja naređene radnje.
- (2) Izuzetno, ako se pisana naredba ne može dobiti na vrijeme i ako postoji opasnost od odgađanja može se započeti s izvršavanjem mjere iz člana 130. ovog zakona i na osnovu usmene naredbe sudije za prethodni postupak. Pisana naredba sudije za prethodni postupak mora biti pribavljena u roku od 24 časa od izdavanja usmene naredbe.
- (3) Istražne radnje iz člana 130. stava 2. tač. od a) do d) i g) ovog zakona, mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužioca, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tač. od a) do c) mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci, a mjere iz tač. d) i g) ukupno najduže tri mjeseca. Zahtjev za radnju iz člana 130. stava 2. tačke f) ovog zakona se može odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv istog lica mora sadržavati razloge koji opravdavaju njenu upotrebu.
- (4) Naredba sudije za prethodni postupak, kao i prijedlog tužioca iz stava 1. ovog člana čuvaju se u posebnom omotu. Tužilac i sudija za prethodni postupak će sastavljati ili prepisom zapisnika bez navođenja ličnih podataka prikrivenog istražitelja i informatora ili na drugi odgovarajući način, sprečiti da neovlaštena lica, osumnjičeni i njegov branilac otkriju identitet prikrivenog istražitelja i informatora.
- (5) Sudija za prethodni postupak mora pisanom naredbom, bez odgađanja, obustaviti izvršenje preduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene.
- (6) Naredbu iz stava 1. ovog člana izvršava policijski organ. Preduzeća koja vrše prenos informacija dužna su da tužiocu i policijskim organima omogućе provođenje mjera iz člana 130. stav 2. tačke a) ovog zakona.

Član 133.

Materijal dobijen preduzimanjem radnji i obavještavanje o preduzetim radnjama

- (1) Po prestanku radnji iz člana 130. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene preduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati tužiocu. Tužilac je dužan da dostavi sudiji za prethodni postupak pisani izvještaj o preduzetim radnjama. Na osnovu podnesenog izvještaja sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupeno po njegovoj naredbi.
- (2) Ako tužilac odustane od krivičnog gonjenja, odnosno ako informacije i podaci pribavljени naređenim radnjama nisu potrebni za krivični postupak, uništice se pod nadzorom sudije za prethodni postupak koji će o tome sastaviti posebni zapisnik. O preduzimanju radnji, razlozima za njihovo preduzimanje, informaciji da dobijeni materijal nije bio osnov za krivično gonjenje i da je uništen, pisano se obavještava lice protiv koje je neka od radnji iz člana 130. stava 2. ovog zakona bila preduzeta.
- (3) Sudija za prethodni postupak će, bez odgađanja, a nakon preduzimanja radnji iz člana 130. ovog zakona, da obavijesti lice protiv kojeg je radnja bila preduzeta. Lice protiv kojeg je mjera bila preduzeta može od suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je provedena mjera.
- (4) Podaci i informacije dobijeni preduzimanjem mjera iz stava 2. član 130. ovog zakona čuvaju se dok se čuva sudski spis.

Član 134.

Slučajni nalazi

Ne mogu se koristiti kao dokaz informacije i podaci dobijeni preduzimanjem radnji iz člana 130. ovog zakona ako se ne odnose na krivično djelo iz člana 131. ovog zakona.

Član 135.

Postupanje bez sudske naredbe ili van Njezinog okvira

Ako su radnje iz člana 130. ovog zakona preduzete bez naredbe sudije za prethodni postupak ili u suprotnosti s Njom, sud na pribavqenim podacima ili dokazima ne može zasnivati svoju odluku.

Član 136.

Korištenje dokaza pribavqenih posebnim radnjama

Tehnički snimci, dokumenti i predmeti pribavqeni pod uslovima i na način propisan ovim zakonom mogu se koristiti kao dokazi u krivičnom postupku. Prikriveni istražiteq i informator iz člana 130. stava 2. tačke e) ovog zakona, kao i lica koja su provela istražne radnje iz člana 130. stava 2. tačke f) ovog zakona mogu se saslušati kao svjedoci o toku provođenja radnji.

GLAVA X - MJERE ZA OBEZBJE\ENJE PRISUSTVA OSUMNJIČENOG ODNOSNO OPTUŽENOG I USPJEŠNO VO\ENJE KRIVIČNOG POSTUPKA

Odjeljak 1. Zajednička odredba

Član 137.

Vrste mjera

- (1) Mjere koje se mogu preduzeti prema optuženom za obezbjeđenje Njegove prisutnosti i za uspješno vođenje krivičnog postupka jesu poziv, dovođenje, zabrana napuštanja boravišta, jemstvo i pritvor.
- (2) Prilikom odlučivanja koju će od navedenih mjera primijeniti, nadležni organ pridržavaće se uslova određenih za primjenu pojedinih mjera, vodeći računa da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom.
- (3) Ove mjere ukinuće se i po službenoj dužnosti odmah kada prestanu razlozi koji su ih izazvali, odnosno zamijeniće se drugom blažom mjerom kada za to nastupe uslovi.
- (4) Odredbe ove glave shodno se primjenjuju i na osumnjičenog.

Odjeljak 2. Poziv

Član 138.

Dostavljanje i sadržaj poziva

- (1) Prisutnost optuženog pri izvršenju radnji u krivičnom postupku obezbjeđuje se Njegovim pozivanjem.
- (2) Pozivanje se vrši dostavljanjem zatvorenog pisanog poziva koji sadrži: naziv organa koji poziva, ime i prezime optuženog, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, mjesto gdje optuženi treba da dođe, dan i sat

kad treba da dođe, naznačeNJe da se poziva u svojstvu optuženog i upozoreNJe da će u slučaju nedolaska biti prinudno doveden, da je dužan odmah obavijestiti tužioca, odnosno sud o promjeni adrese, kao i o namjeri da promijeni boravište i službeni pečat i potpis tužioca odnosno sudije koji poziva.

(3) Kad se optuženi prvi put poziva, poučice se u pozivu o pravu da uzme branioca i da branilac može biti prisutan NJegovom saslušaNJu.

(4) Kad se osumNjičeni prvi put poziva, poučice se u pozivu o NJegovim pravima u skladu s članom 92. ovog zakona. Do podizanja optužnice poziv osumNjičenom upućuje tužilac.

(5) Ako optuženi nije u stanju odazvati se pozivu uslijed bolesti ili druge neotklonjive smetnje, ispitaće se u mjestu gdje se nalazi ili će se obezbijediti NJegov prevoz do zgrade suda ili drugog mjesta gdje se radnja preduzima.

Odjeljak 3. DovodeNJe

Član 139.

Naredba za dovodeNJe

(1) Naredbu da se optuženi dovede može izdati sud ako je doneseno rješenje o pritvoru ili ako uredno pozvani optuženi ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, ili ako se nije moglo izvršiti uredno dostavljanje poziva, a iz okolnosti očigledno proizlazi da optuženi izbjegava prijem poziva.

(2) Izuzetno, u hitnim slučajevima, naredbu iz stava 1. ovog člana može da izda i tužilac ukoliko uredno pozvani osumNjičeni ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, s tim što ovu naredbu mora odobriti sudija za prethodni postupak u roku od 24 časa od izdavanja naredbe.

(3) Naredbu za dovodeNJe izvršava sudska policija.

(4) Naredba za dovodeNJe izdaje se pisano. Naredba sadržava: ime i prezime optuženog koji se treba dovesti, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, uz navođenje odredbe krivičnog zakona, razlog zbog kojeg se naređuje dovodeNJe, službeni pečat i potpis sudije koji naređuje dovodeNJe.

(5) Lice kojem je povjereno izvršenje naredbe predaje naredbu optuženom i poziva ga da pođe s NJim. Ako optuženi to odbije, dovešće ga prinudno.

Odjeljak 4. Zabrana napuštanja boravišta

Član 140.

Mjere zabrane

(1) Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi optuženi mogao pobjeći, sakriti se, otići u nepoznato mjesto ili u inostranstvo, sud mu može obrazloženim rješenjem zabraniti da bez odobrenja napusti mjesto boravišta.

(2) Uz mjeru iz stava 1. ovog člana, optuženom može biti zabranjeno posjećivanje određenih mjesta ili sastajanje sa određenim licima ili naređeno da se povremeno javlja određenom organu ili privremeno oduzet putni dokument ili vozačka dozvola, kao i zabranjeno preduzimanje određenih poslovnih aktivnosti.

(3) Mjerama iz st. 1. i 2. ovog člana ne može se ograničiti pravo optuženog da komunicira sa svojim braniocem.

(4) Optuženi će se u rješenju o izricanju mjera iz st.1. i 2. ovog člana upozoriti da se protiv njega može odrediti pritvor ako prekrši izrečene zabrane.

(5) U toku istrage mjere iz st. 1. i 2. ovog člana određuje i ukida sudija za prethodni postupak, poslije podizanja optužnice - sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa - taj sudija odnosno predsjednik vijeća.

(6) Mjere iz st. 1. i 2. ovog člana mogu da traju dok za to postoji potreba, a najduže do pravosnažnosti presude. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili sudija odnosno predsjednik vijeća dužan je da svaka dva mjeseca ispita da li je primijenjena mjera još potrebna.

(7) Protiv rješenja kojim se određuju, produžavaju ili ukidaju mjere iz st. 1. i 2. ovog člana stranke i branilac mogu podnijeti žalbu, a tužilac i protiv rješenja kojim je njegov prijedlog za primjenu mjere odbijen. O žalbi odlučuje vijeće iz člana 25. stav 6. ovog zakona u roku od tri dana od dana prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Odjeljak 5. Jemstvo

Član 141.

Uslovi za određivanje jemstva

Optuženi kojem se pritvor ima odrediti ili mu je pritvor već određen samo zbog straha da će pobjeći, može se ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu ako on lično ili ko drugi za njega pruži jemstvo da do kraja krivičnog postupka neće pobjeći, a sam optuženi obeća da se neće kriti i da bez odobrenja neće napustiti svoje boravište.

Član 142.

Sadržaj jemstva

(1) Jemstvo uvijek glasi na novčani iznos koji se određuje, s obzirom na težinu krivičnog djela, lične i porodične prilike optuženog i imovinsko stanje lica koje daje jemstvo.

(2) Jemstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, vrijednosnih papira, dragocjenosti ili drugih pokretnina veće vrijednosti koje se lako mogu unovčiti i čuvati ili u stvaranju hipoteke za iznos jemstva na nepokretna dobra lica koje daje jemstvo ili u ličnoj obavezi jednog ili više građana da će u slučaju bjekstva optuženog platiti utvrđeni iznos jemstva.

(3) Lice koje daje jemstvo mora da dostavi dokaze o svom imovinskom stanju, porijeklu imovine, vlasništvu i posjedu nad imovinom koja se daje kao jemstvo.

(4) Ako optuženi pobjegne, rješenjem će se odrediti da je vrijednost data kao jemstvo prihod Buxeta Federacije.

Član 143.

Prestanak jemstva

(1) Optuženom će se i pored datog jemstva odrediti pritvor ako na uredan poziv ne dođe a izostanak ne opravda, ako se sprema za bjekstvo ili ako se protiv njega, pošto je ostavljen na slobodi, pojavi neki drugi zakonski osnov za pritvor.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana jemstvo se ukida. Položeni novčani iznos, dragocjenosti, vrijednosni papiri ili druge pokretnine vraćaju se, a hipoteka se skida. Na isti način se postupa i kad se krivični postupak pravosnažno dovrši rješenjem o obustavi postupka ili presudom.

(3) Ako je presudom izrečena kazna zatvora jemstvo se ukida tek kad osuđeni počne da izdržava kaznu.

Član 144.

Rješenje o jemstvu

U toku istrage rješenje o jemstvu i o njegovom ukidanju donosi sudija za prethodni postupak, poslije podizanja optužnice - sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa taj sudija odnosno predsjednik vijeća. Rješenje kojim se određuje jemstvo i rješenje kojim se jemstvo ukida donosi se nakon saslušanja tužioca.

Odjeljak 6. Pritvor

Član 145.

Određivanje pritvora

(1) Pritvor se može odrediti samo pod uslovima propisanim u ovom zakonu i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

(2) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće potrebno vrijeme. Ako se optuženi nalazi u pritvoru dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju s posebnom hitnošću.

(3) U toku cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je određen, a pritvorenik će se odmah pustiti na slobodu.

Član 146.

Razlozi za pritvor

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određeno lice počinilo krivično djelo, pritvor mu se može odrediti:

a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,

b) ako postoji osnovan strah da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak uticajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače,

c) ako naročite okolnosti opravdavaju strah da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će počiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora od najmanje pet godina ili teža kazna,

d) ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, a uslijed načina počinjenja ili posljedica krivičnog djela, određivanje pritvora neophodno je za bezbjednost građana ili imovine. U slučaju krivičnog djela terorizma, smatra se da postoji pretpostavka, koja se može pobijati, da je ugrožena bezbjednost građana i imovine.

(2) U slučaju iz stava 1. tačke b) ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.

Član 147.

Opšte pravo zadržavanja

Lice zatečeno na počiničenju krivičnog djela svako može zadržati. Lice koje je zadržano mora se odmah predati sudu, tužiocu ili najbližem policijskom organu, a ako se to ne može uraditi mora se odmah obavijestiti jedan od tih organa.

Član 148.

Nadležnost za određivanje pritvora

- (1) Pritvor se određuje rješenjem suda, a na prijedlog tužioca.
- (2) Rješenje o pritvoru sadrži: ime i prezime lica koje se lišava slobode, krivično djelo koje mu se stavlja na teret, zakonski osnov za pritvor, obrazloženje, pouku o pravu na žalbu, službeni pečat i potpis sudije koji određuje pritvor.
- (3) Rješenje o pritvoru predaje se licu na koje se odnosi u momentu pritvaranja. U spisima se mora naznačiti sat lišavanja slobode i sat predaje rješenja.
- (4) Protiv rješenja o pritvoru pritvoreno lice može da podnese žalbu vijeću (član 25. stav 6.) u roku od 24 časa od prijema rješenja. Ako se pritvoreno lice prvi put ispituje, po isteku ovog roka može da podnese žalbu prilikom tog ispitivanja. Žalba s prepisom zapisnika o ispitivanju, ako je pritvoreno lice ispitano i rješenje o pritvoru dostavljaju se odmah vijeću. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (5) Ako sudija za prethodni postupak odnosno sudija za prethodno saslušanje ne prihvati prijedlog tužioca o određivanju pritvora, zatražiće da o tome odluči vijeće (član 25. stav 6). Protiv rješenja vijeća kojim se određuje pritvor pritvoreno lice može da podnese žalbu koja ne zadržava izvršenje rješenja. U pogledu predaje rješenja i podnošenja žalbe primjenjuju se odredbe st. 3. i 4. ovog člana.
- (6) U slučajevima iz st. 4. i 5. ovog člana vijeće koje odlučuje o žalbi dužno je da donese odluku u roku od 48 časova.

Član 149.

Trajanje pritvora tokom istrage

- (1) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora sudija za prethodni postupak će preispitati osnovanost zahtjeva za određivanje pritvora. Prema rješenju sudije za prethodni postupak pritvor može da traje najduže mjesec dana od dana lišavanja slobode. Poslije tog roka osumnjičeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora.
- (2) Pritvor se odlukom vijeća (član 25. stav 6.), prema obrazloženom prijedlogu tužioca, može produžiti za najviše dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (3) Ako se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora 10 godina ili teža kazna i ako postoje naročito važni razlozi, vijeće Vrhovnog suda Federacije može, prema obrazloženom prijedlogu tužioca,

produžiti pritvor za još najviše tri mjeseca. Protiv rješeNJa vijeća dozvoqena je žalba koja ne zadržava izvršeNJe rješeNJa.

(4) Ako se do isteka rokova iz st. od 1. do 3. ovog člana ne potvrdi optužnica, osumNjičeni će se pustiti na slobodu.

Član 150.

UkidaNJe pritvora

(1) U toku istrage, a prije isteka roka trajaNJa pritvora, sudija za prethodni postupak može rješeNjem ukinuti pritvor po prethodnom saslušaNJu tužioca. Protiv tog rješeNJa tužilac može da podnese žalbu vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona koja je dužno da donese odluku u roku od 48 časova.

(2) Protiv rješeNJa kojim se odbija prijedlog za ukidaNJe pritvora žalba nije dozvoqena.

Član 151.

Pritvor poslije potvrđivaNJa optužnice

(1) Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i poslije potvrđivaNJa optužnice. Kontrola opravdanosti pritvora se vrši po isteku svaka dva mjeseca od dana donošeNJa posqedNJeg rješeNJa o pritvoru. Žalba protiv ovog rješeNJa ne zadržava NJegovo izvršeNJe.

(2) Nakon potvrđivaNJa optužnice pritvor može da traje najduže jednu godinu. Ako za to vrijeme ne bude izrečena prvostepena presuda pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu.

(3) Poslije izricaNJa prvostepene presude pritvor može da traje najduže još šest mjeseci. Ako za to vrijeme ne bude izrečena drugostepena presuda kojom se prvostepena presuda preinačava ili potvrđuje, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu. Ako u roku od šest mjeseci bude izrečena drugostepena odluka kojom se prvostepena presuda ukida, pritvor može da traje najduže još jednu godinu od izricaNJa drugostepene odluke.

(4) Pritvor se uvijek ukida istekom izrečene kazne.

Član 152.

OdređivaNJe pritvora poslije izricaNJa presude

(1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora sud će optuženom odrediti pritvor, odnosno pritvor će se produžiti ako postoje razlozi iz člana 146. stava 1. tač. a), c) i d) ovog zakona, a optuženom koji se nalazi u pritvoru ukinuće pritvor ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen. U ovom slučaju donosi se posebno rješeNJe, a žalba protiv rješeNJa ne zadržava NJegovo izvršeNJe.

(2) Pritvor će se ukinuti ako je optuženi oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena ili ako je proglašen krivim, a oslobođen od kazne ili je osuđen samo na novčanu kaznu ili je uslovno osuđen ili je zbog uračunavaNJa pritvora kaznu već izdržao.

(3) Pritvor koji je određen ili produžen po odredbama stava 1. ovog člana može da traje do pravosnažnosti presude, ali najduže dok ne istekne vrijeme trajaNJa kazne izrečene u prvostepenoj presudi.

(4) Na zahtjev optuženog, koji se poslije izricaNJa kazne zatvora nalazi u pritvoru, sudija odnosno predsjednik vijeća može optuženog rješeNjem da uputi u ustanovu za izdržavaNJe kazne i prije pravosnažnosti presude.

Član 153.

LišavaNJe slobode i zadržavaNJe

- (1) Policijski organ može lice da liši slobode ako postoji osnovana sumNJa da je to lice počinilo krivično djelo i ako postoji ma koji razlog predviđen u članu 146. ovog zakona, ali je policijski organ dužan da takvo lice bez odgađaNJa, a najkasnije u roku od 24 časa sprovede tužiocu. Prilikom dovođeNJa policijski organ će obavijestiti tužioca o razlozima i o vremenu lišavaNJa slobode. Upotreba sile prilikom dovođeNJa dozvoqena je u skladu sa zakonom.
- (2) Lice lišeno slobode mora biti poučeno u skladu sa članom 5. ovog zakona.
- (3) Ako lice lišeno slobode ne bude sprovedeno tužiocu u roku iz stava 1. ovog člana, pustiće se na slobodu.
- (4) Tužilac je dužan lice lišeno slobode ispitati bez odgađaNJa, a najkasnije u roku od 24 časa i u tom roku odlučiti da li će lice lišeno slobode pustiti na slobodu ili će sudiji za prethodni postupak postaviti prijedlog za određivaNJe pritvora. Sudija za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 časa da donese odluku o određivaNJu pritvora ili o puštaNJu na slobodu.
- (5) Ako sudija za prethodni postupak ne prihvati prijedlog za određivaNJe pritvora, postupiće u skladu sa članom 148. stav 5. ovog zakona.

Odjeqak 7. IzvršeNJe pritvora i postupaNJe s pritvorenicima

Član 154.

Opšte odredbe

Pritvor se izvršava u ustanovama koje za tu namjenu odredi federalni ministar pravde. Na poslovima izvršavaNJa pritvora mogu da rade samo oni zaposlenici Federalnog ministarstva pravde koji imaju potrebna znaNJa i vještine i stručnu spremu predviđenu propisima.

Član 155.

Prava i slobode pritvorenika i podaci o pritvorenicima

- (1) Pritvor se izvršava na način da se ne vrijeđa ličnost i dostojanstvo pritvorenika. Ovlaštena lica sudske policije i straže ustanove pri izvršavaNJu pritvora smiju upotrijebiti prinudna sredstva samo u slučajevima određenim zakonom.
- (2) Prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni samo u mjeri potrebnoj da se ostvari svrha radi koje je određen pritvor, spriječi bjekstvo pritvorenika, spriječi počiNJeNJe krivičnog djela i otkloni opasnost po život i zdravqe qudi.
- (3) Uprava ustanove prikupqa, obrađuje i pohraNJuje podatke o pritvorenicima koji se odnose na identitet pritvorenika i Njihovo psihofizičko staNJe, trajaNJe, produžeNJe i ukidaNJe pritvora, rad pritvorenika, ponašaNJe pritvorenika i izrečene disciplinske mjere i slično.
- (4) Evidenciju o pritvorenicima vodi Federalno ministar- stvo pravde.

Član 156.

Smještaj pritvorenika

Pritvorenici se smještaju u prostorije odgovarajuće veličine koje zadovoljavaju potrebne zdravstvene uslove. U istu prostoriju ne smiju biti smještena lica različitog pola. U pravilu, pritvorenici se neće smjestiti u istu prostoriju s licima koja izdržavaju kaznu zatvora. Pritvorenik neće biti smješten zajedno s licima koja bi na njega mogla štetno uticati ili s licima sa kojima bi društveno moglo štetno uticati na vođenje postupka.

Član 157.

Posebna prava pritvorenika

- (1) Pritvorenici imaju pravo na osmočasovni neprekidni odmor u vremenu od 24 časa. Njima će se obezbijediti kretanje na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.
- (2) Pritvorenik smije imati predmete za ličnu upotrebu, higijenske potrepštine, o svom trošku nabavljati knjige, novine i drugu štampu, te imati druge predmete u količini i veličini koja ne ometa boravak u prostoriji i ne remeti kućni red. Prilikom prijema u pritvor od pritvorenika će se prilikom ličnog pretresa oduzeti predmeti u vezi sa krivičnim djelom, a ostali predmeti koje pritvorenik ne smije imati u pritvoru će se prema njegovom uputstvu pohraniti i čuvati ili predati licu koje odredi pritvorenik.

Član 158.

Pravo na komunikaciju pritvorenika sa vanjskim svijetom i braniocem

- (1) Prema odobrenju sudije za prethodni postupak odnosno sudije za prethodno saslušanje i pod njegovim nadzorom ili nadzorom lica koje on odredi, pritvorenika imaju pravo da posjećuju, u okviru kućnog reda, braćni odnosno vanbraćni drug i njegovi srodnici, a na njegov zahtjev i druga lica. Pojedine posjete se mogu zabraniti ako bi zbog toga mogla nastati šteta za vođenje postupka.
- (2) Sudija za prethodni postupak odnosno sudija za prethodno saslušanje će odobriti konzularnom službeniku strane zemlje posjetu pritvoreniku koji je državljanin te zemlje, u skladu sa kućnim redom pritvora.
- (3) Pritvorenik se smije dopisivati s licima van zatvora sa znanjem i pod nadzorom sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje i sudije, odnosno predsjednika vijeća. Pritvoreniku se može zabraniti slanje i primanje pisama i drugih pošiljaka, ali ne i slanje molbe, pritužbe ili žalbe.
- (4) Pritvorenik ne može koristiti mobilni telefon, ali ima pravo, u skladu sa kućnim redom a pod nadzorom uprave pritvora, da o svom trošku obavlja telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu pritvorenicima obezbjeđuje potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija ili predsjednik vijeća mogu zbog bezbjednosnih razloga ili postojanja nekog od razloga iz člana 146. stava 1. tač. od a) do c) ovog zakona, riješenjem da ograniče ili zabrane pritvoreniku korištenje telefona.
- (5) Pritvorenik ima pravo slobodne i nesmetane veze s braniocem.

Član 159.

Disciplinski prestupi pritvorenika

- (1) Za disciplinske presteupe pritvorenika sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija odnosno predsjednik vijeća može da, na prijedlog upravnika ustanove, izrekne disciplinsku kaznu ograničenje posjeta i dopisivanja. To se ograničenje ne odnosi na veze pritvorenika s braniocem ili susrete s konzularnim službenikom.

- (2) Disciplinski prestupi su sve teže povrede koje se odnose na:
- a) fizičke napade na druge pritvorenike, zaposlenike ili službena lica, odnosno Njihovo vrijeđanje,
  - b) izrađivanje, primanje, unošenje, krijumčarenje predmeta za napad ili bjekstvo,
  - c) unošenje u ustanovu ili pripremanje u ustanovi opojnih sredstava ili alkohola,
  - d) povrede propisa o bezbjednosti na radu, protivpožarnoj zaštiti, kao i sprečavanje posljedica prirodnih nepogoda,
  - e) namjerno prouzrokovanje veće materijalne štete,
  - f) nedolično ponašanje pred drugim pritvorenicima ili službenim licima.
- (3) Protiv rješenja o disciplinskoj kazni dozvoljena je žalba vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona u roku od 24 sata. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) O primjeni prinudnih mjera prema pritvoreniku uprava ustanove će, bez odgađanja, da izvijesti sud.

Član 160.

Nadzor nad izvršenjem pritvora

- (1) Nadzor nad izvršenjem pritvora vrši predsjednik suda.
- (2) Predsjednik suda ili sudija kog on odredi dužan je najmanje jednom u 15 dana da obiđe pritvorenike i ako nađe da je potrebno, i bez prisustva sudskog policajca, informisati se o tome kako se pritvorenici hrane, kako zadovoljavaju ostale potrebe i kako se sa njima postupa. Predsjednik suda odnosno sudija kog on odredi dužan je da preduzme potrebne mjere da bi se otklonile nepravilnosti uočene pri obilasku ustanove. Predsjednik suda ne može odrediti da sudija za prethodni postupak odnosno sudija za prethodno saslušanje umjesto njega obavlja nadzor nad izvršavanjem pritvora.
- (3) Predsjednik suda, sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili sudija odnosno predsjednik vijeća, nezavisno o nadzoru iz stava 2. ovog člana, mogu u svako doba da obilaze pritvorenike, sa njima razgovaraju i od njih primaju pritužbe.

Član 161.

Kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora

Federalni ministar pravde propisat će kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora kojim će se pobliže urediti izvršavanje pritvora u skladu sa odredbama ovog zakona.

GLAVA XI - PODNESCI I ZAPISNICI

Član 162.

Način dostavljanja podnesaka

- (1) Optužnica, prijedlozi, pravni lijekovi i druge izjave i saopštenja podnose se pisano ili se daju usmeno na zapisnik.

- (2) Podnesci iz stava 1. ovog člana moraju biti razumqivi i sadržavati sve što je potrebno da bi se po NJima moglo postupati.
- (3) Ako u ovom zakonu nije drugačije određeno, sud će podnosioca podneska koji je nerazumqiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po NJemu moglo postupati pozvati da podnesak ispravi odnosno dopuni, a ako on to ne uradi u određenom roku sud će podnesak odbaciti.
- (4) U pozivu za ispravku odnosno dopunu podneska podnosilac će se upozoriti na posljedice propuštaNJa.

Član 163.

DostavqaNJe podnesaka protivnoj stranci

- (1) Podnesci koji se po ovom zakonu dostavqaju protivnoj stranci predaju se sudu u dovoqnom broju primjeraka za sud i drugu stranku.
- (2) Ako podnesci iz stava 1. ovog člana nisu predati sudu u dovoqnom broju primjeraka, sud će pozvati podnosioca da u određenom roku preda dovoqan broj primjeraka. Ako podnosilac ne postupi po pozivu suda, sud će potrebne primjerke prepisati o trošku podnosioca.

Član 164.

KažNJavaNJe lica koja vrijedaju sud

Sud će kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM, tužioca, branioca, opunomoćenika, zakonskog zastupnika i oštećenog koji u podnesku ili u usmenoj riječi vrijeđa sud. Protiv rješeNJa o kažNJavaNJu dozvoqena je žalba. O kažNJavaNJu tužioca izvještava se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažNJavaNJu branioca izvještava se nadležna advokatska komora.

Član 165.

Obaveza sastavqaNJa zapisnika

- (1) O svakoj radNJI preduzetoj u toku krivičnog postupka sastaviće se zapisnik istovremeno dok se radNJa obavqa, a ako to nije moguće, onda odmah poslije toga.
- (2) Zapisnik piše zapisničar. Samo kad se obavqa pretresaNJe stana ili lica ili se radNJa preduzima van službenih prostorija organa, a zapisničar se ne može obezbijediti, zapisnik može da piše lice koje preduzima radNJu.
- (3) Kad zapisnik piše zapisničar, zapisnik se sastavqa tako što lice koje preduzima radNJu kazuje glasno zapisničaru šta će da unese u zapisnik.
- (4) Licu koje se saslušava dozvoliće se da samo kazuje odgovore u zapisnik. Ovo pravo mu se može uskratiti u slučaju zloupotrebe.

Član 166.

Sadržaj zapisnika

- (1) Zapisnik sadrži: naziv organa pred kojim se obavqa radNJa, mjesto gdje se obavqa radNJa, dan i sat kada je radNJa započeta i završena, imena i prezimena prisutnih lica i u kojem svojstvu prisustvuju radNJI, kao i naznačeNJe krivičnog predmeta po kom se preduzima radNJa.

(2) Zapisnik treba sadržavati bitne podatke o toku i sadržaju preduzete radnje. U zapisnik se doslovno unose postavljena pitanja i dati odgovori. Ako su prilikom preduzimanja radnje oduzeti predmeti ili spisi, to će se naznačiti u zapisniku, a oduzete stvari će se prikvačiti zapisniku ili će se navesti gdje se nalaze na čuvanju.

(3) Prilikom preduzimanja radnji kao što su uviđaj, pretresanje stana ili lica ili prepoznavanje lica ili predmeta, u zapisnik će se unijeti i podaci koji su važni, s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje identičnosti pojedinih predmeta (opis, mjere i veličina predmeta ili tragova, stavka znaka na predmete i dr.), a ako su napravljene skice, crteži, planovi, fotografije, filmski snimci i slično to će se navesti u zapisniku i prikvačiti zapisniku.

Član 167.

Vodjenje zapisnika

(1) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa izbrisati, dodati ili mijenjati. Precrtana mjesta moraju ostati čitka.

(2) Sva preinačavanja, ispravke i dodaci unose se na kraju zapisnika i moraju biti ovjereni od lica koja potpisuju zapisnik.

Član 168.

Čitanje i potpisivanje zapisnika

(1) Lica koja se saslušavaju, kao i osumnjičeni odnosno optuženi, branilac i oštećeni imaju pravo da pročitaju zapisnik ili zahtijevaju da im se pročita. Na to je dužno da ih upozori lice koje preduzima radnju, a u zapisniku će se naznačiti da li je dato upozorenje i da li je zapisnik pročitao. Zapisnik će se uvijek pročitati ako nije bilo zapisničara i to će se naznačiti u zapisniku.

(2) Zapisnik potpisuje saslušano lice. Ako se zapisnik sastoji od više listova saslušano lice potpisuje svaki list.

(3) Na kraju zapisnika potpisuje se tumač, ako ga je bilo, svjedoci čije je prisustvo obavezno pri preduzimanju istražnih radnji, a pri pretresanju i lice koje se pretresa ili čiji se stan pretresa. Ako zapisnik ne piše zapisničar, zapisnik potpisuju lica koja prisustvuju radnji. Ako takvih lica nema ili nisu u stanju da shvate sadržaj zapisnika, zapisnik potpisuju dva svjedoka, osim ako nije moguće obezbijediti njihovo prisustvo.

(4) Nepismeno lice umjesto potpisa stavka otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar će ispod otiska upisati njegovo ime i prezime. Ako se zbog nemogućnosti da se stavi otisak desnog kažiprsta stavka otisak nekog drugog prsta ili otisak prsta lijeve ruke, u zapisniku će se naznačiti od kojeg je prsta i s koje ruke je uzet otisak.

(5) Ako saslušano lice odbije da potpiše zapisnik ili da stavi otisak prsta, zabilježiće se to u zapisniku i navešće se razlog odbijanja.

(6) Ako saslušano lice nema obje ruke pročitće zapisnik, a ako je nepismeno - zapisnik će mu se pročitati i to će se zabilježiti u zapisniku.

(7) Ako se radnja nije mogla izvršiti bez prekida u zapisniku će se naznačiti dan i sat kada je nastao prekid, kao i dan i sat kada se radnja nastavila.

(8) Ako je bilo prigovora u pogledu sadržaja zapisnika navešće se u zapisniku i ti prigovori.

(9) Zapisnik na kraju potpisuje lice koje je preduzelo radnju i zapisničar.

Član 169.

Snimanje audio-vizuelnim sredstvima

- (1) Sve preduzete radnje u toku krivičnog postupka, u pravilu, snimaju se uređajem za zvučno snimanje. Tužilac ili ovlašteno službeno lice će o tome prethodno obavijestiti lice koje se ispituje odnosno saslušava i poučiti ga da ima pravo da zatraži reprodukciju snimka kako bi provjerilo svoju izjavu.
- (2) Snimak mora sadržavati podatke iz člana 166. stav 1. ovog zakona, podatke potrebne za identifikaciju lica čija se izjava snima i podatak u kojem svojstvu to lice daje izjavu. Kad se snimaju izjave više lica, mora se obezbijediti da se iz snimka jasno može razaznati ko je dao izjavu.
- (3) Na zahtjev saslušanog lica snimak će se odmah reprodukovati, a ispravke ili objašnjenja tog lica će se snimiti.
- (4) U zapisnik o istražnoj radnji unijeće se da je izvršeno zvučno snimanje, ko je snimanje izvršio, da je lice koje se saslušava prethodno obaviješteno o snimanju, da je snimak reprodukovao i gdje se zvučni snimak čuva ako nije priložen spisima predmeta.
- (5) Tužilac može odrediti da se zvučni snimak u cjelini ili djelimično prepíše. Tužilac će prepis pregledati, ovjeriti i prikjučiti zapisniku o preduzimanju istražne radnje.
- (6) Zvučni snimak čuva se do vremena do kojeg se čuva i krivični spis.
- (7) Tužilac može dozvoliti da lica koja imaju opravdan interes, pomoću uređaja za zvučno snimanje, snime izvođenje istražne radnje.
- (8) Odredbe st. od 1. do 7. ovog člana shodno se primjenjuju i kad se obavlja filmsko ili drugo snimanje istražne radnje.
- (9) Snimci iz st. od 1. do 8. ovog člana ne mogu se javno prikazivati, bez pismenog odobrenja stranaka i učesnika snimane radnje.

Član 170.

Shodna primjena drugih odredaba ovog zakona

Za zapisnik o glavnom pretresu važe i odredbe čl. 268. i 269. ovog zakona.

Član 171.

Zapisnik o vijećanju i glasanju

- (1) O vijećanju i glasanju sastaviće se poseban zapisnik.
- (2) Zapisnik o vijećanju i glasanju sudskog vijeća sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.
- (3) Zapisnik o vijećanju i glasanju potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Odvojena mišljenja priključiće se tom zapisniku ako nisu unesena u zapisnik.

(4) Zapisnik o vijećaNJu i glasaNJu zatvoriće se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo vijeće apelacionog odjeqaNJa kada rješava o pravnom lijeku i u tom slučaju dužno je da zapisnik ponovo zatvori u poseban omot i da na omotu naznači da je razgledalo zapisnik.

GLAVA XII - ROKOVI

Član 172.

Rokovi predaje podnesaka

(1) Rokovi predviđeni ovim zakonom ne mogu se produžavati, osim kada to ovaj zakon izričito dozvoqava. Ako je u pitaNJu rok koji je ovim zakonom određen radi zaštite prava odbrane i drugih procesnih prava osumNjićenog odnosno optuženog, taj rok se može skratiti ako to zahtijeva osumNjićeni odnosno optuženi pisano ili usmeno na zapisnik pred sudom.

(2) Kad je izjava vezana za rok, smatra se da je data u roku ako je prije nego što rok istekne predata onom ko je ovlašten da je primi.

(3) Kad je izjava upućena poštom preporučenom pošiqkom, telegrafom ili drugim telekomunikacijskim sredstvom, dan slaNJa ili predaje pošti smatra se danom predaje onome kome je upućena.

(4) OsumNjićeni odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru može izjavu koja je vezana za rok dati i na zapisnik sudu ili je predati upravi zatvora, a lice koje se nalazi na izdržavaNJu kazne ili se nalazi u nekoj ustanovi radi primjene bezbjednosnih mjera ili vaspitne mjere može takvu izjavu predati upravi ustanove u kojoj je smještena. Dan kada je sastavqen takav zapisnik, odnosno kada je izjava predata upravi ustanove smatra se danom predaje organu koji je nadležan da je primi.

(5) Ako je podnesak koji je vezan za rok zbog neznaNJa ili očigledne omaške podnosioca predat ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, pa sudu stigne poslije isteka roka smatraće se da je na vrijeme podnesen.

Član 173.

RačunaNJe rokova

(1) Rokovi se određuju na sate, dane, mjesece i godine.

(2) Sat ili dan kada je dostavqaNJe ili saopštavaNJe izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kada treba računati trajaNJe roka, ne uračunava se u rok već se za početak roka uzima prvi naredni sat, odnosno dan. U jedan dan računa se 24 časa, a mjesec se računa po kalendarskom vremenu.

(3) Rokovi određeni po mjesecima odnosno godinama završavaju se protekom onog dana posqedNJeg mjeseca odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kada je rok otpočeo. Ako nema tog dana u posqedNJem mjesecu rok se završava posqedNJeg dana tog mjeseca.

(4) Ako posqedNji dan roka pada na državni praznik ili u subotu ili u nedjequ ili u neki drugi dan kada državni organ ne radi, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana.

Član 174.

Uslovi za povrat u prijašNJe staNJe

(1) Optuženom koji iz opravdanih razloga propusti rok za izjavu žalbe na presudu ili na rješenje o primjeni bezbjednosne mjere ili vaspitne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, sud će dozvoliti povrat u prijašnje stanje radi podnošenja žalbe, ako u roku od osam dana od dana prestanka uzroka zbog kojeg je propustio rok podnese molbu za povrat u prijašnje stanje i ako istovremeno s molbom preda i žalbu.

(2) Poslije isteka roka od tri mjeseca od dana propuštanja ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje.

Član 175.

Odlučivanja o povratu u prijašnje stanje

(1) O povratu u prijašnje stanje odlučuje sudija odnosno predsjednik vijeća koje je donijelo presudu ili rješenje koje se pobija žalbom.

(2) Protiv rješenja kojim se dozvoljava povrat u prijašnje stanje nije dozvoljena žalba.

Član 176.

Posljedice podnošenja molbe za povrat u prijašnje stanje

Molba za povrat u prijašnje stanje ne zadržava, u pravilu, izvršenje presude, odnosno rješenja o primjeni bezbjednosne mjere ili vaspitne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, ali sud može odlučiti da se s izvršenjem zastane do donošenja odluke po molbi.

GLAVA XIII - DONOŠENJE I SAOPŠTAVANJE ODLUKA

Član 177.

Vrste odluka

(1) U krivičnom postupku odluke se donose u vidu presude, rješenja i naredbe.

(2) Presudu donosi samo sud, a rješenje i naredbu donose i drugi organi koji učestvuju u krivičnom postupku.

Član 178.

Odlučivanja na sjednici o vijećanju i glasanju

(1) Odluke vijeća donose se poslije usmenog vijećanja i glasanja. Odluka je donesena kad je za nj glasala većina članova vijeća.

(2) Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem i glasa posljednji. On je dužan da se stara da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.

(3) Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se glasa glasovi podijele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, razdvojiće se pitanjima i glasanje će se ponavljati dok se ne postigne većina. Ako se na taj način ne postigne većina, odluka će se donijeti tako što će se glasovi koji su najnepovoljniji za optuženog pribrojiti glasovima koji su od ovih manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.

(4) Članovi vijeća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća, ali član vijeća koji je glasao da se optuženi oslobodi ili da se presuda ukine i ostao u manjini, nije dužan glasati o sankciji. Ako ne glasava, uzeće se kao da je pristao na glas koji je za optuženog najpovoljniji.

Član 179.

Način glasanja

- (1) Pri odlučivanju prvo se glasa da li je sud nadležan, da li je potrebno dopuniti postupak, kao i o drugim prethodnim pitanjima. Kad se donese odluka o prethodnim pitanjima prelazi se na odlučivanje o glavnoj stvari.
- (2) Pri odlučivanju o glavnoj stvari prvo će se glasati da li je optuženi počinio krivično djelo i da li je krivično odgovoran, a zatim će se glasati o kazni, drugim krivičnopravnim sankcijama, troškovima krivičnog postupka, imovinskoopravnim zahtjevima i ostalim pitanjima o kojima treba donijeti odluku.
- (3) Ako je isto lice optuženo za više krivičnih djela, glasaće se o krivičnoj odgovornosti i kazni za svako od tih djela, a zatim o jedinstvenoj kazni za sva djela.

Član 180.

Tajno zasjedanje

- (1) Vijećanje i glasanje obavlja se na tajnom zasjedanju.
- (2) U prostoriji u kojoj se vrši vijećanje i glasanje mogu biti prisutni samo članovi vijeća i zapisničar.

Član 181.

Saopštavanje odluka

- (1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, odluke se saopštavaju licima usmenim objavivanjem ako su prisutna, a dostavljaju ovjerenog prepisa odluke, ako su odsutna.
- (2) Ako je odluka usmeno saopštena, to će se naznačiti u zapisniku i u spisu, a lice kom je saopšteno - potvrdiće to svojim potpisom. Ako lice izjavi da se neće žaliti, ovjereni prepis usmeno saopštene odluke neće mu se dostaviti, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (3) Prepisi odluka protiv kojih je dozvoljena žalba dostavljaju se s uputstvom o pravu na žalbu.

GLAVA XIV - DOSTAVLJANJE PISMENA

Član 182.

Način dostavljanja

- (1) Pismena se dostavljaju, u pravilu, putem pošte. Dostavljanje se može vršiti i preko službenog lica organa koji je odluku donio ili direktno kod tog organa.
- (2) Poziv za glavni pretres ili druge pozive sud može i usmeno saopštiti licu koje se nalazi pred sudom, uz pouku o posqedicama nedolaska. Usmeno pozivanje zabilježiće se u zapisniku koji će pozvano lice potpisati, osim ako je to pozivanje zabilježeno u zapisniku o glavnom pretresu. Smatra se da je time izvršeno punovažno dostavljanje.

Član 183.

Lično dostavljanje

Pismeno za koje je u ovom zakonu određeno da se treba lično dostaviti predaje se direktno licu kom je upućeno. Ako se lice kom se pismeno mora lično dostaviti ne zatekne na mjestu gdje se dostavqaNJe treba izvršiti, dostavqáč će se informisati kad i na kom mjestu može to lice da zatekne i ostaviće kod jednog od lica iz člana 184. ovog zakona pismeno obavješteNJe da radi primaNJa pismena bude u određeni dan i sat u svom stanu ili na svom radnom mjestu. Ako i poslije ovog dostavqáč ne zatekne lice kom se pismeno dostavqqa, postupiće po odredbi člana 184. stava 1. ovog zakona. Time se smatra da je dostavqaNJe izvršeno.

Član 184.

Posredno dostavqaNJe

(1) Pismena za koja u ovom zakonu nije određeno da se moraju lično dostaviti dostavqaju se takođe lično, ali takva pismena u slučaju da se primalac ne zatekne u stanu ili na radnom mjestu mogu se predati nekom od NJegovih odraslih članova domaćinstva koji je dužan da primi pismeno. Ako se oni ne zateknu u stanu pismeno se predaje susjedu, ako on na to pristane. Ako se dostavqaNJe vrši na radnom mjestu lica kom se pismeno treba dostaviti, a to lice se tamo ne zatekne, pismeno se može predati licu ovlaštenom za prijem pošte koje je dužno primiti pismeno ili licu zaposlenom na istom mjestu, ako pristane da primi pismeno.

(2) Ako se utvrdi da je lice kom se pismeno dostavqqa odsutno i da mu lice iz stava 1. ovog člana zbog toga ne može pismeno na vrijeme predati, pismeno će se vratiti uz naznačeNJe gdje se odsutni nalazi.

Član 185.

Sadržaj ličnog dostavqaNJa

(1) OsumNjičenom odnosno optuženom će se lično dostaviti poziv za prvo ispitivaNJe u istrazi, poziv za glavni pretres i poziv za pretres za određivaNJe sankcije.

(2) Optuženom koji nema branioca, lično će se dostaviti optužnica, presuda i druge odluke od čijeg dostavqaNJa teče rok za žalbu, kao i žalba protivne stranke koja se dostavqqa radi odgovora. Na zahtjev optuženog, presuda i druge odluke dostaviće se licu koje on odredi.

(3) Ako optuženom koji nema branioca treba dostaviti presudu kojom mu je izrečena kazna zatvora, a dostavqaNJe se ne može izvršiti na NJegovu dosadašNJu adresu, sud će optuženom postaviti branioca po službenoj dužnosti koji će vršiti ovu dužnost dok se ne sazna nova adresa optuženog. Postavqenom braniocu odrediće se potreban rok za upoznavaNJe sa spisom, a poslije toga će se presuda dostaviti postavqenom braniocu i postupak nastaviti. Ako je u pitaNJu neka druga odluka od čijeg dostavqaNJa teče rok za žalbu ili žalba protivne stranke koja se dostavqqa radi odgovora, ta će se odluka odnosno žalba istaći na oglasnoj tabli suda. Po isteku roka od osam dana od dana isticaNJa smatra se da je izvršeno punovažno dostavqaNJe.

(4) Ako optuženi ima branioca, optužnica i sve odluke od čijeg dostavqaNJa teče rok za žalbu, kao i žalba protivne stranke koja se dostavqqa radi odgovora, dostaviće se braniocu i optuženom po odredbama člana 184. ovog zakona. U tom slučaju, rok za izjavu pravnog lijeka odnosno odgovora na žalbu teče od dana dostavqaNJa pismena optuženom ili braniocu. Ako se optuženom ne može dostaviti odluka odnosno žalba zato što nije prijavio promjenu adrese, ta će se odluka odnosno žalba istaći na oglasnoj tabli suda. Po isteku roka od osam dana od dana isticaNJa smatra se da je izvršeno punovažno dostavqaNJe.

(5) Ako se pismeno dostavqqa braniocu optuženog, a on ima više branilaca, dovoqno je da se pismeno dostavi jednom od NJih.

Član 186.

Dostavnica

- (1) Potvrdu o izvršenom dostavqaNJu (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavqač. Primalac će na dostavnici sam naznačiti dan prijema.
- (2) Ako je primalac nepismen ili nije u staNJu da se potpiše dostavqač će ga potpisati, naznačiti dan prijema i staviti napomenu zašto je potpisao primaoca.
- (3) Ako primalac odbije da potpiše dostavnicu dostavqač će to zabiqežiti na dostavnici i naznačiti dan predaje. Time je dostavqaNJe izvršeno.

Član 187.

OdbijaNJe prijema pismena

Kad primatelj ili odrasli član NJegovog domaćinstva odbije da primi pismeno dostavqač će zabiqežiti na dostavnici dan, sat i razlog odbijaNJa prijema, a pismeno će ostaviti u stanu primaoca ili u prostoriji gdje je on zaposlen. Time je dostavqaNJe izvršeno.

Član 188.

Posebni slučajeви dostavqaNJa

- (1) Licima lišenim slobode dostavqaNJe se vrši u sudu ili putem uprave ustanove u kojoj su smještene.
- (2) Licima koja uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, ako međunarodni ugovori šta drugo ne određuju, dostavqaNJe se vrši putem nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine.
- (3) DostavqaNJe državqanima Bosne i Hercegovine koji se nalaze u inostranstvu izvršava se posredstvom diplomatskog ili konzularnog predstavništva Bosne i Hercegovine u stranoj državi, pod uslovom da se strana država ne protivi takvom načinu dostavqaNJa i da lice kom se vrši dostavqaNJe dobrovoqno pristaje da primi pismeno. Ovlašteni zaposlenik diplomatskog ili konzularnog predstavništva potpisuje dostavnicu kao dostavqač ako je pismeno uručeno u samom predstavništvu, a ako je pismeno dostavqeno poštom - potvrđuje to na dostavnici.

Član 189.

DostavqaNJe tužiocu

- (1) Tužiocu se odluke i druga pismena ili obavješteNJa dostavqaju predajom pisarnici tužilaštva.
- (2) Kad se vrši dostavqaNJe odluka kod kojih od dana dostavqaNJa teče rok danom dostavqaNJa smatra se dan predaje pismena pisarnici tužilaštva.

Član 190.

Shodna primjena odredaba drugog zakona

U slučajevima koji nisu predviđeni ovim zakonom dostavqaNJe se vrši po odredbama koje važe za parnični postupak pred sudom.

Član 191.

ObavještavaNJe telegramom ili telefonom

- (1) Lica koja učestvuju u postupku, osim optuženog, mogu se o pozivu za glavni pretres ili drugom pozivu, kao i o odluci o odgađanju glavnog pretresa ili drugih zakazanih radnji, obavijestiti telegramom ili telefonom ako se prema okolnostima može pretpostaviti da će obavještenje izvršeno na taj način primiti lice kome je upućeno.
- (2) O pozivanju ili obavještanju o odlukama koje je izvršeno na način iz stava 1. ovog člana, sastaviće se na spisu službena zabijeska.
- (3) Prema licu koje je obavješteno, odnosno kome je odluka upućena na način iz stava 1. ovog člana mogu nastupiti štetne posljedice predviđene za propuštanje samo ako se utvrdi da je ono blagovremeno primilo poziv odnosno odluku i da je bilo poučeno o posqedicama propuštanja.

GLAVA XV - IZVRŠENJE ODLUKA

Član 192.

Pravosnažnost odluka

- (1) Presuda postaje pravosnažna kada se više ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dozvoqena.
- (2) Pravosnažna presuda izvršava se kad je izvršeno njeno dostavljanje i kada za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako nije podnesena žalba ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna istekom roka za žalbu, odnosno od dana odricanja ili odustanka od podnesene žalbe.
- (3) Za izvršenje pravosnažnih presuda nadležan je sud.
- (4) Ako je vojni starješina osuđen na kaznu sud će ovjereni prepis pravosnažne presude dostaviti organu nadležnom za poslove odbrane u kojem se osuđeni vodi u evidenciji.

Član 193.

Nemogućnost naplate novčane kazne

Ako se novčana kazna propisana u ovom zakonu ne može naplatiti, sud će postupiti na način propisan u KZFBiH.

Član 194.

Izvršenje odluke o troškovima postupka i o oduzimanju predmeta

- (1) Izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahtjeva vrši sud po odredbama koje važe za izvršni postupak i koje se primjenjuju u mjestu gdje se odluka treba izvršiti.
- (2) Prinudna naplata troškova krivičnog postupka u korist Buxeta Federacije vrši se po službenoj dužnosti. Troškovi prinudne naplate prethodno se isplaćuju iz sredstava suda.
- (3) Ako je u presudi izrečena bezbjednosna mjera oduzimanja predmeta sud će odlučiti da li će se takvi predmeti prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak ili će se predati kriminalističkom muzeju ili drugoj ustanovi ili će se uništiti. Novac dobijen prodajom predmeta prihod je Buxeta Federacije.
- (4) Odredba stava 3. ovog člana shodno se primjenjuje i kad se donese odluka o oduzimanju predmeta na osnovu člana 412. ovog zakona.

(5) Pravosnažna odluka o oduzimanju predmeta može se izvan slučaja ponavljajućeg krivičnog postupka izmijeniti u parničnom postupku ako se pojavi spor o vlasništvu oduzetih predmeta.

Član 195.

Izvršnost odluka

- (1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, rješenje se izvršava kad postane pravosnažno. Naredba se izvršava odmah ako organ koji je naredbu izdao ne naredi drugačije.
- (2) Pravosnažnost rješenja nastupa kad se ono ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dozvojena.
- (3) Rješenje i naredbu, ako nije drugačije određeno, objavljuje organ koji je tu odluku donio. Ako je sud rješenjem odlučio o troškovima krivičnog postupka, naplata tih troškova vrši se po odredbama člana 194. st. 1. i 2. ovog zakona.

Član 196.

Sumnja u dozvojenost izvršenja

- (1) Ako se pojavi sumnja u dozvojenost izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne ili ako u pravosnažnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne ili uračunavanje nije pravilno izvršeno, o tome će odlučiti posebnim rješenjem sudija odnosno predsjednik vijeća koje je sudilo u prvom stepenu. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako sud ne odredi drugačije.
- (2) Ako se pojavi sumnja o tumačenju sudske odluke, o tome odlučuje sudija odnosno vijeće koje je donijelo pravosnažnu odluku.

Član 197.

Pravosnažnost odluke o imovinskopravnom zahtjevu

Kad je odluka kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu postala pravosnažna, oštećenom će se na njegov zahtjev izdati ovjeren prepis odluke s naznačenjem da je odluka izvršna.

Član 198.

Propisi o krivičnoj evidenciji

Propise o krivičnoj evidenciji donosi federalni ministar unutrašnjih poslova uz saglasnosti sa federalnim ministrom pravde.

GLAVA XVI - TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA

Član 199.

Vrste troškova

- (1) Troškovi krivičnog postupka su izdaci napravjeni povodom krivičnog postupka od njegovog pokretanja do njegovog završetka.
- (2) Troškovi krivičnog postupka obuhvataju:

- a) troškove za svjedoke, vještake, tumače i stručna lica i troškove uviđaja,
- b) podvozne troškove osumnjičenog odnosno optuženog,
- c) izdatke za dovođenje osumnjičenog odnosno optuženog ili lica lišenog slobode,
- d) podvozne i putne troškove službenih lica,
- e) troškove liječenja osumnjičenog odnosno optuženog dok se nalazi u pritvoru, kao i troškove porođaja, osim troškova koji se isplaćuju iz fonda za zdravstveno osiguranje,
- f) troškove tehničkog pregleda vozila, analize krvi i prevoza leša do mjesta obdukcije,
- g) paušalni iznos,
- h) nagradu i nužne izdatke branioca,
- i) nužne izdatke oštećenog i njegovog zakonskog zastupnika.

(3) Paušalni iznos utvrđuje se u okviru iznosa određenih odgovarajućim propisom, s obzirom na trajanje i složenost postupka i imovinsko stanje lica obaveznog da plati ovaj iznos.

(4) Troškovi iz stava 2. tač. od a) do f) ovog člana i nužni izdaci postavljenog branioca isplaćuju se unaprijed iz sredstava tužilaštva, odnosno suda, a naplaćuju se kasnije od lica koja su dužna da ih nadoknade po odredbama ovog zakona. Organ koji vodi krivični postupak dužan je da sve troškove koji su unaprijed uplaćeni unese u popis koji se prilaže spisu.

(5) Troškovi prevođenja na jezik stranke, svjedoka ili drugih lica koja učestvuju u krivičnom postupku a koji nastaju primjenom odredaba ovog zakona neće se naplaćivati od lica koja su po odredbama ovog zakona dužna da nadoknade troškove krivičnog postupka.

Član 200.

Odluka o troškovima

(1) U svakoj presudi i rješenju kojim se obustavlja krivični postupak odlučuje se ko snosi troškove postupka i koliko oni iznose.

(2) Ako nedostaju podaci o visini troškova, sud će donijeti posebno rješenje o visini troškova kad se ti podaci pribave. Zahtjev s podacima o visini troškova može se podnijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja pravosnažne presude ili rješenja o obustavljanju krivičnog postupka licu koje ima pravo da postavi takav zahtjev.

(3) Kad je odluka o troškovima sadržana u posebnom rješenju o žalbi protiv tog rješenja odlučuje vijeće apelacionog odjela.

Član 201.

Ostali troškovi

(1) Osumnjičeni odnosno optuženi, branilac, zakonski zastupnik, svjedok, vještak, prevodilac i stručno lice, bez obzira na ishod krivičnog postupka, snose troškove svog dovođenja, odgađanja istražne radnje ili glavnog pretresa i ostale troškove postupka koje su prouzrokovali svojom krivicom, kao i odgovarajući dio paušalnog iznosa.

(2) O troškovima iz stava 1. ovog člana donosi se posebno rješenje, osim ako se o troškovima koje snosi optuženi rješava u odluci o glavnoj stvari.

Član 202.

Troškovi postupka kad se optuženi proglasi krivim

(1) Kad sud optuženog proglasi krivim izreći će u presudi da je dužan da nadoknadi troškove krivičnog postupka.

(2) Lice koje je optuženo za više krivičnih djela neće se osuditi na nadoknadu troškova u pogledu djela za koja je oslobođeno optužbe, ukoliko se ti troškovi mogu izdvojiti iz ukupnih troškova.

(3) U presudi kojom je više optuženih proglašeno krivim sud će odrediti koliki će dio troškova snositi svaki od njih, a ako to nije moguće osudiće sve optužene da solidarno snose troškove. Plaćanje paušalnog iznosa odrediće se za svakog optuženog posebno.

(4) U odluci kojom rješava o troškovima, sud može osloboditi optuženog dužnosti da nadoknadi u potpunosti ili djelimično troškove krivičnog postupka iz člana 199. stava 2. tač. od a) do h) ovog zakona, ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje optuženog ili lica kog je on dužan da izdržava. Ako se ove okolnosti utvrde nakon donošenja odluke o troškovima, sudija može izdati posebno rješenje kojim oslobađa optuženog od dužnosti nadoknade troškova krivičnog postupka.

Član 203.

Troškovi postupka u slučaju obustave postupka, oslobadajuće ili odbijajuće presude

(1) Kad se obustavi krivični postupak ili kad se donese presuda kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija, izreći će se u rješenju odnosno presudi da troškovi krivičnog postupka iz člana 185. stav 2. tač. od a) do f) ovog zakona, kao i nužni izdaci optuženog i nužni izdaci i nagrada branioca padaju na teret bužetskih sredstava, osim u slučajevima određenim u stavu 2. ovog člana.

(2) Lice koje je svjesno podnijelo lažnu prijavu snosiće troškove krivičnog postupka.

(3) Kad sud odbije optužbu zbog nenadležnosti, odluku o troškovima donijeće nadležni sud.

(4) Ako zahtjev za nadoknadu nužnih izdataka i nagrade iz stava 1. ovog člana ne bude usvojen ili sud o njemu ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, optuženi i branilac imaju pravo da potraživanja ostvaruju u parničnom postupku protiv Federacije.

Član 204.

Nagrada i nužni izdaci branioca

Nagradu i nužne izdatke branioca dužno je da plati zastupano lice, bez obzira na to ko je po odluci suda dužan da snosi troškove krivičnog postupka, osim ako po odredbama ovog zakona nagrada i nužni izdaci branioca padaju na teret sredstava suda. Ako je osumnjičenom odnosno optuženom bio postavljen branilac, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje njegovo izdržavanje ili izdržavanje lica kog je obavezan da izdržava, nagrada i nužni izdaci branioca isplatiće se iz sredstava suda.

Član 205.

Troškovi postupka po pravnim lijekovima

O dužnosti plaćanja troškova u postupku po pravnim lijekovima odlučuje se u skladu sa odredbama čl. od 199. do 204. ovog zakona.

Član 206.

Posebni propisi o nadoknadi troškova

Detalnije propise o nadoknadi troškova krivičnog postupka i visini paušalnog iznosa donosi federalni ministar pravde.

GLAVA XVII - IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEVI

Član 207.

Predmet imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenog krivičnog djela raspraviće se na prijedlog ovlaštenog lica u krivičnom postupku ako se time ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak.
- (2) Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na nadoknadu štete, povrat stvari ili poništavanje određenog pravnog posla.

Član 208.

Podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku može da podnese lice koje je ovlašteno da takav zahtjev ostvaruje u parničnom postupku.
- (2) Ako je zbog krivičnog djela oštećena imovina Federacije, organ ovlašten zakonom da se stara o zaštiti te imovine može u krivičnom postupku učestvovati u skladu sa ovlaštenjima koja ima na osnovu tog zakona.

Član 209.

Postupak za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku podnosi se sudu.
- (2) Prijedlog se može podnijeti najkasnije do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije pred sudom.
- (3) Lice ovlašteno na podnošenje prijedloga dužno je da određeno označi svoj zahtjev i da podnese dokaze.
- (4) Ako ovlašteno lice nije podnijelo prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku do potvrđivanja optužnice, biće obaviješteno da taj prijedlog može podnijeti do završetka glavnog pretresa odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije. Ako su zbog krivičnog djela oštećena sredstva Federacije, a prijedlog nije podnesen, sud će o tome obavijestiti organ iz člana 208. stav 2. ovog zakona.

(5) Ako ovlašteno lice ne podnese imovinskopravni zahtjev do završetka glavnog pretresa ili ako predloži upućivaNje na parnični postupak, a podaci krivičnog postupka pružaju pouzdan osnov za potpuno ili djelimično rješeNje imovinskopravnog zahtjeva, sud će u osuđujućoj presudi odlučiti da se optuženom izrekne mjera oduzimaNja imovinske koristi.

Član 210.

OdustajaNje od prijedloga

(1) Ovlašteno lice može do završetka glavnog pretresa odnosno pretresa za izricaNje krivičnopravne sankcije odustati od prijedloga za ostvarivaNje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku i ostvarivati ga u parničnom postupku. U slučaju odustajaNja od prijedloga takav prijedlog se ne može ponovo podnijeti, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Ako je imovinskopravni zahtjev poslije podnesenog prijedloga a prije završetka pretresa za određivaNje sankcije prešao na drugo lice po pravilima imovinskog prava, pozvaće se to lice da se izjasni da li ostaje pri prijedlogu. Ako se uredno pozvani ne odazove smatra se da je odustao od prijedloga.

Član 211.

Obaveze tužioca i suda u vezi sa utvrđivaNjem činjenica

(1) Tužilac je dužan da prikupi dokaze i izvidi sve što je potrebno za odlučivaNje o imovinskopravnom zahtjevu vezanom za krivično djelo.

(2) Sud će ispitati optuženog o činjenicama vezanim za prijedlog ovlaštenog lica.

Član 212.

OdlučivaNje o imovinskopravnom zahtjevu

(1) O imovinskopravnom zahtjevu odlučuje sud.

(2) Sud može predložiti oštećenom i optuženom, odnosno braniocu provođeNje postupka medijacije putem medijatora u skladu s zakonom, ako ocjeni da je imovinskopravni zahtjev takav da je svrsishodno da ga uputi na medijaciju. Prijedlog za upućivaNje na medijaciju mogu dati i oštećeni i optuženi, odnosno branilac do završetka glavnog pretresa.

(3) U presudi kojom optuženog proglašava krivim sud može oštećenom dosuditi imovinskopravni zahtjev u potpunosti ili mu može dosuditi imovinskopravni zahtjev djelimično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđivaNje, sud će oštećenog uputiti da imovinskopravni zahtjev u potpunosti može da ostvaruje u parničnom postupku.

(4) Kad sud donese presudu kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rješeNjem obustavq krivični postupak, uputiće oštećenog da imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parničnom postupku.

Član 213.

Odluka o predaji stvari oštećenom

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na povrat stvari, a sud ustanovi da stvar pripada oštećenom i da se nalazi kod optuženog ili kod nekog od učesnika na glavnom pretresu ili kod lica kome su oni dali stvar na čuvanje, određuje u presudi da se stvar preda oštećenom.

Član 214.

Odlučivanje o poništavanju određenog pravnog posla

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na poništavanje određenog pravnog posla, a sud utvrdi da je zahtjev osnovan, izreći će u presudi potpuno ili djelimično poništavanje tog pravnog posla, sa posljedicama koje otuda proističu, ne dirajući u prava trećih lica.

Član 215.

Izmjena odluke o imovinskopravnom zahtjevu

(1) Sud može izmijeniti pravosnažnu presudu koja sadrži odluku o imovinskopravnom zahtjevu samo povodom ponovnog krivičnog postupka.

(2) Izvan slučaja iz stava 1. ovog člana osuđeni odnosno njegovi nasljednici mogu samo u parničnom postupku zahtijevati da se pravosnažna presuda kojom je odlučeno o imovinsko-pravnom zahtjevu izmijeni i to ako postoje uslovi za ponovnog postupka odredbama koje važe za parnični postupak.

Član 216.

Privremene mjere obezbjeđenja

(1) Privremene mjere obezbjeđenja imovinskopravnog zahtjeva nastalog zbog počinjenog krivičnog djela mogu se odrediti u krivičnom postupku po odredbama koje važe za izvršni postupak.

(2) Rješenje iz stava 1. ovog člana donosi sud. Dozvoljena je žalba protiv ovog rješenja o kojoj odlučuje vijeće iz člana 25. stav 6. ovog zakona. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 217.

Vraćanje stvari u toku postupka

(1) Ako je riječ o stvarima koje nesumnjivo pripadaju oštećenom, a ne služe kao dokaz u krivičnom postupku, te će se stvari predati oštećenom i prije završetka postupka.

(2) Ako se više oštećenih spore o svojini nad stvari, uputiće se na parnični postupak, a sud će u krivičnom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu mjeru obezbjeđenja.

(3) Stvari koje služe kao dokaz oduzeće se privremeno i po završetku postupka vratiti vlasniku. Ako je ovakva stvar neophodno potrebna vlasniku ona mu se može vratiti i prije završetka postupka, uz obavezu da je na zahtjev donese.

Član 218.

Mjere obezbjeđenja prema trećim licima

(1) Ako oštećeni ima zahtjev prema trećem licu zbog toga što se kod NJega nalaze stvari pribavljene krivičnim djelom ili zbog toga što je ono zbog krivičnog djela ostvarilo imovinsku korist, sud može u krivičnom postupku, na prijedlog ovlaštenog lica (član 208.) i po odredbama koje važe za izvršni postupak, odrediti privremene mjere obezbjeđenja i prema tom trećem licu. Odredbe člana 216. stav 2. ovog zakona primjenjuju se i u ovom slučaju.

(2) U presudi kojom se optuženi proglašava krivim sud će ili ukinuti mjere iz stava 1. ovog člana, ako već ranije nisu ukinute ili će oštećenog uputiti na parnični postupak, s tim što će se ove mjere ukinuti ako parnični postupak ne bude pokrenut u roku kog odredi sud.

GLAVA XVIII - OSTALE ODREDBE

Član 219.

Obustava postupka u slučaju smrti osumnjičenog odnosno optuženog

Kad se u toku krivičnog postupka ustanovi da je osumnjičeni, odnosno optuženi umro, postupak će se obustaviti.

Član 220.

Postupak u slučaju neuračunljivosti osumnjičenog odnosno optuženog

Ako se u toku postupka utvrdi da je osumnjičeni odnosno optuženi u vrijeme počinjenja krivičnog djela bio neuračunljiv, sud donosi odgovarajuću odluku u skladu sa članom 410. ovog zakona. Ako se osumnjičeni odnosno optuženi nalazi u pritvoru ili u psihijatrijskoj ustanovi, neće se pustiti na slobodu već će sud donijeti rješenje o njegovom privremenom zadržavanju u trajanju do 30 dana od dana donošenja rješenja.

Član 221.

Psihičko obojenje osumnjičenog odnosno optuženog u toku postupka

Kad se u toku krivičnog postupka utvrdi da je osumnjičeni odnosno optuženi nakon počinjenog krivičnog djela obolio od nekog psihičkog obojenja, rješenjem će se prekinuti krivični postupak (član 409.).

Član 222.

Primjena pravila međunarodnog prava

(1) U pogledu isklučivanja krivičnog gonjenja za strance koji uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini primjenjuju se pravila međunarodnog prava.

(2) U slučaju sumnje da li se radi o licima iz stava 1. ovog člana, sud će se za objašnjenje obratiti Federalnom ministarstvu pravde.

Član 223.

Odobrenje za krivično gonjenje

Kad je zakonom propisano da je za krivično goNJeNJe pojedinih lica potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog organa, tužilac ne može provesti istragu niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje dato.

Član 224.

Privremeno oduzimanje vozačke dozvole

- (1) Ako se postupak vodi zbog krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja sud može osumnjičenom odnosno optuženom oduzeti vozačku dozvolu za vrijeme dok postupak traje.
- (2) U hitnim slučajevima tužilac može odrediti mjeru iz stava 1. ovog člana o čemu odmah obavještava sudiju za prethodni postupak koji može u roku od 72 časa da donese rješenje o privremenom oduzimanju vozačke dozvole. U slučaju da sudija za prethodni postupak ne donese rješenje o privremenom oduzimanju vozačke dozvole, tužilac će vozačku dozvolu vratiti osumnjičenom.
- (3) Vozačka dozvola vratiće se osumnjičenom odnosno optuženom i prije završetka krivičnog postupka ako se može opravdano zaključiti da su prestali razlozi za oduzimanje vozačke dozvole.
- (4) Protiv rješenja donesenog u smislu st. 1. i 2. ovog člana dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (5) Vrijeme za koje je vozačka dozvola oduzeta optuženom koji je na slobodi uračunaće se u izrečenu bezbjednosnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom.

Član 225.

Posebni uslovi za krivično goNJeNJe

- (1) U slučaju kada je krivično djelo izvršeno izvan teritorije Federacije, tužilac može preduzeti krivično goNJeNJe ako je to krivično djelo propisano u zakonu Federacije.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana tužilac će preduzeti krivično goNJeNJe samo u slučaju ako je izvršeno djelo propisano kao krivično djelo i po zakonu države na čijoj je teritoriji krivično djelo izvršeno. Ni u tom slučaju krivično goNJeNJe se neće preduzeti ako se po zakonu te države krivično goNJeNJe preduzima po zahtjevu oštećenog, a takav zahtjev nije podnesen.
- (3) Tužilac može preduzeti krivično goNJeNJe, bez obzira na zakon države na čijoj je teritoriji krivično djelo izvršeno, ako se to djelo smatra krivičnim djelom prema pravilima međunarodnog prava.

Član 226.

Kažnjavanje za odugovlačenje postupka

- (1) Sud može u toku postupka kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužioca, branioca, opunomoćenika, zakonskog zastupnika ili oštećenog ako su njihovi postupci očigledno upravljani na odugovlačenje krivičnog postupka.
- (2) O kažnjavanju tužioca obavijestiće se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branioca obavijestiće se Federalna advokatska komora.

Član 227.

DavaNJe podataka iz kaznene evidencije

- (1) Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati sudovima, tužilaštvima i organima unutrašnjih poslova u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv lica koje je ranije bilo osuđivano, kao i nadležnim organima za izvršeNJe krivičnopравnih sankcija i nadležnim organima koji učestvuju u postupku davaNJa amnestije, pomilovaNJa ili brisaNJa osude.
- (2) Podaci iz kaznene evidencije mogu se, na obrazloženi zahtjev, dati i državnim organima ako još traju određene bezbjednosne mjere ili pravne posqedice osude.
- (3) Građanima se, na NJihov zahtjev, mogu davati podaci o NJihovoj osuđivanosti ili neosuđivanosti, ako su im ti podaci potrebni radi ostvarivaNJa NJihovih prava.
- (4) Niko nema pravo tražiti od građana da podnose dokaze o svojoj osuđivanosti odnosno neosuđivanosti.
- (5) Odredbe st. od 1. do 4. ovog člana su posebne odredbe koje se odnose i na Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.

DIO DRUGI - TOK POSTUPKA

GLAVA XIX - ISTRAGA

Član 228.

Obaveza prijavqivaNJa krivičnog djela

- (1) Službena i odgovorna lica u svim organima vlasti u Federaciji, javnim preduzećima i ustanovama i drugim pravnim licima dužna su da prijave krivična djela o kojima su obaviještena ili za koja saznaju na koji drugi način. U takvim okolnostima, službena ili odgovorna lica će preduzeti mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je počinjeno krivično djelo i drugi dokazi o NJima i obavijestice ovlašteno službeno lice ili tužilaštvo bez odgađanja.
- 2) Zdravstveni radnici, nastavnici, vaspitači, roditelji, staratelji, usvojioci i druga lica koja su ovlaštena ili dužna da pružaju zaštitu i pomoć maloqetnim licima, da vrše nadzor, odgajaNJe i vaspitavaNJe maloqetnika, a koji saznaju ili ocijene da postoji sumNJa da je maloqetno lice žrtva seksualnog, fizičkog ili nekog drugog zlostavqaNJa, dužni su o toj sumNJI da odmah obavijeste ovlašteno službeno lice ili tužioca.

Član 229.

PrijavqivaNJe krivičnog djela od građana

- (1) Građanin ima pravo da prijavi izvršeNJe krivičnog djela.
- (2) Svako je dužan prijaviti počinjeNJe krivičnog djela kada neprijavqivaNJe krivičnog djela predstavqa krivično djelo.

Član 230.

PodnošeNJe prijave

- (1) Prijava se podnosi tužiocu, pisano ili usmeno.

- (2) Ako se prijava podnosi usmeno, lice koje podnosi prijavu upozoriće se na posljedice lažnog prijavitelja. O usmenoj prijavi sastaviće se zapisnik, a ako je prijava saopštena telefonom napraviće se službena zabilješka.
- (3) Ako je prijava podnesena sudu, ovlaštenom službenom licu ili nekom drugom sudu ili tužiocu u Federaciji oni će tu prijavu primiti i odmah je dostaviti tužiocu.

Član 231.

Naredba o provođenju istrage

- (1) Tužilac naređuje provođenje istrage ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo.
- (2) O provođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o počiniocu krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za provođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi tužilac će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba preduzeti.
- (3) Tužilac neće narediti provođenje istrage ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljeno lice počinilo krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gođenje.
- (4) O neprovođenju istrage, kao i o razlozima za to tužilac će obavijestiti oštećenog i podnosioca prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave imaju pravo da podnesu pritužbu u roku od osam dana kancelariji tužioca.

Član 232.

Provođenje istrage

- (1) U toku provođenja istrage tužilac može preduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanja osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje osiguravaju bezbjednost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vještačenja.
- (2) O preduzetim istražnim radnjama sastavlja se zapisnik u skladu sa ovim zakonom.

Član 233.

Nadzor tužioca nad radom ovlaštenih službenih lica

- (1) Ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora od preko pet godina, ovlašteno službeno lice je dužno da odmah obavijesti tužioca i pod njegovim nadzorom preduzme potrebne mjere da se pronađe počinitelj krivičnog djela, da se spriječi skrivanje ili bjekstvo osumnjičenog ili saučesnika, da se otkriju i sačuvaju tragovi krivičnog djela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokazi, te da se prikupe sve informacije koje mogu biti korisne u krivičnom postupku.
- (2) Ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo iz stava 1. ovog člana, ovlašteno službeno lice dužno je da u slučaju opasnosti od odgađanja preduzme neophodne radnje radi izvršenja zadataka iz stava 1. ovog člana. Prilikom preduzimanja ovih radnji, ovlašteno službeno lice dužno je da postupa po ovom zakonu. O svemu što je preduzeto ovlašteno službeno lice dužno je da odmah obavijesti tužioca i dostavi prikupljene predmete koji mogu da posluže kao dokaz.

(3) Ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, ovlašteno službeno lice je dužno da obavijesti tužioca o svim raspoloživim informacijama, radnjama i mjerama koje je preduzela najkasnije sedam dana od dana saznanja o postojanju osnovane sumnje da je krivično djelo počinjeno.

(4) U slučajevima iz st. od 1. do 3. ovog člana tužilac će donijeti naredbu o provođenju istrage ako to ocijeni potrebnim.

Član 234.

Uzimanje izjava i prikupljanje drugih dokaza

(1) Radi izvršenja zadataka iz člana 233. ovog zakona, ovlašteno službeno lice može: prikupiti potrebne izjave od lica; izvršiti potreban pregled prevoznih sredstava, putnika i prtljaga; ograničiti kretanje na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se izvrši određena radnja; preduzeti potrebne mjere u vezi sa utvrđivanjem identiteta lica i predmeta; raspisati potragu za licem i stvarima za kojima se traga; u prisustvu odgovornog lica pretražiti određene objekte i prostorije državnih organa, javnih preduzeća i ustanova, obaviti uvid u određenu njihovu dokumentaciju, kao i preduzeti druge potrebne mjere i radnje. O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene pri preduzimanju pojedinih radnji, kao i o predmetima koji su pronađeni ili oduzeti sastaviće se zapisnik ili službena zabilješka.

(2) Pri prikupljanju izjava od lica, ovlašteno službeno lice može izdati pisani poziv licu da dođe u službene prostorije, pod uslovom da se u pozivu naznače razlozi pozivanja. Lice ne mora dati nikakvu izjavu ni odgovarati na pitanja koja joj ovlašteno službeno lice postavlja, osim davanja ličnih podataka, o čemu će ovlašteno službeno lice poučiti.

(3) Prilikom prikupljanja izjava od lica ovlašteno službeno lice će postupiti u skladu sa članom 92. ovog zakona, odnosno u skladu sa članom 100. ovog zakona. U tom slučaju se zapisnici o prikupljenim izjavama mogu upotrijebiti kao dokazi u krivičnom postupku.

(4) Lice prema kom je preduzeta neka od radnji ili mjera iz ovog člana ima pravo da podnese pritužbu tužiocu u roku od tri dana. Tužilac će provjeriti osnovanost pritužbe i ako utvrdi da su se u preduzetim radnjama ili mjerama stekla obilježja krivičnog djela ili povreda radne obaveze postupiće prema pritužbi u skladu sa zakonom.

(5) Na osnovu prikupljenih izjava i dokaza koji su otkriveni, ovlašteno službeno lice sastavlja izvještaj. Uz izvještaj dostavljaju se i predmeti, skice, fotografije, pribavjeni izvještaji, spisi o preduzetim radnjama i mjerama, službene zabilješke, izjave i drugi materijali koji mogu biti korisni za uspješno vođenje postupka, uključujući sve činjenice i dokaze koji idu u korist osumnjičenom. Ako ovlašteno službeno lice poslije podnošenja izvještaja sazna za nove činjenice, dokaze ili tragove krivičnog djela, dužno je da prikuplja potrebna obavještenja i izvještaj o tome kao dopunu prethodnog izvještaja odmah preda tužiocu.

(6) Tužilac može prikupiti izjave i od lica koja se nalaze u pritvoru, ako je to potrebno radi otkrivanja drugih krivičnih djela istog lica, njegovih saučesnika ili krivičnih djela drugih počinilaca.

Član 235.

Zadržavanje na mjestu počinjenja krivičnog djela

(1) Ovlašteno službeno lice ima pravo da lica zatečena na mjestu počinjenja krivičnog djela zadrži radi prikupljanja izjava, ako ta lica mogu da daju obavještenja važna za krivični postupak i o tome je dužno da obavijesti tužioca. Zadržavanje tih lica na mjestu počinjenja krivičnog djela ne može trajati duže od šest sati.

(2) Ovlašteno službeno lice, može fotografisati i uzimati otiske prstiju lica za koje postoji osnovana sumnja da je počinilo krivično djelo. Kada to doprinosi efikasnosti postupka, ovlašteno službeno lice može javno da objavi fotografiju tog lica, ali samo po odobrenju tužioca.

(3) Ako je potrebno da se utvrdi od koga potiču otisci prstiju na pojedinim predmetima, ovlašteno službeno lice može da uzima otiske prstiju od lica za koje postoji vjerovatnoća da su mogla doći u dodir s tim predmetima.

(4) Lice prema kom je preduzeta neka od radnji iz ovog člana ima pravo da podnese pritužbu tužiocu.

Član 236.

Uviđaj i vještačenje

Ovlašteno službeno lice, nakon obavještavanja tužioca, dužno je da izvrši uviđaj i odredi potrebna vještačenja, osim obdukcije i ekshumacije leša. Ako je tužilac prisutan na licu mjesta u toku vršenja uviđaja od ovlaštenih službenih lica, može tražiti da ovlašteno službeno lice izvrši određene radnje koje on smatra neophodnim. Sve radnje preduzete tokom uviđaja moraju se dokumentovati i detaljno obrazložiti kako u zapisniku, tako i u posebnom službenom izvještaju.

Član 237.

Obdukcija i ekshumacija

Ukoliko postoji sumnja ili je očigledno da je smrt prouzrokovana krivičnim djelom ili je u vezi sa počinjenjem krivičnog djela, tužilac će narediti izvođenje obdukcije. Ako je leš već zakopan određiće se ekshumacija s ciljem pregleda i obdukcije o čemu će tužilac zatražiti naredbu od suda.

Član 238.

Sudsko obezbjeđenje dokaza

(1) Kada je u interesu pravde da se svjedok sasluša kako bi se njegov iskaz koristio na glavnom pretresu zato što postoji mogućnost da neće biti dostupan sudu za vrijeme suđenja, sudija za prethodni postupak može, na prijedlog stranaka ili branioca, narediti da se izjava tog svjedoka uzme na posebnom saslušanju. Saslušanje će se provesti u skladu sa članom 277. ovog zakona.

(2) Prije upotrebe izjave svjedoka iz stava 1. ovog člana stranka odnosno branilac koji traži da se izjava uzme u obzir kao dokaz na glavnom pretresu mora dokazati da je, i pored svih uložениh napora da se obezbijedi prisustvo svjedoka na glavnom pretresu, svjedok ostao nedostupan. Ova izjava se ne može koristiti ako je svjedok prisutan na glavnom pretresu.

(3) Ukoliko stranke ili branilac smatraju da će doći do nestanka određenog dokaza, odnosno do nemogućnosti izvođenja takvog dokaza na glavnom pretresu, predložiće sudiji za prethodni postupak preduzimanje neophodne radnje s ciljem obezbjeđenja dokaza. Ako sudija za prethodni postupak prihvati prijedlog o preduzimanju radnje dokazivanja obavijestiće o tome stranke i branioca.

(4) Ako sudija za prethodni postupak odbije prijedlog iz st.1. i 3. ovog člana donijeće rješenje protiv kog se može izjaviti žalba vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona.

Član 239.

Obustava istrage

- (1) Tužilac će naredbom da obustavi istragu ukoliko se ustanovi da:
  - a) djelo koje je počinio osumnjičeni nije krivično djelo;
  - b) nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni počinio krivično djelo;
  - c) je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarjevanjem, ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje.
- (2) O obustavi istrage tužilac će obavijestiti oštećenog koji ima prava predviđena u članu 231. ovog zakona.
- (3) Tužilac u slučajevima iz stava 1. tačke b) ovog člana može ponovo otvoriti istragu, ako se dobiju dodatne informacije koje pružaju dovoljno razloga za vjerovanje da je osumnjičeni počinio krivično djelo.

Član 240.

Okončanje istrage

- (1) Tužilac okončava istragu kada nađe da je stvar dovoljno razjašnjena da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.
- (2) Prije okončanja istrage tužilac će saslušati osumnjičenog, ukoliko ranije nije bio saslušan.
- (3) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o provođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzeće kolegijum tužilaštva.

GLAVA XX - POSTUPAK OPTUŽIVANJA

Član 241.

Podizanje optužnice

- (1) Kad u toku istrage tužilac nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni počinio krivično djelo, pripremiće i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje.
- (2) Nakon podizanja optužnice, osumnjičeni odnosno optuženi i branilac, imaju pravo na uvid u sve spise i dokaze.
- (3) Nakon podizanja optužnice stranke ili branilac mogu predlagati sudiji za prethodno saslušanje preduzimanje radnji u skladu sa članom 238. ovog zakona.

Član 242.

Sadržaj optužnice

- (1) Optužnica sadrži:
  - a) naziv suda;
  - b) ime i prezime osumnjičenog s ličnim podacima;

- c) Opis djela iz kog proizlaze zakonska običajna krivičnog djela, vrijeme i mjesto počinjenog krivičnog djela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično djelo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično djelo što preciznije odredi;
  - d) zakonski naziv krivičnog djela s navođenjem odredbe krivičnog zakona;
  - e) prijedlog o dokazima koje treba izvesti, uz naznačenje imena svjedoka i vještaka, spisa koje treba pročitati i predmeta koji služe kao dokaz;
  - f) rezultat istrage;
  - g) materijal koji potkrepljuje navode optužnice.
- (2) Jednom optužnicom može se obuhvatiti više krivičnih djela ili više osumnjičenih.
- (3) Ako se osumnjičeni nalazi na slobodi u optužnici se može predložiti da se odredi pritvor, a ako se nalazi u pritvoru može se predložiti da se pritvor produži ili da se pusti na slobodu.

Član 243.

Odlučivanje o optužnici

- (1) Sudija za prethodno saslušanje može da potvrdi ili odbije sve ili pojedine tačke optužnice u roku od 8 dana od dana prijema optužnice. Ukoliko odbije sve ili pojedine tačke optužnice, sudija za prethodno saslušanje donosi rješenje koje se dostavlja tužiocu. Protiv ovog rješenja žalba nije dozvoljena.
- (2) Prilikom potvrđivanja optužnice sudija za prethodno saslušanje proučava svaku tačku optužnice i materijale koje mu je dostavio tužilac kako bi utvrdio postojanje osnovane sumnje.
- (3) Pošto se potvrde pojedine ili sve tačke optužnice, osumnjičeni dobija status optuženog. Sudija za prethodno saslušanje dostavlja optužnicu optuženom i njegovom braniocu.
- (4) Sudija za prethodno saslušanje dostavlja optužnicu optuženom koji je na slobodi bez odgađanja, a ako se nalazi u pritvoru u roku od 24 časa po potvrđivanju optužnice. Sudija za prethodno saslušanje obavijestit će optuženog da će u roku od 15 dana od dana dostavljanja optužnice biti pozvan da se izjasni da li priznaje ili poriče krivicu za svaku tačku optužnice, da li namjerava da podnese prethodne prigovore, kao i da navede prijedloge dokaza koje treba izvesti na glavnom pretresu.
- (5) Nakon odbijanja svih ili pojedinih tačaka u optužnici, tužilac može da podnese novu ili izmijenjenu optužnicu koja može biti zasnovana na novim dokazima. Nova odnosno izmijenjena optužnica podnosi se na potvrđivanje.

Član 244.

Izjašnjavaње o krivici

- (1) Izjavu o krivici optuženi daje sudiji za prethodno saslušanje u prisustvu tužioca i branioca. Izjava o krivici unosi se u zapisnik. Ukoliko se optuženi ne izjasni o krivici, sudija za prethodno saslušanje će po službenoj dužnosti unijeti u zapisnik da optuženi poriče krivicu.
- (2) Ako se optuženi izjasni da je kriv, sudija za prethodno saslušanje će uputiti predmet sudiji odnosno vijeću radi zakazivanja ročišta na kome će se utvrditi postojanje uslova iz člana 245. ovog zakona.

(3) Ukoliko se optuženi proglasi krivim nakon završetka glavnog pretresa ili promijeni svoju prvobitnu izjavu o poricanju krivice i naknadno prizna krivicu, njegova izjava o poricanju krivice neće biti uzeta u obzir prilikom odmjeraivanja sankcije.

(4) Nakon unosa izjave o poricanju krivice u zapisnik, sudija za prethodno saslušanje prosljediće predmet sudiji odnosno vijeću kojem je predmet dodijeljen u svrhu zakazivanja glavnog pretresa i to najkasnije u roku od 60 dana od dana izjaivanja o krivici. Ovaj rok se može izuzetno produžiti za još 30 dana.

Član 245.

Razmatranje izjave o priznanju krivice

(1) Prilikom razmatranja izjave o priznanju krivice sud provjerava:

a) da je do izjave o priznanju krivice došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, kao i nakon upoznavanja o mogućim posqedicama, uključujući i posqedice vezane za imovinskopravni zahtjev i troškove krivičnog postupka;

b) da postoji dovoqno dokaza o krivici optuženog.

(2) Ako sud prihvati izjavu o priznanju krivice izjava optuženog će se unijeti u zapisnik. Istovremeno odrediće se datum održavanja pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije i to u roku od najkasnije 3 dana.

(3) Ako sud odbaci izjavu o priznanju krivice, o tome će obavijestiti stranke i branioca i to konstatovati u zapisniku. Izjava o priznanju krivice ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

Član 246.

Pregovaranje o krivici

(1) Osumnjičeni odnosno optuženi i njegov branilac mogu pregovarati sa tužiocem o uslovima priznavanja krivice za djelo za koje se osumnjičeni odnosno optuženi tereti.

(2) Prilikom pregovaranja sa osumnjičenim odnosno optuženim i braniocem o priznanju krivice u skladu sa stavom 1. ovog člana tužilac može da predloži izricanje kazne ispod zakonom određenog minimuma kazne zatvora za to krivično djelo, odnosno blažu sankciju za osumnjičenog odnosno optuženog.

(3) Sporazum o priznanju krivice sastavlja se u pisanom obliku i sudija za prethodno saslušanje, sudija odnosno vijeće može ga usvojiti ili odbaciti.

(4) Prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivice sud provjerava:

a) da je do sporazuma o priznanju krivice došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, kao i nakon upoznavanja o mogućim posqedicama, uključujući i posqedice vezane za imovinskopravni zahtjev i troškove krivičnog postupka;

b) da postoji dovoqno dokaza o krivici osumnjičenog odnosno optuženog;

c) da osumnjičeni odnosno optuženi razumije da se sporazumom o priznanju krivice odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivično- pravnu sankciju koja će mu se izreći.

(5) Ako sud prihvati sporazum o priznanju krivice, izjava osumnjičenog odnosno optuženog će se unijeti u zapisnik. Istovremeno će se odrediti datum održavanja pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije predviđene sporazumom iz stava 3. ovog člana i to u roku od najkasnije 3 dana.

(6) Ako sud odbaci sporazum o priznanju krivice o tome će obavijestiti stranke i branioca i to konstatovati u zapisniku. Priznanje dato pred sudijom za prethodni postupak, sudijom za prethodno saslušanje, sudijom odnosno vijećem ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

(7) O rezultatima pregovaranja o krivici sud će obavijestiti oštećenog.

Član 247.

Povlačenje optužnice

(1) Tužilac može da povuče optužnicu, bez prethodnog odobrenja, do njenog potvrđivanja, a nakon toga, pa do početka glavnog pretresa - samo uz odobrenje sudije za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana postupak se obustavlja rješavanjem, o čemu se odmah obavještavaju osumnjičeni odnosno optuženi i branilac, kao i oštećeni.

Član 248.

Razlozi za prigovor i odluka o prigovoru

(1) Prethodnim prigovorima se:

- a) osporava nadležnost,
- b) ukazuje na formalne nedostatke u optužnici,
- c) osporava zakonitost dokaza ili dobijenog priznanja,
- d) zahtijeva spajanje ili razdvajanje postupka,
- e) osporava odluka o odbijanju zahtjeva za postavljanje branioca na osnovu člana 46. stav 1. ovog zakona.

(2) Prethodni prigovori podnose se sudu pisano u roku od 15 dana od dana predaje optužnice, a o njima će se odlučiti do dostavljanja predmeta sudiji odnosno vijeću, u svrhu zakazivanja glavnog pretresa.

(3) O prethodnim prigovorima odlučuje sudija za prethodno saslušanje koji ne može učestvovati u suđenju. Protiv rješavanja kojim se odlučuje o prethodnim prigovorima žalba nije dozvoljena.

GLAVA XXI - GLAVNI PRETRES

Odjelak 1. Javnost glavnog pretresa

Član 249.

Opšta javnost

(1) Glavni pretres je javan.

- (2) Glavnom pretresu mogu da prisustvuju samo punoletna lica.
- (3) Lica koje prisustvuju glavnom pretresu ne smiju da nose oružje ili opasno oruđe, osim čuvara optuženog i lica kojima to dozvoli sudija odnosno predsjednik vijeća.

Član 250.

IskqučeNJe javnosti

Od otvaraNJa zasjedaNJa pa do završetka glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće može u svako doba, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranaka i branioca, ali uvijek po NJihovom saslušaNJu, iskqučiti javnost za cijeli glavni pretres ili jedan NJegov dio, ako je to u interesu državne bezbjednosti ili ako je to potrebno radi čuvaNJa državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvaNJa javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, ličnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloletnika ili svjedoka.

Član 251.

Na koga se ne odnosi iskqučeNJe javnosti

- (1) IskqučeNJe javnosti ne odnosi se na stranke, branioca, oštećenog, zakonskog zastupnika i opunomoćenika.
- (2) Sudija odnosno vijeće može dopustiti da glavnom pretresu na kome je javnost iskqučena budu prisutna službena lica, naučni i javni radnici, a na zahtjev optuženog može to dopustiti i NJegovom bračnom odnosno vanbračnom drugu i bliskim srodnicima.
- (3) Sudija odnosno vijeće upozoriće lica koje prisustvuju glavnom pretresu na kome je javnost iskqučena da su dužne da kao tajnu čuvaju sve ono što su na pretresu saznala i da neovlašteno odavaNJe tajne predstavqa krivično djelo.

Član 252.

Odluka o iskqučeNJu javnosti

- (1) Odluku o iskqučeNJu javnosti donosi sudija odnosno vijeće rješeNJem koje mora biti obrazloženo i javno objavqeno.
- (2) RješeNJe o iskqučeNJu javnosti može se pobijati samo u žalbi na presudu.

Odjeqak 2. RukovodeNJe glavnim pretresom

Član 253.

Obavezno prisustvo na glavnom pretresu

- (1) Sudija odnosno članovi vijeća i zapisničar moraju biti neprekidno prisutni na glavnom pretresu.
- (2) Ako je u izgledu da će glavni pretres da traje duže, predsjednik vijeća može da zatraži od predsjednika suda da odredi jednog ili dvojicu sudija da prisustvuju glavnom pretresu kako bi zamijenili članove vijeća u slučaju NJihove spriječenosti.

Član 254.

Obaveze sudije odnosno predsjednika vijeća

- (1) Sudija odnosno predsjednik vijeća rukovodi glavnim pretresom.
- (2) Dužnost sudije odnosno predsjednika vijeća je da se stara za svestrano pretresaNJe predmeta, utvrđivaNJa istine i otklaNJaNJe svega što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašNJeNJu stvari.
- (3) Ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano, o prijedlozima stranaka i branioca odlučuje sudija odnosno predsjednik vijeća.
- (4) Odluke sudije odnosno predsjednika vijeća se uvijek objavljuju i, sa kratkim obrazložeNjem razmatranih čiNjenica, nose u zapisnik o glavnom pretresu.

Član 255.

Redoslijed radNji glavnog pretresa

Glavni pretres teče redom koji je određen u ovom zakonu, ali sudija odnosno predsjednik vijeća može odrediti da se odstupi od redovnog toka raspravaNJa zbog posebnih okolnosti, a naročito zbog broja optuženih, broja krivičnih djela i obima dokaznog materijala. U zapisnik o glavnom pretresu unijeće se razlozi zašto se glavni pretres ne održava prema zakonom utvrđenom redoslijedu.

Član 256.

Dužnost sudije odnosno predsjednika vijeća

- (1) Dužnost sudije odnosno predsjednika vijeća je da se stara o održavaNJu reda u sudnici i dostojanstvu suda. Sudija odnosno predsjednik vijeća može odmah poslije otvaraNJa zasjedaNJa upozoriti lica koja su prisutna na glavnom pretresu da se pristojno ponašaju i da ne ometaju rad suda. Sudija odnosno predsjednik vijeća može odrediti pretresaNJe lica koja su prisutna na glavnom pretresu.
- (2) Sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da se sa zasjedaNJa udaq sva lica koja kao slušaoci prisustvuju glavnom pretresu, ako su se mjere za održavaNJe reda predviđene u ovom zakonu pokazale neefikasnim za obezbjeđeNJe neometanog održavaNJa glavnog pretresa.
- (3) U sudnici je zabraNjeno filmsko ili televizijsko snimaNJe. Izuzetno, predsjednik suda može da odobri takvo snimaNJe na glavnom pretresu. Ako je snimaNJe odobreno, sudija odnosno predsjednik vijeća može na glavnom pretresu, iz opravdanih razloga, odlučiti da se pojedini dijelovi glavnog pretresa ne snimaju.

Član 257.

KažNjavaNJe zbog narušavaNJa reda i procesne discipline

- (1) Sudija odnosno predsjednik vijeća može da udaq lice iz sudnice radi zaštite prava na pravedno i javno suđeNJe odnosno održavaNJe dostojanstvenog i neometanog suđeNJa.
- (2) Sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da se optuženi udaq iz sudnice za određeni vremenski period ukoliko optuženi i poslije upozoreNJa nastavi sa nedoličnim ponašaNjem zbog kog je opravdano NJegovo udaqavaNJe iz sudnice. U tom vremenskom periodu sudija odnosno predsjednik vijeća može da nastavi postupak, ukoliko optuženi ima branioca.

(3) Ako tužilac, branilac, oštećeni, zakonski zastupnik, opunomoćenik oštećenog, svjedok, vještak, tumač ili drugo lice koje prisustvuje glavnom pretresu ometa red ili se ne pokorava naređenjima sudije odnosno predsjednika vijeća za održavanje reda, sudija odnosno predsjednik vijeća će ga upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno, sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da se lice udaqi iz sudnice i kazni novčanom kaznom do 10.000 KM. Ako tužilac ili branilac budu udaqeni iz sudnice, sudija odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine ili Federalnu advokatsku komoru čiji je branilac član radi preduzimanja daqih mjera.

(4) Braniocu ili opunomoćeniku oštećenog koji, nakon što je kažnjen, produži da narušava red, sudija odnosno predsjednik vijeća može uskratiti daqe zastupanje na glavnom pretresu i kazniti ga novčanom kaznom do 30.000 KM. Rješenje o tome, sa obrazloženjem, unosi se u zapisnik o glavnom pretresu. Protiv ovog rješenja dozvoqena je posebna žalba. Glavni pretres će se prekinuti ili odgoditi dok optuženi ne uzme drugog branioca i ne pripremi se za odbranu.

Član 258.

Davanje lažnog iskaza svjedoka ili vještaka

Ako postoji osnovana sumnja da je svjedok ili vještak na glavnom pretresu dao lažan iskaz, sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da se napravi poseban prepis zapisnika o iskazu svjedoka ili vještaka koji će se dostaviti tužiocu.

Odjeqak 3. Pretpostavke za održavanje glavnog pretresa

Član 259.

Otvoravanje zasjedanja

Sudija odnosno predsjednik vijeća otvara zasjedanje i objavquje predmet glavnog pretresa. Zatim će sudija odnosno predsjednik vijeća utvrditi da li su prisutna sva pozvana lica, a ako nisu, provjeriće da li su im pozivi dostavqeni i da li su svoj izostanak opravdala.

Član 260.

Nedolazak tužioca odnosno lica koje ga zamjenjuje na glavni pretres

(1) Ako tužilac ili lice koje ga zamjenjuje i koje je uredno pozvano ne dođe na glavni pretres, glavni pretres će se odgoditi. Sudija odnosno predsjednik vijeća pozvaće tužioca odnosno lice koje ga zamjenjuje da iznese razloge svog nedolaska. Na osnovu izjave sudija će utvrditi da li treba biti kažnjen kaznom iz stava 2. ovog člana. Ako se tužilac odnosno lice koje ga zamjenjuje kažnjava, o tome obavještava Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine.

(2) Sudija odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužioca odnosno lice koje ga zamjenjuje i koje se na uredan poziv suda za glavni pretres nije odazvalo i nije opravdalo svoj izostanak.

Član 261.

Nedolazak optuženog na glavni pretres

(1) Ako je optuženi uredno pozvan, a na glavni pretres ne dođe niti svoj izostanak opravda, sudija odnosno predsjednik vijeća će odgoditi glavni pretres i narediti da se optuženi na idući glavni pretres prinudno dovede. Ako

do privođenja optuženi opravda izostanak, sudija odnosno predsjednik vijeća će opozvati naredbu o prinudnom dovođenju.

- (2) Ako optuženi koji je uredno pozvan očigledno izbjegava da dođe na glavni pretres i ako prinudom dovođenje nije uspjelo, sudija odnosno predsjednik vijeća može optuženom odrediti pritvor.
- (3) Protiv rješenja o određivanju pritvora dozvoena je žalba koja ne odlaže njegovo izvršenje.
- (4) Ako ne bude ranije ukinut pritvor traje do objavivanja presude a najduže 30 dana.

Član 262.

Zabrana suđenja u odsustvu

Optuženom se ne može suditi u odsustvu.

Član 263.

Nedolazak branioca na glavni pretres

- (1) Ako branilac koji je uredno pozvan ne dođe na glavni pretres, glavni pretres će se odgoditi. Sudija odnosno predsjednik vijeća pozvaće branioca da objasni razloge svog nedolaska. Na osnovu izjave branioca sudija odnosno predsjednik vijeća će utvrditi da li branilac treba biti kažnjen. Kada se branilac u ovakvim slučajevima kažnjava, obavještava se advokatska komora čiji je on član.
- (2) Sudija odnosno predsjednik vijeća može da kazni novčanom kaznom do 5.000 KM branioca koji se nije odazvao na uredan poziv suda za glavni pretres i nije opravdao svoj izostanak.
- (3) Ako je optuženom određen novi branilac, glavni pretres će biti odgođen. Sudija odnosno predsjednik vijeća će dati novom braniocu dovožno vremena za pripremu odbrane, a taj vremenski period ne može biti kraći od 15 dana ako se radi o krivičnom djelu s propisanom kaznom zatvora deset godina ili težom kaznom, osim ako se optuženi ne odrekne ovog prava, a sudija odnosno predsjednik vijeća se uvjeri da kraće vrijeme za pripremu odbrane neće uticati na pravo optuženog na pravedno suđenje.

Član 264.

Nedolazak svjedoka ili vještaka na glavni pretres

- (1) Ako je svjedok ili vještak uredno pozvan, a na glavni pretres ne dođe niti svoj izostanak opravda, sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti prinudno dovođenje svjedoka ili vještaka.
- (2) Svjedoka ili vještaka koji je uredno pozvan, a izostanak nije opravdao, sudija odnosno predsjednik vijeća može da kazni novčanom kaznom do 5.000 KM.
- (3) U slučaju iz stava 1. ovog člana sudija odnosno predsjednik vijeća će odlučiti da li glavni pretres treba odgoditi.

Odjezak 4. Odgađanje i prekidanje glavnog pretresa

Član 265.

Razlozi za odgađanje glavnog pretresa

(1) Na zahtjev stranaka ili branioca glavni pretres se može odgoditi rješenjem sudije odnosno predsjednika vijeća ako treba pribaviti nove dokaze ili ako je optuženi nakon izvršenog krivičnog djela spriječen da prisustvuje glavnom pretresu ili ako postoje druge smetnje da se glavni pretres uspješno provede.

(2) Rješenje kojim se odlaže glavni pretres unijet će se u zapisnik i, po mogućnosti, određuje se dan i sat nastavka glavnog pretresa. Sudija odnosno predsjednik vijeća će također narediti obezbjeđenje dokaza koji se mogu izgubiti ili uništiti zbog odgađanja glavnog pretresa.

(3) Protiv rješenja iz stava 2. ovog člana nije dozvoljena žalba.

Član 266.

Nastavak odgođenog glavnog pretresa

(1) Ako se glavni pretres koji je bio odgođen drži pred istim sudijom odnosno vijećem, pretres će se nastaviti, a sudija odnosno predsjednik vijeća će ukratko iznijeti tok ranijeg glavnog pretresa. Sudija odnosno predsjednik vijeća može odrediti da glavni pretres počne iznova.

(2) Glavni pretres koji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav vijeća, ali po saslušanju stranaka i branioca vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se pročitaju iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se pročita zapisnik o uviđaju.

(3) Ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana ili ako se glavni pretres drži pred drugim sudijom odnosno predsjednikom vijeća, glavni pretres mora ponovo početi i svi dokazi se moraju ponovno izvesti.

Član 267.

Prekid glavnog pretresa

(1) Osim u slučajevima predviđenim ovim zakonom, sudija odnosno predsjednik vijeća može da prekine glavni pretres zbog odmora ili zbog isteka radnog vremena ili da bi se neki dokaz pribavio u kratkom vremenu ili zbog pripremanja optužbe ili odbrane.

(2) Prekinuti glavni pretres nastavak se uvijek pred istim sudijom odnosno vijećem.

(3) Ako se glavni pretres ne može nastaviti pred istim sudijom odnosno vijećem ili ako je prekid glavnog pretresa trajao duže od 8 dana, postupiće se po odredbama člana 266. ovog zakona.

Odjelak 5. Zapisnik o glavnom pretresu

Član 268.

Način vođenja zapisnika

(1) O radu na glavnom pretresu vodi se zapisnik u koji se mora doslovno unijeti cijeli tok glavnog pretresa.

(2) Sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da se određeni dio zapisnika pročita ili reprodukuje, a pročitane ga ili reprodukovati uvijek ako to zahtijevaju stranke, branilac ili lice čija se izjava unosi u zapisnik.

Član 269.

Unošenje izreke presude u zapisnik

- (1) U zapisnik o glavnom pretresu unosi se potpuna izreka presude, uz naznačenje da li je presuda javno objavljena. Izreka presude unesena u zapisnik o glavnom pretresu predstavlja original.
- (2) Ako je doneseno rješenje o pritvoru i ono se unosi u zapisnik o glavnom pretresu.

Član 270.

Čuvanje materijalnih dokaza

- (1) U posebnoj prostoriji suda se pohranjuju i čuvaju materijalni dokazi prikupljeni u toku krivičnog postupka. Sudija odnosno predsjednik vijeća može u bilo koje vrijeme izdati naredbu koja se odnosi na kontrolu i raspolaganje materijalnim dokazima.
- (2) Federalni ministar pravde donijet će propise kojima će odrediti način i uslove pod kojima se čuvaju materijalni dokazi iz stava 1. ovog člana.

Odjeljak 6. Početak glavnog pretresa

Član 271.

Ulazak sudije odnosno vijeća u sudnicu

- (1) Prilikom ulaska sudije ili vijeća u sudnicu i prilikom njihovog izlaska iz sudnice svi prisutni, na poziv ovlaštenog lica, treba da ustanu.
- (2) Stranke i drugi učesnici postupka dužni su da ustanu kad se obraćaju sudu, osim ako za to postoje opravdane prepreke.

Član 272.

Uslovi za održavanje glavnog pretresa

Kada sudija odnosno predsjednik vijeća utvrdi prisustvo svih pozvanih lica na glavnom pretresu ili kada odluči da se glavni pretres održi bez prisustva određenih pozvanih lica ili je odlučivao o ovim stvarima odgođeno, pozvaće optuženog i uzeti od njega lične podatke radi utvrđivanja identiteta.

Član 273.

Utvrđivanje identiteta optuženog i davanje uputstva

- (1) Sudija odnosno predsjednik vijeća uzima od optuženog lične podatke (član 92.) da bi utvrdio njegov identitet.
- (2) Nakon utvrđivanja identiteta optuženog, sudija odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branioca da li imaju primjedbe na sastav vijeća i nadležnost suda.
- (3) Poslije utvrđivanja identiteta optuženog, sudija odnosno predsjednik vijeća će uputiti svjedoke i vještace u prostoriju van sudnice određenu za njih, gdje će čekati dok budu pozvani da svjedoče. Sudija odnosno predsjednik vijeća će upozoriti svjedoke da dok čekaju o svojim iskazima ne razgovaraju sa drugim svjedocima. Na prijedlog tužioca, optuženog ili branioca, sudija odnosno predsjednik vijeća će odobriti onim vještacima na koje se prijedlog odnosi da prisustvuju toku pretresa u sudnici.

(4) Ukoliko je prisutan oštećeni, ali još nije podnio imovinskopravni zahtjev, sudija odnosno predsjednik vijeća će ga poučiti da može taj zahtjev da podnese do zaključne glavnog pretresa.

(5) Sudija odnosno predsjednik vijeća može da preduzme neophodne mjere radi sprečavanja međusobnog komuniciranja svjedoka, vještaka i stranaka.

Član 274.

Pouke optuženom

Sudija odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženog na potrebu pažljivog praćenja toka pretresa i poučiti ga da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u svoju korist, da može postavljati pitanja saoptuženom, svjedocima i vještacima i da može davati obrazloženja u vezi sa njihovim iskazima.

Član 275.

Čitanje optužnice i dokazi optužbe i odbrane

(1) Glavni pretres počinje čitanjem optužnice. Optužnicu čita tužilac.

(2) Nakon toga tužilac će kratko iznijeti dokaze na kojima zasniva optužnicu. Nakon čitanja optužnice sudija odnosno predsjednik vijeća upitaće optuženog da li je razumio njegove navode. Ako sudija odnosno predsjednik vijeća ustanovi da optuženi nije razumio optužnicu, kratko će je izložiti optuženom na način koji mu je razumljiv.

(3) Optuženi ili njegov branilac mogu nakon toga izložiti odbranu i kratko iznijeti dokaze koje će ponuditi u svojoj odbrani.

Odjeljak 7. Dokazni postupak

Član 276.

Izvođenje dokaza

(1) Stranka i branilac imaju pravo da pozivaju svjedoke i izvode dokaze.

(2) Osim ako sudija odnosno vijeće u interesu pravde ne odredi drugačije, dokazi se na glavnom pretresu izvode sledećim redom:

a) dokazi optužbe,

b) dokazi odbrane,

c) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane (replika),

d) dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika),

e) dokazi čije je izvođenje naredio sudija odnosno vijeće,

f) sve relevantne informacije koje mogu da pomognu sudiji odnosno vijeću pri odmeravanju odgovarajuće krivičnopravne sankcije, ako optuženi bude proglašen krivim po jednoj ili više tačaka optužnice.

(3) Prilikom izvođenja dokaza dozvoljeno je direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje. Direktno ispitivanje vrši strana koja poziva svjedoka, ali sudija odnosno vijeće može u svakom momentu da postavi pitanje svjedoku.

Član 277.

Direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje svjedoka

(1) Dozvoljeno je ispitivanje svjedoka od stranke odnosno branioca koji je pozvao svjedoka (direktno ispitivanje), zatim ispitivanje tog svjedoka od suprotne stranke, odnosno branioca (unakrsno ispitivanje) i ponovno ispitivanje svjedoka od stranke odnosno branioca koji ga je pozvao. Svjedoka ispituje stranka koja ga je pozvala, ali sudija odnosno predsjednik i članovi vijeća mogu u svakoj fazi ispitivanja postaviti svjedoku odgovarajuće pitanje. Pitanja svjedoku od suprotne stranke ograničavaju se na pitanja koja su prethodno postavljena tokom ispitivanja svjedoka od stranke koja je pozvala svjedoka i pitanja u korist sopstvenih tvrdjenja. Pitanja na ponovnom ispitivanju svjedoka od stranke koja ga je pozvala ograničavaju se i odnose na pitanja postavljena tokom ispitivanja svjedoka od suprotne stranke. Nakon što svjedok bude ispitan, sudija odnosno predsjednik i članovi vijeća mogu mu postaviti pitanja.

(2) Pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti ne mogu se postaviti pri direktnom ispitivanju, osim u slučaju potrebe razjašnjenja izjave svjedoka. U pravilu, pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti su dozvoljena samo prilikom unakrsnog ispitivanja. Kada stranka pozove svjedoka suprotne stranke ili kada svjedok pokazuje odbojan stav ili ne želi da saraduje, sudija odnosno predsjednik vijeća može da dozvoli upotrebu pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti.

(3) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će u odgovarajućoj mjeri kontrolisati način i redoslijed ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, vodeći računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude efikasno za utvrđivanje istine, da se izbjegne nepotrebno gubljenje vremena i zaštite svjedoci od uznemiravanja i zbuñivanja.

(4) Prilikom izvođenja dokaza iz člana 276. stav 2. tačka e) ovog zakona sud će ispitati svjedoka, a nakon toga dozvoliti strankama i braniocu da postavljaju pitanja.

Član 278.

Pravo suda da se dozvoli pitanje ili dokaz

(1) Sudija odnosno predsjednik vijeća će zabraniti pitanje i odgovor na pitanje koje je već postavljeno, ako je to pitanje po njegovoj ocjeni nedozvoljeno ili nevažno za predmet.

(2) Ako sudija odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branilac želi da dokaže nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban, odbiće izvođenje takvog dokaza.

Član 279.

Posebna pravila o dokazima u slučajevima seksualnih delikata

(1) U postupku se ne mogu koristiti kao dokazi činjenice koje se odnose na ranije seksualno ponašanje oštećene strane i njene seksualne predispozicije.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, može se u postupku koristiti dokaz da sperma, medicinska dokumentacija o povredama ili drugi materijalni dokazi potiču od drugog lica, a ne od optuženog.

(3) U slučajevima počinjenja krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, pristanak žrtve se ne može upotrijebiti u prilog odbrane optuženog.

(4) Prije prihvatanja dokaza u skladu sa ovim članom obaviće se odgovarajuće saslušanje sa koga je isključena javnost.

(5) Zahtjev, prateća dokumentacija i zapisnik sa saslušanja čuvaju se zapečaćeni u posebnom omotu, osim ako sud ne odredi drugačije.

Član 280.

Posljedice priznanja optuženog

Ako je priznanje optuženog na glavnom pretresu potpuno i u skladu sa prije izvedenim dokazima, u dokaznom postupku izvešće se samo oni dokazi koji se odnose na odluku o krivičnopravnoj sankciji.

Član 281.

Polaganje zakletve odnosno davanje izjave

(1) Svi svjedoci polažu zakletvu ili daju izjavu prije svjedočenja koja zamjenjuje zakletvu.

(2) Tekst zakletve odnosno izjave glasi: "Zaklinjem se čašću i savješću - izjavljujem da ću govoriti istinu o svemu što će me sud pitati i da neću uskratiti, dodati ili promijeniti ništa meni poznato o ovom predmetu."

(3) Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati polažu zakletvu odnosno daju izjavu potpisivanjem teksta zakletve odnosno izjave, a gluvi svjedoci čitaju tekst zakletve odnosno izjave. Ako gluvi ili nijemi svjedoci ne znaju da čitaju ni pišu, zakletva odnosno izjava se daje uz pomoć tumača.

Član 282.

Zaštita svjedoka od vrijeđanja, prijetnji i napada

(1) Sudija odnosno predsjednik vijeća dužan je da zaštiti svjedoka od vrijeđanja, prijetnje i napada.

(2) Sudija odnosno predsjednik vijeća će upozoriti ili novčano kazniti učesnika u postupku ili bilo koju drugu osobu koja vrijeđa, prijeti ili dovodi u opasnost bezbjednost svjedoka pred sudom. U slučaju novčanog kažnjavanja primijenuje se odredba člana 257. ovog zakona.

(3) U slučaju ozbiljne prijetnje svjedoku, sudija odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti tužioca radi preuzimanja krivičnog gonjenja.

(4) Na prijedlog stranke ili branioca, sudija odnosno predsjednik vijeća narediće policijskim organima preuzimanje mjera neophodnih za zaštitu svjedoka.

Član 283.

Kažnjavanje za odbijanje svjedočenja

(1) Ako svjedok odbije da svjedoči bez opravdanog razloga i poslije upozorenja na posljedice, može biti kažnjen novčanom kaznom do 30.000 KM.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. dozvođena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 284.

AngažovaNJe svjedoka

- (1) Vještaka mogu da angažuju stranke, branilac i sud.
- (2) Troškove vještaka iz stava 1. ovog člana snosi onaj koji ga je angažovao.

Član 285.

IspitivaNJe vještaka

- (1) Prije ispitivaNJa vještaka, sudija odnosno predsjednik vijeća opomenuće ga i na NJegovu dužnost da iznese nalaz i mišqeNJe na najboqi mogući način i u skladu sa vještinom i pravilima struke i upozoriće ga da davanaJe lažnog iskaza o nalazu i mišqeNJu predstava krivično djelo.
- (2) Vještak će položiti zakletvu odnosno dati izjavu prije svjedočeNJa.
- (3) Zakletva odnosno izjava se daje usmeno.
- (4) Tekst zakletve odnosno izjave glasi: "ZakliNjem se čašću-izjavqujem da ću govoriti istinu i da ću tačno i potpuno iznijeti svoj nalaz i mišqeNJe."
- (5) Vještak iznosi svoj nalaz i mišqeNJe usmeno na glavnom pretresu. U tom slučaju vještak će biti direktno, unakrsno, odnosno dodatno ispitan od obje stranke i branioca, odnosno suda.
- (6) Pisani nalaz i mišqeNJe vještaka biće prihvaćen kao dokazni materijal samo ukoliko je taj vještak svjedočio na pretresu.

Član 286.

OtpuštaNJe svjedoka i vještaka

- (1) Saslušani svjedoci i vještaci ostaće ispred sudnice, ukoliko ih sudija odnosno predsjednik vijeća potpuno ne otpusti nakon ispitivaNJa od stranaka i branioca.
- (2) Na prijedlog stranke ili branioca ili po službenoj dužnosti, sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da ispitani svjedoci i vještaci napuste sudnicu i da budu naknadno pozvani i ponovo ispitani u prisustvu ili odsustvu ostalih svjedoka i vještaka.

Član 287.

SaslušaNJe van sudnice

- (1) Ako se u toku suđeNJa sazna da svjedok ili vještak nije u mogućnosti da dođe pred sud, ili da bi NJegov dolazak bio povezan sa nesrazmjernim teškoćama, sudija odnosno predsjednik vijeća može narediti da se svjedok odnosno vještak ispita van sudnice, ukoliko NJegovo svjedočeNJe smatra važnim. Sudija odnosno predsjednik vijeća, stranke i branilac prisustvovaće ispitivaNJu, a ispitivaNJe će se provesti u skladu s članom 277. ovog zakona.
- (2) Ako sudija odnosno predsjednik vijeća nađe da je to neophodno, ispitivaNJe svjedoka se može izvršiti prilikom rekonstrukcije događaja van sudnice. Sudija odnosno predsjednik vijeća, stranke i branilac će biti prisutne na rekonstrukciji, a ispitivaNJe će se provesti u skladu sa članom 277. ovog zakona.

(3) Stranke, branilac i oštećeni uvijek se obavještavaju o vremenu i mjestu ispitivanja svjedoka ili izvođenju rekonstrukcije, sa uputstvom da stranke, branilac i svjedoci moraju prisustvovati ovim radnjama. Saslušanje će se provesti kao da se izvodi na glavnom pretresu u skladu sa članom 277. ovog zakona.

(4) Ako sudija odnosno predsjednik vijeća nađe da je to neophodno, na ispitivanje maloletnika kao svjedoka shodno se primjenjuju odredbe člana 100. stava 6. i člana 104. ovog zakona.

Član 288.

Izuzeci od neposrednog provođenja dokaza

(1) Iskazi dati u istrazi dozvojeni su kao dokaz na glavnom pretresu i mogu biti korišteni prilikom direktnog i unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda ili u odgovoru na pobijanje ili za dodatno ispitivanje. U ovom slučaju licu se može dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu se po odluci sudije odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju ako su ispitana lica umrla, psihički obožela, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć, ili je značajno otežan iz važnih uzroka.

Član 289.

Zapisnici o dokaznom materijalu

(1) Zapisnik o uviđaju na licu mjesta, o pretresanju stana ili lica, o oduzimanju stvari, knjiga, zapisnika i ostalih dokaza iznižeće se na glavnom pretresu da bi se utvrdio njihov sadržaj, a prema ocjeni sudije odnosno predsjednika vijeća njihov sadržaj se može ukratko unijeti u zapisnik o glavnom pretresu.

(2) Za provjeru vjerodostojnosti pismena, zapisa ili fotografije, potrebni su originalno pismeno, zapis ili fotografija, osim ako nije drugačije propisano ovim zakonom.

(3) Izuzetno od stava 2. ovog člana može se koristiti kao dokaz i ovjerena kopija originala, kao i kopija koja je potvrđena kao neizmjenjena u odnosu na original.

(4) Dokazni materijal iz stava 1. ovog člana se čita ukoliko se stranke i branilac drugačije ne dogovore.

Član 290.

Izmjena optužbe

Ako tužilac ocijeni da izvedeni dokazi ukazuju da se izmijenilo činjenično stanje izneseno u optužnici, on može na glavnom pretresu izmijeniti optužnicu. Radi pripremanja odbrane glavni pretres se može odgoditi. U ovom slučaju ne vrši se potvrđivanje optužnice.

Član 291.

Dopuna dokaznog postupka

(1) Nakon izvođenja dokaza, sudija odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branioca da li imaju još neki dokazni prijedlog.

(2) Ukoliko stranke i branilac nemaju nove dokazne prijedloge ili prijedlozi budu odbijeni, sudija odnosno predsjednik vijeća će objaviti da je dokazni postupak završen.

Član 292.

Završna riječ

- (1) Nakon završetka dokaznog postupka, sudija odnosno predsjednik vijeća pozvaće tužioca, oštećenog, branioca i optuženog radi davanja završne riječi. Posljednja riječ uvijek pripada optuženom.
- (2) Ako optužnicu zastupa više tužilaca ili optuženi ima više od jednog branioca svi mogu da daju završnu riječ, ali se njihova izlaganja ne mogu ponavljati i mogu biti vremenski ograničena.

Član 293.

Završetak glavnog pretresa

Nakon završne riječi sudija odnosno predsjednik vijeća objavljuje da je glavni pretres završen, a sud se povlači na vijećanje i glasanje radi donošenja presude.

GLAVA XXII - PRESUDA

Odjelak 1. Izricanje presude

Član 294.

Izricanje i objavivanje presude

Presuda se izriče i objavljuje u ime Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 295.

Vežanost presude za optužbu

- (1) Presuda se može odnositi samo na lice koje je optuženo i samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u potvrđenoj, odnosno na glavnom pretresu izmijenjenoj optužnici.
- (2) Sud nije vezan za prijedloge u pogledu pravne ocjene djela.

Član 296.

Dokazi na kojima se zasniva presuda

- (1) Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.
- (2) Sud je dužan da savjesno ocijeni svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvede zaključak da li je neka činjenica dokazana.

Odjelak 2. Vrste presuda

Član 297.

Meritorne i procesne presude

- (1) Presudom se optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se proglašava krivim.
- (2) Ako optužba obuhvata više krivičnih dijela u presudi će se izreći da li se i za koje djelo optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se proglašava krivim.

Član 298.

Presuda kojom se optužba odbija

Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći:

- a) ako za presuđivaNJe sud nije stvarno nadležan;
- b) ako je postupak vođen bez zahtjeva tužioca;
- c) ako je tužilac od započiNJaNJa pa do završetka glavnog pretresa odustao od optužnice;
- d) ako nije bilo potrebnog odobreNJa ili ako je nadležni državni organ odustao od odobreNJa;
- e) ako je optuženi za isto djelo već pravosnažno osuđen, oslobođen od optužbe ili je postupak protiv NJega rješeNJem pravosnažno obustavqen, a ne radi se o rješeNJu o obustavqaNJu postupka iz člana 342. ovog zakona;
- f) ako je optuženi aktom amnestije ili pomilovaNJa oslobođen od goNJeNJa ili se krivično goNJeNJe ne može preduzeti zbog zastarjelosti ili ako postoje druge okolnosti koje iskqučuju krivično goNJeNJe.

Član 299.

Presuda kojom se optuženi oslobađa od optužbe

Presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe sud će izreći:

- a) ako djelo za koje se optuženi optužuje nije zakonom propisano kao krivično djelo,
- b) ako postoje okolnosti koje iskqučuju krivičnu odgovor- nost optuženog,
- c) ako nije dokazano da je optuženi počinio krivično djelo za koje se optužuje.

Član 300.

Presuda kojom se optuženi proglašava krivim

- (1) U presudi kojom se optuženi proglašava krivim, sud će izreći:
  - a) za koje se krivično djelo optuženik proglašava krivim, uz navođeNJe čiNJeNica i okolnosti koje čine obiqežja krivičnog djela, kao i onih od kojih zavisi primjena određene odredbe Krivičnog zakona;
  - b) zakonski naziv krivičnog djela i koje su odredbe Krivičnog zakona primijeNJene;
  - c) kakva se kazna izriče optuženom ili se po odredbama Krivičnog zakona oslobađa od kazne;
  - d) odluku o uslovnoj osudi;

e) odluku o bezbjednosnim mjerama, o oduzimanju imovinske koristi i odluku o vraćanju predmeta (član 88.) ako predmeti do tada nisu vraćeni vlasniku odnosno držaocu;

f) odluku o uračunavanju pritvora ili već izdržane kazne;

g) odluku o troškovima krivičnog postupka, o imovinskopravnom zahtjevu, kao i o tome da se pravosnažna presuda treba objaviti putem sredstava javnog informisanja;

(2) Ako je optuženom izrečena novčana kazna u presudi će se odrediti rok u kojem se novčana kazna treba platiti i način zamjene izvršenja novčane kazne u slučaju da se novčana kazna ne može naplatiti.

Odjeljak 3. Objavljivanje presude

Član 301.

Vrijeme i mjesto objavljivanja presude

(1) Pošto je presuda izrečena sud će je odmah objaviti. Ako sud nije u mogućnosti da istog dana po završetku glavnog pretresa izrekne presudu, odložiće objavljivanje presude najviše za tri dana i odrediće vrijeme i mjesto objavljivanja presude.

(2) Sud će u prisutnosti stranaka i branilaca, njihovih zakonskih zastupnika i opunomoćenika da javno pročita izreku i priopšti ukratko razloge presude.

(3) Objavljivanje presude će se izvršiti i kad stranka, branilac, zakonski zastupnik ili opunomoćenik nije prisutan. Sud može odlučiti da optuženom koji je odsutan, presudu usmeno priopšti sudija odnosno predsjednik vijeća ili da mu se presuda samo dostavi.

(4) Ako je javnost na glavnom pretresu bila isključena, izreka presude će se uvijek pročitati na javnom zasjedanju. Vijeće će odlučiti da li će i koliko isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.

(5) Svi prisutni saslušaće čitanje izreke presude stojeći.

Član 302.

Pritvor poslije izricanja presude

Za određivanje, produženje ili ukidanje pritvora poslije objavljivanja presude do njene pravosnažnosti primjenjivaće se odredba člana 152. ovog zakona.

Član 303.

Pouka o pravu na žalbu i druga upozorenja

(1) Po objavljivanju presude sudija odnosno predsjednik vijeća će poučiti optuženog i oštećenog o pravu na žalbu, kao i o pravu na odgovor na žalbu.

(2) Ako je optuženom izrečena uslovna osuda, upozoriće ga sudija odnosno predsjednik vijeća na značaj uslovne osude i na uslove kojih se mora pridržavati.

(3) Sudija odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženog da do pravosnažnog okončanja postupka obavijesti sud o svakoj promjeni adrese.

Odjeljak 4. Pisana izrada i dostava presude

Član 304.

Pisana izrada presude

- (1) Presuda koja je objavljena mora se pisano izraditi u roku od 15 dana po objavljivanju, a u složenim stvarima izuzetno u roku od 30 dana. Ako presuda nije izrađena u tim rokovima, sudija odnosno predsjednik vijeća je dužan da obavijesti predsjednika suda zbog čega to nije urađeno. Predsjednik suda će, po potrebi, preduzeti mjere da se presuda što prije izradi.
- (2) Presudu potpisuju sudija odnosno predsjednik vijeća i zapisničar.
- (3) Ovjereni prepis presude dostaviće se tužiocu i oštećenom, a optuženom i braniocu shodno članu 185. ovog zakona. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, ovjereni prepisi presude moraju biti dostavljeni u rokovima iz stava 1. ovog člana.
- (4) Optuženom i oštećenom dostaviće se i pouka o pravu na žalbu.
- (5) Ovjereni prepis presude sud će s poukom o pravu na žalbu dostaviti licu čiji je predmet oduzet tom presudom, kao i pravnom licu kom je izrečeno oduzimanje imovinske koristi. Pravosnažna presuda će se dostaviti oštećenom.

Član 305.

Sadržaj presude

- (1) Pisano izrađena presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.
- (2) Uvod presude sadrži: naznačenje da se presuda izriče u ime Federacije Bosne i Hercegovine, naziv suda, ime i prezime predsjednika i članova vijeća i zapisničara, ime i prezime optuženog, krivično djelo za koje je optužen i da li je bio prisutan na glavnom pretresu, dan glavnog pretresa i da li je glavni pretres bio javan, ime i prezime tužioca, branioca, zakonskog zastupnika i opunomoćenika koji su bili prisutni na glavnom pretresu i dan objavljivanja izrečene presude.
- (3) Izreka presude sadrži lične podatke o optuženom i odluku kojom se optuženi proglašava krivim za krivično djelo za koje je optužen ili kojom se oslobađa od optužbe za to djelo ili kojom se optužba odbija.
- (4) Ako je optuženi proglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti potrebne podatke iz člana 300. ovog zakona, a ako je oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis djela za koje je optužen i odluku o troškovima krivičnog postupka i imovinskopравnom zahtjevu, ako je bio postavljen.
- (5) U slučaju sticaja krivičnih djela sud će u izreku presude unijeti kazne utvrđene za svako pojedinačno krivično djelo, a zatim jedinstvenu kaznu koja je izrečena za sva djela u sticaju.
- (6) U obrazloženju presude sud će iznijeti razloge za svaku tačku presude.
- (7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih razloga je odlučio da se ne sasluša neposredno svjedok ili vještak čiji je iskaz pročitao, kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba Krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo.

(8) Ako je optuženom izrečena kazna, u obrazloženju će se navesti koje je okolnosti sud uzeo u obzir pri odmjerenju kazne. Sud će posebno obrazložiti kojim se razlozima rukovodio pri odluci da kaznu treba ublažiti ili optuženog osloboditi od kazne ili izreći uslovnu osudu ili da treba izreći bezbjednosnu mjeru ili oduzimanje imovinske koristi.

(9) Ako se optuženi oslobađa od optužbe u obrazloženju će se naročito navesti iz kojih se razloga iz člana 299. ovog zakona to čini.

(10) U obrazloženju presude kojom se optužba odbija sud se neće upuštati u ocjenu glavne stvari, nego će se ograničiti samo na razloge za odbijanje optužbe.

Član 306.

Ispravke u presudi

(1) Greške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne greške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesaglasnosti pisano izrađene presude s originalom ispraviće, posebnim rješenjem, sudija odnosno predsjednik vijeća na zahtjev stranke i branioca ili po službenoj dužnosti.

(2) Ako postoji nesaglasnost između pisano izrađene presude i njenog originala u pogledu podataka iz člana 300. stav 1. tač. od a) do e) i tačke g) ovog zakona, rješenje o ispravci dostaviće se licima iz člana 303. ovog zakona. U tom slučaju rok za žalbu protiv presude teče od dana dostavljanja tog rješenja, protiv koga posebna žalba nije dozvoljena.

GLAVA XXIII - REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI

Odjelak 1 - Žalba na prvostepenu presudu

Član 307.

Pravo na žalbu i rok

(1) Protiv presude donesene u prvom stepenu može se podnijeti žalba drugostepenom sudu u roku od 15 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

(2) U složenim stvarima, na zahtjev stranaka i branilaca, sud može produžiti rok za žalbu najduže za 15 dana.

(3) Do odluke suda o zahtjevu iz stava 2. ovog člana ne teče rok za žalbu.

(4) Blagovremeno podnesena žalba odlaže izvršenje presude.

Član 308.

Subjekti žalbe

(1) Žalbu mogu podnijeti stranke, branilac i oštećeni.

(2) U korist optuženog žalbu mogu podnijeti zakonski zastupnik, bračni odnosno vanbračni drug optuženog, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojilac, usvojenik, brat, sestra i hranilac. Rok za žalbu i u tom slučaju teče od dana kad je optuženom ili njegovom braniocu dostavljen prepis presude.

(3) Tužilac može da podnese žalbu kako na štetu tako i u korist optuženog.

- (4) Oštećeni može da pobija presudu samo zbog odluke suda o troškovima krivičnog postupka i odluke o imovinsko- pravnom zahtjevu.
- (5) Žalbu može da podnese i lice čiji je predmet oduzet ili od kog je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (6) Branilac i lica iz stava 2. ovog člana mogu da podnesu žalbu i bez naročitog ovlaštenja optuženog, ali ne i protiv njegove vođe, osim ako je optuženom izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

Član 309.

Odricanje i odustajanje

- (1) Optuženi se može odreći prava na žalbu samo pošto mu je presuda dostavljena. Optuženi se i prije toga može odreći prava na žalbu ako se tužilac odrekao prava na žalbu, osim ako bi optuženi prema presudi trebao da izdržava kaznu zatvora. Do donošenja odluke vijeća apelacionog odjećenja optuženi može da odustane od već podnesene žalbe.
- (2) Tužilac se može odreći prava na žalbu od momenta objavljivanja presude pa do isteka roka za podnošenje žalbe, a može do donošenja odluke vijeća apelacionog odjećenja odustati od već podnesene žalbe.
- (3) Odricanje i odustajanje od žalbe ne može se opozvati.

Član 310.

Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe

- (1) Žalba treba sadržavati:
  - a) naznačenje presude protiv koje se podnosi žalba (naziv suda, broj i datum presude),
  - b) osnov za pobijanje presude,
  - c) obrazloženje žalbe,
  - d) prijedlog da se pobijena presuda potpuno ili djelimično ukine ili preinači,
  - e) potpis lica koje podnosi žalbu.
- (2) Ako je žalbu podnio optuženi ili drugo lice iz člana 308. stav 2. ovog zakona, a optuženi nema branioca ili ako je žalbu podnio oštećeni koji nema opunomoćenika, a žalba nije sastavljena u skladu s odredbama stava 1. ovog člana, sud će pozvati žalioca da u određenom roku dopuni žalbu pisanim podneskom ili usmeno na zapisnik kod suda. Ako žalilac ne postupi po ovom pozivu, sud će odbaciti žalbu ako ne sadrži podatke iz stava 1. tačke b), c) i e) ovog člana, a ako žalba ne sadrži podatak iz stava 1. tačke a) ovog člana, odbaciće je ako se ne može utvrditi na koju se presudu odnosi. Ako je žalba podnesena u korist optuženog, dostaviće se apelacionom odjećenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbaciće se ako se to ne može utvrditi.
- (3) Ako je žalbu podnio oštećeni koji ima opunomoćenika ili tužilac, a žalba ne sadrži podatke iz stava 1. tačke b), c) i e) ovog člana ili ako žalba ne sadrži podatak iz stava 1. tačke a) ovog člana, a ne može se utvrditi na koju se presudu odnosi, žalba će se odbaciti. Žalba sa ovim nedostacima podnesena u korist optuženog koji ima branioca dostaviće se apelacionom odjećenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbaciće se ako se to ne može utvrditi.

(4) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljani na glavnom pretresu. Žalilac je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalilac je dužan da navede dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze, dužan je da navede činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.

Član 311.

Žalbeni osnovi

Presuda se može pobijati:

- a) zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka,
- b) zbog povrede Krivičnog zakona,
- c) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- d) zbog odluke o krivičnopravnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka, imovinskopravnom zahtjevu, kao i zbog odluke o objavljivanju presude putem sredstava javnog informisanja.

Član 312.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

(1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:

- a) ako je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravosnažnom odlukom izuzet od suđenja;
- b) ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti;
- c) ako je glavni pretres održan bez lica čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna ili ako je optuženom, braniocu ili oštećenom, protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebjava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa;
- d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu;
- e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu;
- f) ako je sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa;
- g) ako je sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti;
- h) ako sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe;
- i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda;
- j) ako je optužba prekoračena;

k) ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopšte ne sadrži razloge ili u NJoJ nisu navedeni razlozi o relevantnim činjenicama.

(2) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako sud za vrijeme pripremanja glavnog pretresa ili u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primjenio ili je nepravilno primjenio neku odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

Član 313.

Povrede Krivičnog zakona

Povreda Krivičnog zakona postoji ako je Krivični zakon povrijeđen po pitanju:

- a) da li je djelo za koje se optuženi goni krivično djelo;
- b) postoje li okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost;
- c) postoje li okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, a naročito da li je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja ili je gonjenje isključeno zbog amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravosnažno presuđena;
- d) da li je u pogledu krivičnog djela koje je predmet optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti;
- e) da li je odlukom o kazni ili uslovnoj osudi, odnosno odlukom o bezbjednosnoj mjeri ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračeno ovlaštenje koje sud ima po zakonu;
- f) da li su pravilno primijenjene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne.

Član 314.

Pogrešno ili nepotpuno činjenično stanje

- (1) Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kad je sud neku relevantnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.
- (2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Član 315.

Odluke o krivičnopravnoj sankciji, troškovima postupka, imovinskopravnom zahtjevu i objavljivanju presude

- (1) Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni i uslovnoj osudi kad tom odlukom nije prekoračeno zakonsko ovlaštenje, ali sud nije pravilno odmjerio kaznu, s obzirom na okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja i zbog toga što je sud primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne, o oslobađanju od kazne, ili o uslovnoj osudi, iako su za to postojali zakonski uslovi.
- (2) Odluka o bezbjednosnoj mjeri ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona iz člana 313. tačke e) ovog zakona, ali je sud nepravilno donio ovu odluku ili nije izrekao bezbjednosnu mjeru odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uslovi. Iz istih razloga može se pobijati odluka o troškovima krivičnog postupka.

(3) Odluka o imovinskopравnom zahtjevu, kao i odluka o objavqivаNJU presude putem sredstava javnog informisaNJa mođe se pobijati kad je sud o ovim pitaNJima donio odluku protivno zakonskim odredbama.

Član 316.

PodnošeNJe žalbe

- (1) Źalba se podnosi sudu u dovoqnom broju primjeraka za sud, kao i za protivnu stranku i branioca, radi davanaNJa odgovora.
- (2) Neblagovremenu (član 326.), nedozvoqenu (član 327.) i izjavqenu od neovlaštenog lica (član 308.) žalbu odbaciće rješeNJem sudija odnosno predsjednik vijeća.

Član 317.

Odgovor na žalbu

Primjerak žalbe dostavqa se protivnoj stranci i braniocu (član 185.) koji mogu u roku od osam dana od dana prijema da podnesu sudu odgovor na žalbu. Źalba i odgovor na žalbu sa svim spisima, dostavqa se apelacionom odjeqeNJU.

Član 318.

Sudija izvjestilac

- (1) Kad spis po žalbi stigne apelacionom sudu, predsjednik apelacionog suda dostavqa spis predsjedniku apelacionog vijeća koji određuje sudiju izvjestioca.
- (2) Sudija izvjestilac mođe, po potrebi, od sudije odnosno predsjednika vijeća koje je donijelo pobijenu presudu da pribavi izvještaj o povredama odredaba krivičnog postupka, a mođe i da provjeri navode žalbe u pogledu novih dokaza i novih čiNJenica ili pribavi potrebne izvještaje ili spise.
- (3) Kada sudija izvjestilac pripremi spis, predsjednik vijeća će da zakađe sjednicu vijeća.

Član 319.

Sjednica vijeća

- (1) O sjednici vijeća obavijestiće se tužilac, optuđeni i NJegov branilac.
- (2) Ako se optuđeni nalazi u pritvoru ili na izdržavanaNJU kazne obezbijediće se NJegova prisutnost.
- (3) Sjednica vijeća počiNJe izlagaNJem podnosioca žalbe, a poslije toga druga stranka izlađe odgovor na žalbu. Vijeće mođe od stranaka i branioca koji su prisutni sjednici da zatraži potrebno objašNJenJe u vezi sa žalbom i odgovorom na žalbu. Stranke i branilac mogu predložiti da se pročitaju pojedini spisi i mogu, na dozvolu predsjednika vijeća da daju potrebna objašNJenJa za svoje stavove iz žalbe, odnosno odgovora na žalbu ne ponavqajući ono što je sadržano u objašNJenJima.
- (4) Nedolazak stranaka i branioca koji su uredno obaviješteni ne sprečava održavanaNJe sjednice vijeća.
- (5) Na sjednici vijeća kojoj su prisutne stranke i branilac javnost se mođe iskučiti samo pod uslovima određenim ovim zakonom (čl. od 250. do 252).

(6) Zapisnik o sjednici vijeća prikqučuje se spisima.

(7) RješeNJa iz čl. 326. i 327. ovog zakona mogu se donijeti i bez obavještavaNJa stranaka i branioca o sjednici vijeća.

Član 320.

OdlučivaNJe na sjednici vijeća ili na pretresu

Vijeće apelacionog odjeqeNJa donosi odluku na sjednici vijeća ili na osnovu održanog pretresa.

Član 321.

Granice ispitivaNJa presude

Vijeće apelacionog odjeqeNJa ispituje presudu u onom dijelu u kojem se ona pobija žalbom.

Član 322.

Zabrana reformatio in peius

Ako je podnesena žalba samo u korist optuženog, presuda se ne smije izmijeniti na NJegovu štetu.

Član 323.

Prošireno djelovaNJe žalbe

Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog čiNjeničnog staNJa ili zbog povrede Krivičnog zakona podnesena u korist optuženog sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji i o oduzimaNJu imovinske koristi (član 315.).

Član 324.

Beneficium cohaesionis

Ako vijeće apelacionog odjeqeNJa povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je donio odluku u korist optuženog od koristi i za nekog od saoptuženih koji nije podnio žalbu ili je nije podnio u tom pravcu, postupiće po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

Član 325.

Odluke po žalbi

(1) Vijeće apelacionog odjeqeNJa može na sjednici vijeća da odbaci žalbu kao neblagovremenu ili kao nedozvoqenu ili odbije žalbu kao neosnovanu i potvrdi prvostepenu presudu ili preinači prvostepenu presudu, ili ukine presudu i održi pretres.

(2) O svim žalbama protiv iste presude vijeće apelacionog odjeqeNJa odlučuje jednom odlukom.

Član 326.

OdbacivaNJe žalbe kao nedozvoqene

Žalba će se odbaciti rješeNjem kao neblagovremena ako se utvrdi da je podnijeta nakon isteka zakonskog roka za NJeno podnošeNje.

Član 327.

OdbacivaNJe žalbe kao nedozvoqene

Žalba će se odbaciti rješeNjem kao nedozvoqena ako se utvrdi da je žalbu podnijelo lice koje nije ovlašteno za podnošeNje žalbe ili lice koje se odreklo prava na žalbu, ili ako se utvrdi odustanak od žalbe ili da je poslije odustajaNja ponovo podnesena žalba, ili ako žalba po zakonu nije dozvoqena.

Član 328.

OdbijaNJe žalbe

Vijeće apelacionog odjeqeNja će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija žalbom.

Član 329.

PreinačavaNJe prvostepene presude

(1) Vijeće apelacionog odjeqeNja će, uvažavajući žalbu, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su relevantne čiNjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno čiNjenično staNje po pravilnoj primjeni zakona, treba da donese drukčija presuda, a prema staNju stvari i u slučaju povrede iz člana 312. stava 1. tačke f) i j) ovog zakona.

(2) Ako su se zbog preinačavaNja prvostepene presude stekli uslovi da se odredi odnosno ukine pritvor na osnovu člana 152. st. 1. i 2. ovog zakona, vijeće apelacionog odjeqeNja će o tome da donese posebno rješeNje protiv kojeg nije dozvoqena žalba.

Član 330.

UkidaNJe prvostepene presude

(1) Vijeće apelacionog odjeqeNja će, uvažavajući žalbu, rješeNjem ukinuti prvostepenu presudu i odrediti održavaNje pretresa ako utvrdi da:

- a) postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 329. stav 1. ovog zakona,
- b) je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostepenom postupku izvedene dokaze zbog kojih je čiNjenično staNje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.

(2) Vijeće apelacionog odjeqeNja može i djelimično ukinuti prvostepenu presudu ako se pojedini dijelovi presude mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđivaNje i u odnosu na taj dio održati pretres.

(3) Ako se optuženi nalazi u pritvoru, vijeće apelacionog odjeqeNja će ispitati postoje li još razlozi za pritvor i donijeće rješeNje o produžeNju ili ukidaNju pritvora. Protiv ovog rješeNja nije dozvoqena žalba.

(4) Ako je optuženi u pritvoru, vijeće apelacionog odjeqaNJa je dužno da donese odluku najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada je primilo spise.

Član 331.

Obrazloženje odluke kojom se ukida prvostepena presuda

U obrazloženju presude, u dijelu kojim se ukida prvostepena presuda ili u rješenju kojim se ukida prvostepena presuda, navešće se samo kratki razlozi za ukidanje.

Član 332.

Pretnes pred vijećem apelacionog odjeqaNJa

(1) Odredbe koje se odnose na glavni pretnes u prvostepenom postupku shodno se primjenjuju i na pretnes pred vijećem apelacionog odjeqaNJa.

(2) Ako vijeće apelacionog odjeqaNJa ustanovi da je potrebno ponovo izvesti već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišćenje biće prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedoćenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branioca, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca iako im je to bilo omogućeno, kao i ukoliko se radi o dokazima iz člana 276. stav 2. tačka e) ovog zakona. U tom slučaju njihovi iskazi na pretnesu se mogu čitati.

(3) Odredbe stava 2. ovog člana se ne odnose na lica koja mogu odbiti da svjedoče iz člana 97. ovog zakona.

Odjeqaq 2 - Žalba na drugostepenu presudu

Član 333.

Uslovi za podnošenje žalbe i postupak po žalbi

(1) Protiv presude suda koji rješava u drugom stepenu dozvoqena je žalba ako je sud koji rješava u drugom stepenu preinačio prvostepenu presudu kojom je optuženi oslobođen od optužbe i izrekao presudu kojom se optuženi proglašava krivim.

(2) O žalbi protiv drugostepene presude iz stava 1. ovog člana rješava Vrhovni sud Federacije na sjednici vijeća, u skladu sa odredbama koje važe za postupak pred drugostepenim sudom.

Odjeqaq 3. Žalba na rješenje

Član 334.

Dozvoqenost žalbe na rješenje

(1) Protiv rješenja suda donesenog u prvom stepenu stranke, branilac i lica čija su prava povrijeđena mogu da podnesu žalbu uvijek kad u ovom zakonu nije izričito određeno da žalba nije dozvoqena.

(2) Protiv rješenja vijeća donesenog u toku istrage nije dozvoqena žalba, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

(3) Rješenje koja se donose radi pripremanja glavnog pretnesa i presude mogu se pobijati samo u žalbi na presudu.

Član 335.

Opšti rok za podnošenje žalbe

- (1) Žalba se podnosi sudu koji je donio rješenje.
- (2) Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, žalba na rješenje podnosi se u roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja.

Član 336.

Suspenzivno djelovanje žalbe

Ako u ovom zakonu nije drugačije određeno, podnošenjem žalbe na rješenje odgađa se izvršenje rješenja protiv kog je podnesena žalba.

Član 337.

Odlučivanje o žalbi na rješenje

- (1) O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stepenu odlučuje vijeće apelacionog odjeka višeg suda, ako ovim zakonom nije drugačije određeno. O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stepenu pred Vrhovnim sudom Federacije odlučuje vijeće apelacionog odjeka tog suda.
- (2) O žalbi protiv rješenja sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje odlučuje vijeće istog suda (član 25. stav 6.), osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Odlučujući o žalbi sud može rješenjem odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedozvoljenu, odbiti žalbu kao neosnovanu ili uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti i, po potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje.

Član 338.

Shodna primjena odredaba o žalbi na prvostepenu presudu

Na postupak po žalbi na rješenje shodno se primjenjuju odredbe čl. 308., 310. i člana 316. stav 2., člana 318. stav 1. i čl. 322. i 324. ovog zakona.

Član 339.

Shodna primjena odredaba ovog zakona i na druga rješenja

Ako ovim zakonom nije drugačije određeno odredbe čl. 334. i 338. ovog zakona shodno se primjenjuju i na sva ostala rješenja koja se donose po ovom zakonu.

GLAVA XXIV - VANREDNI PRAVNI LIJEK

Ponavljajući postupak

Član 340.

Opšta odredba

Krivični postupak koji je dovršen pravosnažnim rješenjem ili pravosnažnom presudom može se na zahtjev ovlaštenog lica ponoviti samo u slučajevima i pod uslovima predviđenim u ovom zakonu.

Član 341.

Nastavak rješenja krivičnog postupka

Ako je krivični postupak rješenjem pravosnažno obustavljen ili je presudom optužba pravosnažno odbijena zato što nije bilo potrebnog odobrenja, postupak će se na zahtjev tužioca nastaviti čim prestanu uzroci zbog kojih su donesene navedene odluke.

Član 342.

Ponavljajući postupak završenog pravosnažnim rješenjem

(1) Ako je izvan slučajeva iz člana 341. ovog zakona krivični postupak pravosnažno obustavljen prije početka glavnog pretresa, na zahtjev tužioca može se dozvoliti ponavljanje krivičnog postupka ako se podnesu novi dokazi na osnovu kojih se sud može uvjeriti da su se stekli uslovi za ponovno pokretanje krivičnog postupka.

(2) Krivični postupak pravosnažno obustavljen do početka glavnog pretresa može se ponoviti kad je tužilac odustao od gonjenja, ako se dokaže da je do odustanka došlo zbog krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja tužioca. U pogledu dokazivanja krivičnog djela tužioca primjenjujuće se odredbe člana 343. stava 2. ovog zakona.

Član 343.

Ponavljajući postupak u korist osuđenog

(1) Krivični postupak završen pravosnažnom presudom može se ponoviti u korist osuđenog:

a) ako se dokaže da je presuda zasnovana na lažnom dokumentu ili na lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača,

b) ako se dokaže da je do presude došlo zbog krivičnog djela sudije ili lica koje je vršilo istražne radnje,

c) ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljani na glavnom pretresu, a koji su sami za sebe ili u vezi sa ranijim dokazima podesni da prouzrokuju oslobađanje lica koje je bilo osuđeno ili njegovu osudu po blažem krivičnom zakonu,

d) ako je neko lice za isto krivično djelo više puta osuđeno ili ako je više lica osuđeno zbog istog djela koje je moglo počinuti samo jedno lice ili neko od njih,

e) ako se u slučaju osude za produženo krivično djelo ili za drugo krivično djelo koje po zakonu obuhvata više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da osuđeni nije počinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje ovih činjenica bi bilo od bitnog uticaja na odmjerenje kazne,

f) ako Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu ili Evropski sud za ljudska prava utvrdi da su u toku postupka kršena ljudska prava i osnovne slobode i ako je presuda zasnovana na tom kršenju, i

g) ako je odlukom Ustavnog suda Federacije ili Ustavnog suda Bosne i Hercegovine prestao da važi zakon ili drugi propis na osnovu kojeg je bila donesena pravosnažna osuđujuća presuda.

(2) U slučajevima iz stava 1. tač. a) i b) ovog člana mora se pravosnažnom presudom dokazati da su navedena lica proglašena krivim za odnosna krivična djela. Ako se postupak protiv ovih lica ne može provesti zbog toga što su umrla ili što postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, činjenice iz stava 1. tač. a) i b) ovog člana mogu se utvrditi i drugim dokazima.

Član 344.

Ponavljajući postupka na štetu optuženog

(1) Krivični postupak se može ponoviti na štetu optuženog ako je presuda kojom se optužba odbija donesena zbog odustanka tužioca od optužbe, a dokaže se da je do ovog odustanka došlo zbog krivičnog djela korupcije ili krivičnog djela protiv službene i druge dužnosti tužioca.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana primjenjuju se odredbe člana 343. stav 2. ovog zakona.

Član 345.

Lica ovlaštena za podnošenje zahtjeva

(1) Zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka mogu da podnesu stranke i branilac, a poslije smrti osuđenog zahtjev u njegovu korist mogu da podnesu tužilac i lica iz člana 308. stava 2. ovog zakona.

(2) Zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u korist osuđenog može se podnijeti i pošto je osuđeni izdržao kaznu i, bez obzira na zastarjelost, amnestiju ili pomilovanje.

(3) Ako sud sazna da postoji razlog za ponavljanje krivičnog postupka, obavijestit će o tome osuđenog, odnosno lica koje je ovlašteno da u korist osuđenog podnese zahtjev.

Član 346.

Postupanje po zahtjevu

(1) O zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka odlučuje vijeće (član 25. stav 6.).

(2) U zahtjevu se mora navesti po kom se zakonskom osnovu traži ponavljanje i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtjev zasniva. Ako zahtjev ne sadrži ove podatke, sud će pozvati podnosioca da u određenom roku zahtjev dopuni.

(3) Prilikom rješavanja o zahtjevu na vijeću neće učestvovati sudija koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku.

Član 347.

Odlučivanje o zahtjevu

(1) Sud će riješiti zahtjev odbaciti ako na osnovu samog zahtjeva i spisa ranijeg postupka utvrdi da je zahtjev podnijelo neovlašteno lice, ili da nema zakonskih uslova za ponavljanje postupka, ili da su činjenice i dokazi na kojima se zahtjev zasniva već bili izneseni u ranijem zahtjevu za ponavljanje postupka koji je odbijen pravosnažnim

rješeNjem suda, ili da činjenice i dokazi očigledno nisu podesni da se na osnovu NJih dozvoli ponavqanje ili da podnosilac zahtjeva nije postupio po članu 346. stav 2. ovog zakona.

(2) Ako sud ne odbaci zahtjev dostaviće se prepis zahtjeva protivnoj stranci koja ima pravo u roku od osam dana da odgovori na zahtjev. Kad sudu stigne odgovor na zahtjev ili kad istekne rok za davanje odgovora, predsjednik vijeća odrediće da se izvide činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtjevu i u odgovoru na zahtjev.

(3) Poslije provedenih izviđaja sud će rješeNjem odmah odlučiti o zahtjevu za ponavqanje postupka.

Član 348.

Dozvola za ponavqanje postupka

(1) Kad tužilac vrati spise, sud će, ako ne odredi da se izviđaj dopuni, na osnovu rezultata izviđaja zahtjev uvažiti i dozvoliti ponavqanje krivičnog postupka ili će zahtjev odbiti, ako novi dokazi nisu podesni da dovedu do ponavqanja krivičnog postupka.

(2) Ako sud nađe da razlozi zbog kojih je dozvolio ponavqanje postupka u korist optuženog postoje i za nekog od saoptuženih koji nije podnio zahtjev za ponavqanje postupka, postupiće po službenoj dužnosti kao da takav zahtjev postoji.

(3) U rješeNju kojim se dozvoqava ponavqanje krivičnog postupka sud će odlučiti da se odmah zakaže novi glavni pretres ili da se krivični predmet vrati u stanje istrage.

(4) Ako je zahtjev za ponavqanje krivičnog postupka podnesen u korist osuđenog, a sud smatra, s obzirom na podnesene dokaze, da osuđeni može u ponovqenom postupku biti osuđen na takvu kaznu da bi se uračunavaNjem već izdržane kazne trebao pustiti na slobodu, ili da može biti oslobođen od optužbe ili da optužba može biti odbijena, odrediće da se izvršeNje presude odgodi, odnosno prekine.

(5) Kad rješeNje kojim se dozvoqava ponavqanje krivičnog postupka postane pravosnažno obustaviće se izvršeNje kazne, ali će sud, na prijedlog tužioca, odrediti pritvor ako postoje uslovi iz člana 146. ovog zakona.

Član 349.

Pravila ponovqenog postupka

(1) Na ponovqeni postupak koji se vodi na osnovu rješeNja kojim je dozvoqeno ponavqanje krivičnog postupka, primijeNjuju se iste odredbe kao i na prethodni postupak. U ponovqenom postupku sud nije vezan za rješeNja donesena u prethodnom postupku.

(2) Ako se ponovqeni postupak obustavi do početka glavnog pretresa, sud će rješeNjem o obustavqanju postupka ukinuti i raniju presudu.

(3) Kad sud u ponovqenom postupku donese presudu izreći će da se prethodna presuda djelimično ili u potpunosti stavqava van snage ili da se ostavqava na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom sud će optuženom uračunati izdržanu kaznu, a ako je ponavqanje određeno samo za neko od djela za koje je optuženi bio osuđen, sud će izreći novu jedinstvenu kaznu.

(4) Sud je u ponovqenom postupku vezan zabranom iz člana 322. ovog zakona.

DIO TREJI - POSEBNI POSTUPCI

GLAVA XXV - POSTUPAK ZA IZDAVANJE KAZNENOG NALOGA

Član 350.

Opšta odredba

- (1) Za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, a za koje je prikupio dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni počinio krivično djelo, tužilac može u optužnici zatražiti od suda da izda kazneni nalog u kojem će optuženom izreći određenu krivičnopravnu sankciju ili mjeru bez provodeNja glavne rasprave.
- (2) Tužilac može da zatraži izricanje jedne ili više od svedećih krivičnopravnih sankcija ili mjera: novčane kazne, uslovne osude i oduzimanja imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom ili oduzimanje predmeta.
- (3) Izricanje novčane kazne može se zatražiti u visini koja ne može biti veća od 50.000 KM.

Član 351.

Neprihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

- (1) Sudija će odbaciti zahtjev za izdavanje kaznenog naloga ako ustanovi da postoji osnov za spajanje postupka iz člana 32. ovog zakona, ako se radi o krivičnom djelu za koje se takav zahtjev ne može postaviti ili ako je tužilac zatražio izricanje krivičnopravne sankcije ili mjere koja po zakonu nije dozvoqena.
- (2) O žalbi tužioca protiv rješenja o odbacivanju odlučuje vijeće iz člana 25. stav 6. ovog zakona u roku od 48 časova.
- (3) Ako sudija smatra da podaci u optužnici ne pružaju dovoljno osnova za izdavanje kaznenog naloga ili da se prema tim podacima može očekivati izricanje neke druge krivične sankcije ili mjere, a ne one koju je zatražio tužilac, postupiće sa optužnicom kao da je podnesena na potvrđivanje i prosljediti je u daqi postupak, u skladu sa ovim zakonom.

Član 352.

Prihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

- (1) Ako se složi sa zahtjevom za izdavanje kaznenog naloga sudija će potvrditi optužnicu i zakazati saslušanje optuženog.

Prilikom saslušanja sudija će:

- a) utvrditi da li je ispoštovano pravo optuženog da ga zastupa branilac,
- b) utvrditi da li je optuženi razumio optužnicu i zahtjev tužioca za izricanje krivičnopravne sankcije ili mjere,
- c) upoznati optuženog sa dokazima koje je prikupio tužilac i pozvati ga na davanje izjave o predstavqenim dokazima,
- d) pozvati optuženog da se izjasni o krivici,
- e) pozvati optuženog da se izjasni o predloženoj krivičnopravnoj sankciji ili mjeri.

Član 353.

Izdavanje kaznenog naloga

- (1) Ako optuženi izjavi da nije kriv ili stavi prigovor na optužnicu, sudija će zakazati glavni pretres u roku od 30 dana i prosljediti optužnicu na daqi postupak, u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Ako optuženi izjavi da je kriv i da prihvata krivičnopravnu sankciju ili mjeru predloženu u optužnici, sudija će prvo utvrditi krivicu i onda presudom izdati kazneni nalog u skladu sa optužnicom.

Član 354.

Sadržaj presude kojom se izdaje kazneni nalog i pravo na žalbu

- (1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog sadrži podatke iz člana 300. ovog zakona.
- (2) U obrazloženju presude iz stava 1. ovog člana ukratko se navode razlozi koji opravdavaju izricanje presude kojom se izdaje kazneni nalog.
- (3) Protiv presude iz stava 1. ovog člana dozvoqena je žalba u roku od osam dana od dana dostavqanja presude.

Član 355.

Dostavqanje presude kojom se izdaje kazneni nalog

- (1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog dostavqa se optuženom, njegovom braniocu i tužiocu.
- (2) Plaćanje novčane kazne prije isteka roka za podnošenje žalbe ne smatra se odricanjem od prava na žalbu.

XXVI - POSEBNE ODREDBE O IZRICANJU SUDSKE OPOMENE

Član 356.

Izricanje sudske opomene

- (1) Sudska opomena izriče se rješenjem.
- (2) Ukoliko u ovoj glavi nije nešto drugo predviđeno odredbe ovog zakona, koje se odnose na presudu kojom se optuženi proglašava krivim, primjenjuju se u skladu sa i na rješenje o sudskoj opomeni.

Član 357.

Objavqivanje i sadržaj rješenja o sudskoj opomeni

- (1) Rješenje o sudskoj opomeni objavquje se odmah po završetku glavnog pretresa s bitnim razlozima. Tom prilikom predsjednik vijeća upozoriće optuženog da mu se za krivično odjelo koje je počinio ne izriče kazna jer se očekuje da će i sudska opomena na njega dovoqno uticati da više ne vrši krivična djela. Ako se rješenje o sudskoj opomeni objavquje u odsustvu optuženog sud će ovakvo upozorenje unijeti u obrazloženje rješenja.

(2) U izreci rješeNJa o sudskoj opomeni, pored ličnih podataka o optuženom, navešće se samo da se optuženom izriče sudska opomena za djelo koje je predmet optužbe i zakonski naziv krivičnog djela. Izreka rješeNJa o sudskoj opomeni obuhvata i potrebne podatke iz člana 300. stav 1. tač. e) i g) ovog zakona.

(3) U obrazloženju rješeNJa sud će iznijeti kojim se razlozima rukovodio pri izricanju sudske opomene.

Član 358.

Pobijanje rješeNJa o sudskoj opomeni

(1) RješeNJe o sudskoj opomeni može se pobijati zbog osnova navedenih u članu 311. tač. od a) do c) ovog zakona, kao i zbog toga što nisu postojale okolnosti koje opravdavaju izricanje sudske opomene.

(2) Ako rješeNJe o sudskoj opomeni sadrži odluku o mjerama bezbjednosti, o oduzimanju imovinske koristi, o troškovima krivičnog postupka ili o imovinskopravnom zahtjevu, ova odluka se može pobijati iz razloga što sud nije pravilno primijenio bezbjednosnu mjeru ili oduzimanje imovinske koristi, odnosno što je odluku o troškovima krivičnog postupka ili imovinskopravnom zahtjevu donio protivno zakonskim odredbama.

Član 359.

Povreda Krivičnog zakona

Povreda Krivičnog zakona u slučaju izricanja sudske opomene postoji, osim po pitanjima navedenim u članu 313. tač. od a) do d) ovog zakona i kad je odlukom o sudskoj opomeni, bezbjednosnoj mjeri ili oduzimanju imovinske koristi prekoračeno ovlaštenje koje sud ima po zakonu.

Član 360.

Odluke povodom žalbe

(1) Ako je žalbu protiv rješeNJa o sudskoj opomeni izjavio tužilac na štetu optuženog, drugostepeni sud može donijeti presudu kojom se optuženi proglašava krivim i osuđuje na kaznu ili kojom se izriče uslovna osuda ako nađe da je prvostepeni sud pravilno utvrdio relevantne činjenice, ali da po pravilnoj primjeni zakona dolazi u obzir izricanje kazne.

(2) Povodom bilo čije žalbe protiv rješeNJa o sudskoj opomeni drugostepeni sud može da donese presudu kojom se optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe, ako nađe da je prvostepeni sud pravilno utvrdio relevantne činjenice i da prema pravilnoj primjeni zakona dolazi u obzir izricanje jedne od ovih presuda.

GLAVA XXVII - POSTUPAK PREMA MALOQETNICIMA

Odjeljak 1. Opšte odredbe

Član 361.

Primjena drugih odredaba ovog zakona u postupku prema maloqetnicima

(1) Odredbe ove glave primjenjuju se u postupku prema licima koja su počinila krivično djelo kao maloqetnici, a u vrijeme pokretanja postupka odnosno suđenja nisu navršile dvadeset jednu godinu života. Ostale odredbe ovog zakona primjenjuju se ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama ove glave.

(2) Odredbe čl. 363. do 365.; čl. 368. do 371.; čl. 376., 378., 380. i 387. ovog zakona primjenjuju se u postupku prema mlađem punočetnom licu ako se do početka glavnog pretresa ustanovi da dolazi u obzir da se tom licu izrekne vaspitna mjera u skladu sa odredbama KZFBiH, a do tog vremena ona nije navršila dvadeset jednu godinu života.

Član 362.

Primjena odredaba prema djeci

Kad se u toku postupka utvrdi da maločetnik u vrijeme počinjenja krivičnog djela nije navršio četrnaest godina života krivični postupak će se obustaviti i o tome će se obavijestiti organ staranja.

Član 363.

Obazrivo postupanje

- (1) Maločetniku se ne može suditi u odsustvu.
- (2) Pri preduzimanju radnji kojima je prisutan maločetnik, a naročito pri njegovom ispitivanju, organi koji učestvuju u postupku dužni su da postupaju obazrivo vodeći računa o psihičkom razvoju, osjetljivosti i ličnim svojstvima maločetnika, kako vođenje krivičnog postupka ne bi štetno uticalo na razvoj maločetnika.
- (3) Organi koji učestvuju u postupku sprečavajuće podesnim mjerama svako nedisciplinovano ponašanje maločetnika.

Član 364.

Obavezna odbrana

- (1) Maločetnik mora imati branioca od početka pripremnog postupka.
- (2) Ukoliko maločetnik ne poznaje jezik na kom se vodi krivični postupak, sud će mu odrediti tumača.
- (3) Ako u slučajevima iz stava 1. ovog člana sam maločetnik, njegov zakonski zastupnik ili srodnici ne uzmu branioca, njega će postaviti po službenoj dužnosti sudija za maločetnike.

Član 365.

Oslobađanje od dužnosti svjedočenja

Od dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje psihičkog razvoja maločetnika, upoznavaanje njegove ličnosti i prilika u kojima živi (član 375.), oslobođeni su samo roditelj, staralac, usvojilac, socijalni radnik, vjerski ispovjednik, odnosno vjerski službenik i branilac.

Član 366.

Spajanje i razdvajanje postupka

- (1) Kada je maločetnik učestvovao u počinjenju krivičnog djela zajedno sa punočetnim licem, postupak prema njemu će se razdvojiti i provesti po odredbama ove glave.

(2) Postupak prema maloqetniku moze se spojiti sa postupkom protiv punoqetnog lica i provesti po opstim odredbama ovog zakona samo ako je spajanje postupka neophodno za svestrano razjasnjene stvari. Rjesenje o tome donosi sudija za maloqetnike, na obrazlozeni prijedlog tuzioca. Protiv ovog rjesenja nije dozvojena zalba.

(3) Kad se provodi jedinstven postupak za maloqetnika i punoqetne pocinioce, u pogledu maloqetnika ce se uvijek primijeniti odredbe cl. 363. do 365.; cl. 368. do 371.; cl. 376., 378., 380. i 386. ovog zakona kad se na glavnom pretresu razjasnjavaju pitanja koja se odnose na maloqetnika, kao i cl. 386. i 392. ovog zakona, a ostale odredbe ove glave, ukoliko njihova primjena nije u suprotnosti sa vođenjem spojenog postupka.

Član 367.

Provođenje jedinstvenog postupka

Kad je lice pocinilo neko krivicno djelo kao maloqetno, a neko kao punoqetno, provešće se jedinstven postupak po članu 32. ovog zakona pred vijećem koje sudi punoqetnim licima.

Član 368.

Uloga organa staranja

(1) U postupku prema maloqetnicima pored ovlaštenja koja su izricito predviđena u odredbama ove glave, organ staranja ima pravo da se upozna s tokom postupka, da u toku postupka daje prijedloge i da ukazuje na činjenice i dokaze koji su od važnosti za donošenje pravilne odluke.

(2) O svakom pokretanju postupka prema maloqetniku tužilac će obavijestiti nadležni organ staranja.

Član 369.

Pozivanje i dostavljanje pismena

(1) Maloqetnik se poziva preko roditelja odnosno zakonskog zastupnika.

(2) Dostavljanje odluka i drugih pismena maloqetniku vrši se shodno odredbama člana 185. ovog zakona s tim da se maloqetniku neće dostavljati pismena isticanjem na oglasnoj tabli suda, niti će se primijeniti odredba člana 181. stav 2. ovog zakona.

Član 370.

Objavlivanje toka krivičnog postupka

(1) Ne smije se objaviti tok krivičnog postupka prema maloqetniku, ni odluka donesena u tom postupku, niti se može vršiti video i audio snimanje toka postupka.

(2) Pravosnažna odluka suda može se objaviti, ali bez navođenja ličnih podataka maloqetnika iz kojih se može utvrditi njegov identitet.

Član 371.

Dužnost hitnog postupanja

Organi koji učestvuju u postupku prema maloqetniku, kao i drugi organi i ustanove od kojih se traže obavještenja, izvještaji ili mišljenja dužni su da najhitnije postupaju kako bi se postupak što prije završio.

Član 372.

Sastav suda

- (1) U prvom stepenu sudi sudija za maloqetnike koji vodi i pripremni postupak i obavqa i druge poslove u postupku prema maloqetnicima, u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Vijeće za maloqetnike u sastavu od trojice sudija odlučuje po žalbama protiv odluke sudije za maloqetnike u slučajevima predviđenim ovim zakonom.

Odjeqak 2. PokretaNJe postupka

Član 373.

Primjena principa oportuniteta

- (1) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do tri godine ili novčanom kaznom tužilac može odlučiti da ne zahtijeva pokretaNJe krivičnog postupka iako postoje dokazi da je maloqetnik počinio krivično djelo, ako smatra da ne bi bilo cjelishodno da se vodi postupak prema maloqetniku, s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učiNJeno, raniji život maloqetnika i NJegova lična svojstva. Radi utvrđivaNJa ovih okolnosti tužilac može da zatraži obavješteNJa od roditelja, odnosno staraoca maloqetnika, drugih lica i ustanova, a kad je to potrebno može ova lica i maloqetnika pozvati radi direktnog obavještaNJa. Tužilac može da zatraži mišqeNJe organa staraNJa o cjelishodnosti pokretaNJa postupka prema maloqetniku.
- (2) Ako za donošeNJe odluke iz stava 1. ovog člana treba da se ispituju lična svojstva maloqetnika tužilac može, sporazumno sa organom staraNJa, uputiti maloqetnika u prihvatilište ili u ustanovu za ispitivaNJe ili vaspitavaNJe, ali najduže na 30 dana.
- (3) Kad je izvršeNJe kazne ili vaspitne mjere u toku tužilac može odlučiti da ne zahtijeva pokretaNJe krivičnog postupka za drugo krivično djelo maloqetnika, ako s obzirom na težinu tog krivičnog dijela, kao i na kaznu odnosno vaspitnu mjeru koja se izvršava, ne bi imalo svrhe vođeNJe postupka i izricaNJe krivičnopravne sankcije za to djelo.
- (4) Kad tužilac u slučajevima iz st.1. i 3. ovog člana nađe da nije cjelishodno da se pokrene postupak prema maloqetniku, obavijestiće o tome, uz navođeNJe razloga, organ staraNJa i oštećenog.

Član 374.

Vaspitne preporuke

Prije donošeNJa odluke da li će podnijeti zahtjev za pokretaNJe krivičnog postupka protiv maloqetnika za krivično djelo iz člana 373. stav 1. ovog zakona tužilac je dužan da razmotri mogućnost i opravdanost izricaNJa vaspitne preporuke, u skladu s KZFBiH.

Odjeqak 3. Pripremni postupak

Član 375.

Vaspitne preporuke i zahtjev za pokretaNJe postupka

- (1) Tužilac podnosi zahtjev za pokretaNJe pripremnog postupka sudiji za maloqetnike. Prije donošeNJa odluke o tome hoće li se složiti sa ovim zahtjevom, koji se odnosi na krivična djela iz člana 374. ovog zakona, sudija za

maloqetnike je dužan da razmotri mogućnosti i opravdanost izricanja vaspitne preporuke u skladu sa odredbama KZFBiH. Ako odluči da izrekne vaspitnu preporuku sudija za maloqetnike će odlučiti da se postupak protiv maloqetnika ne pokrene. Protiv rješenja sudije za maloqetnike nije dozvoqena žalba.

(2) Izuzev slučajeva iz stava 1. ovog člana, ako se sudija za maloqetnike ne složi sa zahtjevom za pokretanje pripremnog postupka, zatražiće da o tome odluči vijeće za maloqetnike.

(3) Sudija za maloqetnike može povjeriti policijskim organima da izvrše naredbu o pretresanju stana ili o privremenom oduzimanju predmeta na način predviđen ovim zakonom.

Član 376.

Pribavljanje podataka o ličnosti maloqetnika

(1) U pripremnom postupku prema maloqetniku, pored činjenica koje se odnose na krivično djelo, posebno će se utvrditi godine života maloqetnika, okolnosti potrebne za ocjenu njegovog psihičkog razvoja, ispitaće se sredina u kojoj i prilike u kojima maloqetnik živi i druge okolnosti koje se tiču njegove ličnosti.

(2) Radi utvrđivanja okolnosti iz stava 1. ovog člana sudija za maloqetnike će pribaviti izvještaj i saslušati lica koje mogu da daju potrebne podatke, izuzev lica iz člana 365. ovog zakona.

(3) Podatke o ličnosti maloqetnika pribavlja sudija za maloqetnike. Sudija za maloqetnike može zatražiti da te podatke prikupi određeno stručno lice (socijalni radnik, defektolog, psiholog i dr.), a može njihovo pribavljanje povjeriti i organu staranja.

(4) Kad je za utvrđivanje zdravstvenog stanja maloqetnika, njegovog psihičkog razvoja, psihičkih svojstava ili sklonosti potrebno da maloqetnika pregledaju vještaci, za ovaj pregled određiće se qekari, psiholozi ili pedagozi. Ovakva ispitivanja maloqetnika mogu se obaviti u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi.

Član 377.

Lica koje prisustvuju radnjama u pripremnom postupku

(1) Sudija za maloqetnike sam određuje način izvođenja pojedinih radnji, držeći se odredaba ovog zakona u onoj mjeri koja obezbjeđuje prava maloqetnika na odbranu, prava oštećenog i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje.

(2) Radnjama u pripremnom postupku mogu prisustvovati tužilac i branilac. Ispitivanja maloqetnog lica, kad je to potrebno, obavice se uz pomoć pedagoga ili drugog stručnog lica. Sudija za maloqetnike može odobriti da radnjama u pripremnom postupku bude prisutan predstavnik organa staranja i roditelj, odnosno staralac maloqetnika. Kad su navedena lica prisutna tim radnjama, mogu da daju prijedloge i postavqaju pitanja licu koje se ispituje odnosno saslušava.

Član 378.

Smještaj maloqetnika

(1) Sudija za maloqetnike može narediti da se maloqetnik u toku pripremnog postupka smjesti u prihvatilište, vaspitnu ili sličnu ustanovu, da se stavi pod nadzor organa staranja ili da se preda drugoj porodici, ako je to potrebno radi izdvajanja maloqetnika iz sredine u kojoj je živio ili radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloqetnika.

(2) Troškovi smještaja maloqetnika isplaćuju se unaprijed iz buxetskih sredstava i ulaze u troškove krivičnog postupka.

Član 379.

OdređivaNJe pritvora

- (1) Izuzetno, sudija za maloqetnike može maloqetniku odrediti pritvor kad za to postoje razlozi iz člana 146. stav 2. tač. od a) do c) ovog zakona.
- (2) Na osnovu rješeNJa o pritvoru koje je donio sudija za maloqetnike, pritvor može da traje najduže mjesec dana. Vijeće za maloqetnike dužno je da izvrši kontrolu neophodnosti pritvora svakih 10 dana.
- (3) Vijeće za maloqetnike može u slučaju postojaNJa zakonskih razloga da produži pritvor za još dva mjeseca. Protiv rješeNJa vijeća dozvoqena je žalba koja ne zadržava izvršeNJe rješeNJa.
- (4) Nakon završetka pripremnog postupka, pritvor može da traje najduže još šest mjeseci.

Član 380.

Postupak prema maloqetniku u pritvoru

- (1) Maloqetnik izdržava pritvor odvojeno od punoqetnih lica.
- (2) Sudija za maloqetnike ima prema pritvorenim maloqetnicima ista ovlašteNJa koja po ovom zakonu pripadaju sudiji za prethodni postupak odnosno sudiji za prethodno saslušaNJe u pogledu pritvorenika.

Član 381.

Obrazloženi prijedlog

- (1) Nakon što ispita sve okolnosti koje se odnose na počiNJeNJe krivičnog djela i na ličnost maloqetnika, sudija za maloqetnike dostavqa spise tužiocu koji je dužan u roku od 8 dana zahtijevati da se pripremi postupak dopuni ili podnese obrazloženi prijedlog sudiji za maloqetnike za izricaNJe vaspitne mjere ili kazne.
- (2) Ako tužilac ne podnese zahtjev da se pripremi postupak dopuni niti dadne obrazloženi prijedlog sudiji za maloqetnike za izricaNJe vaspitne mjere ili kazne maloqetničkog zatvora ni u roku od dva mjeseca od dostavqaNJa spisa sudiji za maloqetnike, smatraće se da je odustao od krivičnog goNJeNJa.
- (3) Prijedlog tužioca sadrži: ime i prezime maloqetnika, Njegove godine života, opis djela, dokaze iz kojih proizlazi da je maloqetnik počinio krivično djelo, obrazložeNJe koje treba da sadrži ocjenu psihičkog razvoja maloqetnika i prijedlog da se maloqetnik kazni, odnosno da se prema NJemu izrekne vaspitna mjera ili kazna.

Član 382.

ObustavqaNJe postupka

- (1) Ako u toku pripremnog postupka tužilac nađe da nema osnova za vođeNJe postupka prema maloqetniku ili da postoje razlozi iz člana 373. stav 3. ovog zakona, daće prijedlog sudiji za maloqetnike da obustavi postupak. O prijedlogu za obustavqaNJe postupka tužilac će obavijestiti i organ staraNJa.

(2) Ako se sudija za maloqetnike ne složi sa prijedlogom tužioca zatražiće da o tome odluči vijeće za maloqetnike.

Član 383.

Kontrola postupka

Sudija za maloqetnike obavještava predsjednika suda svakih 15 dana koji predmeti maloqetnika nisu završeni i o razlozima zbog kojih je po pojedinim predmetima postupak još u toku. Predsjednik suda će, po potrebi, preduzeti mjere da se postupak ubrza.

Odjeqak 4. Prvostepeni postupak

Član 384.

ZakazivaNJe ročišta ili glavnog pretresa

- (1) Kad primi prijedlog tužioca sudija za maloqetnike zakazuje ročište ili glavni pretres.
- (2) Kazna maloqetničkog zatvora i zavodske mjere izriču se samo po održanom glavnom pretresu.
- (3) Sudija za maloqetnike saopštiće maloqetniku vaspitnu mjeru koja mu je izrečena.

Član 385.

OdlučivaNJe na glavnom pretresu

- (1) Kad se odlučuje na osnovu glavnog pretresa, shodno će se primjeNjivati odredbe ovog zakona o pripremama za glavni pretres, o rukovođeNJu glavnim pretresom, o odgađaNJu i prekidaNJu glavnog pretresa, o zapisniku i o toku glavnog pretresa, ali sudija za maloqetnike može da odstupi od ovih pravila ako smatra da NJihova primjena u konkretnom slučaju ne bi bila cjelishodna.
- (2) Pored lica čije je prisustvo obavezno na glavnom pretresu, na glavni pretres pozvaće se i roditelji maloqetnika odnosno staralac i organ staraNJa. Nedolazak roditelja, staraoca ili predstavnika organa staraNJa ne sprečava sud da održi glavni pretres.
- (3) Osim maloqetnika glavnom pretresu mora biti prisutan tužilac kad je podnio prijedlog iz člana 381. ovog zakona i branilac.
- (4) Odredbe ovog zakona o izmjeni i prošireNJu optužbe primjeNjivaće se i u postupku prema maloqetniku, s tim što je sudija za maloqetnike ovlašten da i bez prijedloga tužioca donese odluku na osnovu čiNjeničnog staNJa koje je izmijeNJeno na glavnom pretresu.

Član 386.

IskqučeNJe javnosti

- (1) Kad se sudi maloqetniku, javnost je uvijek iskqučena.
- (2) Sudija za maloqetnike može dozvoliti da glavnom pretresu prisustvuju lica koja se bave zaštitom i vaspitavaNjem maloqetnika ili suzbijaNjem maloqetničkog kriminaliteta, kao i naučnici.

(3) U toku glavnog pretresa sudija za maloqetnike moze narediti da se, osim tuzioca, branioca i predstavnika organa staraNJa, sa zasjedaNJa udaqe sva ili pojedina lica.

(4) Za vrijeme izvođeNJa pojedinih dokaza ili govora stranaka sudija za maloqetnike moze narediti da se maloqetnik udaq i sa zasjedaNJa.

Član 387.

Privremeni smještaj maloqetnika

U toku postupka sudija za maloqetnike moze da donese odluku o privremenom smještaju maloqetnika (član 378.), a moze i ukinuti odluku koja je o tome ranije donesena.

Član 388.

ZakazivaNJe glavnog pretresa ili održavaNJe ročišta i donošeNJe odluke

(1) Sudija za maloqetnike dužan je da zakaže glavni pretres ili održi ročište za izricaNJe vaspitne mjere u roku od osam dana od dana prijema prijedloga tuzioca ili od dana kad je na ročištu odlučeno da se održi glavni pretres. Za svako produžeNJe ovog roka sudija za maloqetnike mora imati odobreNJe predsjednika suda.

(2) OdgađaNJe ili prekidaNJe glavnog pretresa određuje se samo izuzetno. O svakom odgađaNJu ili prekidaNJu glavnog pretresa sudija za maloqetnike obavijestiće predsjednika suda i iznijeće razloge za odgađaNJe odnosno prekidaNJe.

(3) Sudija za maloqetnike dužan je da pisano izradi presudu odnosno rješeNJe u roku od osam dana, a u posebno složenim slučajevima u roku od 15 dana od dana objavqivaNJa presude odnosno rješeNJa.

Član 389.

Odluke sudije za maloqetnike

(1) Sudija za maloqetnike nije vezan za prijedlog tuzioca pri odlučivaNJu da li će prema maloqetniku izreći kaznu ili će primijeniti vaspitnu mjeru, ali ako je tužilac odustao od prijedloga sudije za maloqetnike ne moze maloqetniku izreći kaznu, nego samo vaspitnu mjeru.

(2) Sudija za maloqetnike će rješeNjem obustaviti postupak u slučajevima kad sud na osnovu člana 298. tač. od d) do f) ovog zakona donosi presudu kojom se optužba odbija ili kojom se optuženi oslobađa od optužbe (član 299.), kao i kad sudija nađe da nije cjelishodno izreći maloqetniku ni vaspitnu mjeru, niti kaznu.

(3) Sudija za maloqetnike donosi rješeNJe i kad izriče vaspitnu mjeru maloqetniku. U izreci ovog rješeNJa navodi se samo koja se mjera izriče, ali se maloqetnik ne proglašava krivim za krivično djelo koje mu se stavqa na teret. U obrazložeNJu rješeNJa navešće se opis djela i okolnosti koje opravdavaju primjenu izrečene vaspitne mjere.

(4) Presuda kojom se maloqetniku izriče kazna maloqetničkog zatvora donosi se u obliku iz člana 300. ovog zakona.

Član 390.

Troškovi postupka i imovinskopravni zahtjev

- (1) Sudija za maloqetnike moze maloqetnika obavezati na plaćaNJe troškova krivičnog postupka i na ispuNJavaNJe imovinskopravnog zahtjeva samo ako je maloqetniku izrekao kaznu maloqetničkog zatvora.
- (2) Ako je prema maloqetniku izrečena vaspitna mjera, troškovi postupka padaju na teret buxetskih sredstava, a oštećeni se radi ostvarivaNJa imovinskopravnog zahtjeva upućuje na parnični postupak.

Odjeqak 5. Pravni lijekovi

Član 391.

Žalba protiv presude i rješeNJa

- (1) Protiv presude kojom je maloqetniku izrečena kazna maloqetničkog zatvora, protiv rješeNJa kojim je maloqetniku izrečena vaspitna mjera i protiv rješeNJa o obustavqaNJu postupka (član 283. stav 2.) mogu da podnesu žalbu sva lica koja imaju pravo na žalbu protiv presude (član 308.) i to u roku od 8 dana od dana prijema presude odnosno rješeNJa.
- (2) Branilac, tužilac, bračni odnosno vanbračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojilac, staralac, brat, sestra i hranilac mogu da podnesu žalbu u korist maloqetnika i protiv NJegove voqe.
- (3) Žalba protiv rješeNJa kojim se izriče vaspitna mjera koja se izdržava u ustanovi zadržava izvršeNJe rješeNJa, ako sudija za maloqetnike, uz saglasnost sa roditeljima maloqetnika i po saslušaNJu maloqetnika, ne odluči drugačije.
- (4) Na sjednicu vijeća za maloqetnika (član 319.) uvijek će se pozvati maloqetnik i NJegov branilac. Nedolazak maloqetnika i NJegovog branioca koji su uredno obaviješteni o sjednici, ne sprečava drugostepeni sud da održi sjednicu.

Član 392.

Odluke vijeća za maloqetnike i zabrana *reformatio in peius*

- (1) Vijeće za maloqetnike moze da preinači prvostepenu odluku i izrekne težu mjeru maloqetniku, samo ako je to predloženo u žalbi tužioca.
- (2) Ako prvostepenom odlukom nije izrečena kazna maloqetničkog zatvora ili zavodska mjera vijeće za maloqetnike moze tu kaznu odnosno mjeru izreći samo ako održi pretres. Maloqetnički zatvor u dužem trajaNJu ili teža zavodska mjera od one izrečene prvostepenom odlukom, moze se izreći i na sjednici drugostepenog vijeća.

Član 393.

PonavqaNJe krivičnog postupka

Odredbe o ponavqaNJu krivičnog postupka završenog pravosnažnom presudom shodno se primjeNJuju i na ponavqaNJe postupka završenog pravosnažnim rješeNjem o primjeni vaspitne mjere ili o obustavqaNJu postupka prema maloqetniku.

Odjeqak 6. Nadzor suda nad provodeNjem mjera

Član 394.

Izvještaj o ponašanju maloletnika

- (1) Uprava ustanove u kojoj se izvršava vaspitna mjera prema maloletniku dužna je da svaka dva mjeseca dostavi sudu koji je izrekao vaspitnu mjeru izvještaj o ponašanju maloletnika. Sudija za maloletnike može i sam da obilazi maloletnike smještene u ustanovi.
- (2) Sudija za maloletnike može putem organa staranja da pribavi obavještenje o izvršenju ostalih vaspitnih mjera, a može odrediti da to uradi i određeno stručno lice (socijalni radnik, defektolog i dr.).

Odjeljak 7. Izmjena odluke o vaspitnoj mjeri i obustava izvršenja

Član 395.

Izmjena odluke i obustava izvršenja

- (1) Kad su ispunjeni zakonom propisani uslovi za izmjenu odluke o izrečenoj vaspitnoj mjeri odluku o izmjeni donosi sudija za maloletnike koji je donio rješenje o vaspitnoj mjeri, ako sam nađe da je to potrebno ili na prijedlog tužioca, upravnika ustanove ili organa staranja kom je povjeren nadzor nad maloletnikom.
- (2) Prije donošenja odluke sudija za maloletnike će saslušati tužioca, maloletnika, roditelja ili staroca maloletnika ili druga lica, a pribaviće i potrebne izvještaje od ustanove u kojoj maloletnik izdržava zavodsku mjeru, od organa starateljstva ili drugih organa i ustanova.
- (3) Po odredbama st. 1. i 2. ovog člana donosi se i odluka o obustavi izvršenja vaspitne mjere.
- (4) Odluku o izmjeni vaspitne mjere ili o obustavi izvršenja donosi sudija za maloletnike.

GLAVA XXVIII - POSTUPAK ZA KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVNIH LICA

Član 396.

Jedinstvenost postupka

- (1) Zbog istog krivičnog djela, protiv pravnog lica se, u pravilu, pokreće i vodi krivični postupak zajedno sa postupkom protiv počinioca.
- (2) Postupak samo protiv pravnog lica se može pokrenuti odnosno voditi kada protiv počinioca krivični postupak nije moguće pokrenuti odnosno voditi iz zakonom propisanih razloga ili ako je protiv njega krivični postupak već proveden.
- (3) U jedinstvenom postupku se protiv optuženog pravnog lica i optuženog podiže jedna optužnica i izriče jedna presuda.

Član 397.

Cjelishodnost pokretanja krivičnog postupka

Tužilac može da odluči da protiv pravnog lica ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka kada okolnosti slučaja ukazuju da to ne bi bilo cjelishodno jer je doprinos pravnog lica počinjenju krivičnog djela bio neznatan, ili pravno lice nema imovine ili ima tako malo imovine da ne bi bila dovozna ni za pokrivanje troškova postupka, ili ako je protiv pravnog lica započet stečajni postupak ili kada je počinitelj krivičnog djela jedini vlasnik pravnog lica protiv kog bi se krivični postupak inače pokrenuo.

Član 398.

Zastupnik pravnog lica u krivičnom postupku

- (1) Svako pravno lice u krivičnom postupku mora imati svog zastupnika koji je ovlašten za preduzimanje svih radnji za koje je po ovom zakonu ovlašten osumnjičeni odnosno optuženi i osuđeni.
- (2) Pravno lice u krivičnom postupku može imati samo jednog zastupnika.
- (3) Sud mora svaki put utvrditi identitet zastupnika pravnog lica i njegovo ovlaštenje za zastupanje.

Član 399.

Određivanje zastupnika

- (1) Zastupnik pravnog lica u krivičnom postupku je onaj ko je ovlašten da zastupa pravno lice po zakonu, aktu nadležnog državnog organa ili po statutu, aktu o osnivanju ili drugom aktu pravnog lica.
- (2) Zastupnik može da ovlasti za zastupanje nekog drugog. Ovlaštenje mora biti dato pisano ili usmeno na zapisnik kod suda.
- (3) Kada je prije pravosnažnog završetka krivičnog postupka pravno lice prestalo s postojanjem, zastupnika će mu odrediti sud.

Član 400.

Izuzimanje zastupnika

- (1) Zastupnik pravnog lica u krivičnom postupku ne može biti lice koje je pozvano kao svjedok.
- (2) Zastupnik pravnog lica u krivičnom postupku ne može biti lice protiv kog teče postupak zbog istog krivičnog djela, osim ako je jedini član pravnog lica.
- (3) U slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana sud će pozvati pravno lice da nadležni organ tog pravnog lica u određenom roku odredi drugog zastupnika i o tome pisano obavijesti sud. U suprotnom, zastupnika će odrediti sud.

Član 401.

Dostavljanje pismena

Pismena, namijenjena pravnom licu, dostavljaju se pisarnici pravnog lica i zastupniku.

Član 402.

Troškovi zastupnika

Troškovi zastupnika pravnog lica u krivičnom postupku su troškovi krivičnog postupka. Troškovi za zastupnika postavjenog na osnovu čl. 399. i 400. ovog zakona unaprijed se isplaćuju iz sredstava organa koji vodi krivični postupak samo ako pravno lice nema sredstava.

Član 403.

Branilac pravnog lica u krivičnom postupku

- (1) Pravno lice može, pored zastupnika, imati branioca.
- (2) Pravno lice i fizičko lice, kao i osumnjičeni odnosno optuženi ne mogu imati istog branioca.

Član 404.

Sadržaj optužnice

Optužnica protiv pravnog lica u krivičnom postupku, pored sadržaja propisanih ovim zakonom, sadrži naziv pod kojim pravno lice, u skladu sa propisima, nastupa u pravnom procesu, sjedište pravnog lica, opis krivičnog djela i osnov odgovornosti pravnog lica.

Član 405.

Saslušanje i završna riječ

- (1) Na glavnoj raspravi prvo se saslušava optuženi, a zatim zastupnik pravnog lica.
- (2) Po završenom dokazanom postupku, kao i završnoj riječi tužioca i oštećenog, sudija odnosno predsjednik vijeća daje riječ braniocu, zatim zastupniku pravnog lica, te braniocu optuženog i na kraju optuženom.

Član 406.

Presuda pravnom licu

Pored sadržaja propisanog u članu 300. ovog zakona pisana presuda pravnom licu mora sadržavati:

- a) u uvodu presude - naziv pod kojim pravno lice u skladu sa propisima nastupa u pravnom procesu i sjedište pravnog lica, kao i ime i prezime zastupnika pravnog lica koji je bio prisutan na glavnom pretresu;
- b) u izreci presude - naziv pod kojim pravno lice u skladu sa propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravnog lica, kao i zakonski propis po kojem je optuženo, po kojem se oslobađa optužbe za to djelo ili po kojem se optužba odbija.

Član 407.

Bezbjednosna mjera

- (1) Za obezbjeđivanje izvršenja kazne, oduzimanja imovine ili oduzimanja imovinske koristi, sud može, na prijedlog tužioca, protiv pravnog lica u krivičnom postupku da odredi privremeno obezbjeđenje. U ovom slučaju shodno se primjenjuju odredbe člana 216. ovog zakona.
- (2) Ako postoji opravdan strah da će u okviru optuženog pravnog lica biti ponovljeno djelo i da će za njega biti odgovorno pravno lice ili se sa počinjenjem djela prijeti, sud može u istom postupku, osim mjera iz stava 1. ovog člana, pravnom licu da zabrani obavljanje jedne ili više određenih djelatnosti na određeno vrijeme.
- (3) Kada je protiv pravnog lica pokrenut krivični postupak sud može, na prijedlog tužioca ili po službenoj dužnosti, da zabrani statusne promjene pravnog lica koje bi bila posljedica brisanja pravnog lica iz sudskog registra. Odluka o ovoj zabrani se upisuje u sudski registar.

Član 408.

Primjena ostalih odredaba ovog zakona

Ako drugačije nije određeno, u krivičnom postupku protiv pravnog lica shodno se primjenjuje odgovarajuće odredbe ovog zakona, čak i u slučaju ako se postupak vodi samo protiv pravnog lica.

GLAVA XXIX - POSTUPAK ZA PRIMJENU BEZBJEDNOSNIH MJERA, ZA ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVljENE KRIVIČNIM DJELOM I ZA OPOZIVANJE USLOVNE OSUDE

Član 409.

Prekid postupka u slučaju nastupa psihičke bolesti

- (1) Ako je optuženi poslije počinjenja krivičnog djela obolio od takve psihičke bolesti da nije sposoban da učestvuje u postupku, sud će riješiti, nakon psihijatrijskog vještačenja, da prekine postupak i optuženog uputi organu nadležnom za pitanje socijalnog staranja.
- (2) Kada se zdravstveno stanje optuženog poboljša u mjeri da može da učestvuje u postupku, krivični postupak će se nastaviti.
- (3) Ako tokom prekida postupka nastupi zastarjevanje krivičnog gonjenja sud će postupiti u skladu s članom 298. tačkom f) ovog zakona.

Član 410.

Postupak u slučaju neuračunljivosti

- (1) Ako je osumnjičeni počinio krivično djelo u stanju neuračunljivosti, tužilac će u optužnici podnijeti prijedlog da sud utvrdi da je osumnjičeni počinio krivično djelo u stanju neuračunljivosti, kao i da se predmet uputi organu nadležnom za pitanje socijalnog staranja radi pokretanja odgovarajućeg postupka.
- (2) Ako u toku glavnog pretresa izvedeni dokazi ukazuju da je optuženi počinio djelo u stanju uračunljivosti, smanjene uračunljivosti ili bitno smanjene uračunljivosti, tužilac će odustati od podnesenog prijedloga. U slučaju ako se radi o smanjenoj uračunljivosti ili bitno smanjenoj uračunljivosti, tužilac će predložiti izricanje bezbjednosne mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz neku drugu krivičnopravnu sankciju.
- (3) U slučaju iz stava 1. ovog člana osumnjičeni odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru ili psihijatrijskoj ustanovi, neće se pustiti na slobodu, već će sud na prijedlog tužioca da donese rješenje o privremenom zadržavanju do najviše 30 dana od donošenja tog rješenja. Protiv ovoga rješenja žalba nije dozvoljena.
- 4) Poslije podnošenja prijedloga iz stava 1. ovog člana osumnjičeni odnosno optuženi mora imati branioca.

Član 411.

Postupak u slučaju obaveznog liječenja od ovisnosti

- (1) O primjeni bezbjednosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti sud odlučuje pošto pribavi nalaz i mišljenje vještaka. U svom nalazu i mišljenju vještak treba da se izjasni i o mogućnostima za liječenje optuženog.
- (2) Ako je pri izricanju uslovne osude počinio određeno liječenje na slobodi, a on se nije podvrgao liječenju ili ga je samovoljno napustio, sud može, po službenoj dužnosti ili na prijedlog ustanove u kojoj se počinilac liječio

ili je trebao da se liječi, a po saslušanju tužioca i počinioca odrediti opozivaNje uslovne osude ili prinudno izvršeNje bezbjednosne mjere obaveznog liječeNja od ovisnosti. Prije donošeNja odluke sud će, po potrebi, pribaviti i mišqeNje qekara.

Član 412.

OduzimaNje predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZFBiH moraju oduzeti, oduzeće se i kad se krivični postupak ne završi presudom kojom se osuđeni proglašava krivim, ako to zahtijevaju interesi opšte bezbjednosti o čemu se donosi posebno rješeNje.
- (2) RješeNje iz stava 1. ovog člana donosi sud u momentu kada je postupak završen odnosno kad je obustavqen.
- (3) RješeNje o oduzimaNju predmeta iz stava 1. ovog člana donosi sud i kad je u presudi kojom je optuženi proglašen krivim propušteno da se donese takva odluka.
- (4) Ovjereni prepis rješeNja o oduzimaNju predmeta dostaviće se vlasniku predmeta, ako je vlasnik poznat.
- (5) Protiv rješeNja iz st. od 1. do 3. ovog člana vlasnik predmeta ima pravo na žalbu zbog nepostojaNja zakonskog osnova za oduzimaNje predmeta.

Član 413.

OduzimaNje imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom

- (1) Imovinska korist pribavqena krivičnim djelom utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.
- (2) Tužilac je u toku postupka dužan da prikupqa dokaze i izviđa okolnosti koje su od važnosti za utvrđivaNje imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom.
- (3) Ako je oštećeni podnio imovinskopravni zahtjev u pogledu povrata predmeta pribavqenih krivičnim djelom, odnosno u pogledu novčanog iznosa koji odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.

Član 414.

Postupak oduzimaNja imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom

- (1) Kada dolazi u obzir oduzimaNje imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom, lice na koje je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravnog lica pozvaće se na glavni pretres radi saslušaNja. Pozivom će se upozoriti da će se postupak provesti bez NJihove prisutnosti.
- (2) Predstavnik pravnog lica biće saslušan na glavnom pretresu poslije optuženog. Na isti način postupiće se u odnosu na lice na koje je imovinska korist prenesena, ako nije pozvano kao svjedok.
- (3) Lice na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravnog lica ovlašten je da u vezi sa utvrđivaNjem imovinske koristi predlaže dokaze i da, prema dopušteNju sudije odnosno predsjednika vijeća, postavqa pitaNja optuženom, svjedocima i vještacima.
- (4) IskqučeNje javnosti na glavnom pretresu ne odnosi se na lice na koje je imovinska korist prenesena, ni na predstavnika pravnog lica.

(5) Ako sud u toku glavnog pretresa utvrdi da dolazi u obzir oduzimaNJe imovinske koristi, prekinuće glavni pretres i pozvaće lice na koje je imovinska korist prenesena, kao i predstavnika privrednog društva, odnosno drugog pravnog lica.

Član 415.

UtvrđivaNJe imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom

Sud će visinu iznosa imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom utvrditi po slobodnoj ocjeni, ako bi inače NJeno utvrđivaNJe bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačeNJem postupka.

Član 416.

Privremene bezbjednosne mjere

Kada dolazi u obzir oduzimaNJe imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom, sud će po službenoj dužnosti po odredbama koje važe za izvršni postupak da odredi privremene bezbjednosne mjere. U takvom slučaju shodno se primjeNJuju odredbe člana 216. ovog zakona.

Član 417.

Sadržaj odluke kojom se izriče mjera oduzimaNJa imovinske koristi

- (1) OduzimaNJe imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom sud može izreći u presudi kojom se optuženi proglašava krivim i u rješeNJu o primjeni vaspitne mjere, kao i u postupku iz člana 410. ovog zakona.
- (2) U izreci presude ili rješeNJa sud će navesti koji se predmet odnosno novčani iznos oduzima.
- (3) Ovjereni prepis presude odnosno rješeNJa dostavqa se i licu na koje je imovinska korist prenesena, kao i predstavniku pravnog lica ako je sud izrekao oduzimaNJe imovinske koristi od tog lica.

Član 418.

Zahtjev za ponavqaNJe postupka u pogledu mjere oduzimaNJa imovinske koristi

Lice iz člana 414. ovog zakona može da podnese zahtjev za ponavqaNJe krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimaNJu imovinske koristi pribavqene krivičnim djelom.

Član 419.

Shodna primjena odredaba ovog zakona o žalbi

Odredbe člana 309. st. 2. i 3. i čl. 317. i 332. ovog zakona shodno se primjeNJuju na žalbu protiv odluke o oduzimaNJu imovinske koristi.

Član 420.

Shodna primjena ostalih odredaba ovog zakona

Ako odredbama ove glave nije nešto drugo predviđeno, u pogledu postupka za primjenu bezbjednosnih mjera ili za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, shodno se primjenjuju ostale odgovarajuće odredbe ovog zakona.

Član 421.

Postupak opozivanja uslovne osude

(1) Kad je u uslovnoj osudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđeni ne vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, ne nadoknadi štetu ili ne ispuni druge obaveze, a osuđeni u određenom roku nije ispunio te obaveze, sud će provesti postupak za opozivanje uslovne osude na prijedlog tužioca ili po službenoj dužnosti.

(2) Sud je obavezan da zakaže saslušanje radi utvrđivanja činjenica, na koje će pozvati tužioca, osuđenog i oštećenog.

(3) Ako sud utvrdi da osuđeni nije ispunio obavezu koja mu je bila određena presudom, donijeće presudu kojom će opozvati uslovnu osudu i odrediti da se utvrđena kazna izvrši ili odrediti novi rok za ispunjavanje obaveze ili ukinuti taj uslov. Ako sud nađe da nema osnova za donošenje neke od tih odluka, riješenjem će da obustavi postupak za opozivanje uslovne osude.

GLAVA XXX - POSTUPAK ZA DONOŠENJE ODLUKE O BRISANJU OSUDE ILI PRESTANKU BEZBJEDNOSNIH MJERA I PRAVNIH POSJEDICA OSUDE

Član 422.

Rješenje o brisanju osude

(1) Kad po zakonu brisanje osude nastupa istekom određenog vremena i pod uslovom da osuđeni u tom vremenu ne počini novo krivično djelo, rješenje o brisanju osude donosi po službenoj dužnosti organ nadležan za vođenje poslova kaznene evidencije.

(2) Prije donošenja rješenja o brisanju osude izvršiće se potrebna provjeravanja, a naročito će se prikupiti podaci o tome da li je protiv osuđenog u toku krivični postupak za neko novo krivično djelo počinjeno prije isteka roka predviđenog za brisanje osude.

Član 423.

Prijedlog osuđenog za brisanje osude

(1) Ako nadležni organ ne donese rješenje o brisanju osude, osuđeni može tražiti da se utvrdi da je brisanje osude nastupilo po zakonu.

(2) Ako nadležni organ ne postupi po zahtjevu osuđenog u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva, osuđeni može tražiti da sud donese rješenje o brisanju osude.

Član 424.

Sudsko brisanje uslovne osude

Ako uslovna osuda ne bude opozvana ni poslije jedne godine od dana isteka vremena provjeravanja, sud će donijeti rješenje kojim se utvrđuje brisanje uslovne osude. Ovo rješenje dostaviće se osuđenom, tužiocu i organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije.

Član 425.

Postupak brisaNJa osude na osnovu sudske odluke

- (1) Postupak za brisaNJe osude shodno odredbama KZFBiH na osnovu sudske odluke pokreće se na molbu osuđenog.
- (2) Molba se podnosi sudu.
- (3) Sudija koji za to bude određen zakazaće i provesti saslušaNJe tužioca i osuđenog.
- (4) Sudija može da zatraži izvještaj o ponašaNJu osuđenog od policijskog organa, a može takav izvještaj da traži i od uprave ustanove u kojoj je osuđeni izdržavao kaznu.
- (5) Podnosilac molbe i tužilac mogu da podnesu žalbu protiv odluke suda po molbi za brisaNJe osude.
- (6) Ako sud odbije molbu zato što osuđeni svojim ponašaNjem nije zaslužio brisaNJe osude, osuđeni može da ponovi molbu po isteku jedne godine od dana pravosnažnosti rješeNJa o odbijaNJu molbe.

Član 426.

UvjereNJe o krivičnoj evidenciji

U uvjereNJu koje se građanima izdaje na osnovu podataka iz krivične evidencije, brisana osuda i brisane pravne posqedice osude ne smiju se spomiNJati.

Član 427.

Molba i postupak prestanka bezbjednosne mjere

- (1) Molba za prestanak primjene bezbjednosnih mjera propisanih u KZFBiH i drugih mjera propisanih zakonom podnosi se sudu.
- (2) Sudija koji za to bude određen prethodno će ispitati da li je proteklo potrebno vrijeme po zakonu, a zatim će zakazati i provesti saslušaNJa, radi utvrđivaNJa čiNjenica na koje se podnosilac molbe poziva. Sudija će pozvati tužioca i podnosioca molbe.
- (3) Sudija iz stava 2. ovog člana može da zahtijeva izvještaj o ponašaNJu osuđenog od policijskog organa, odnosno od ustanove u kojoj je osuđeni izdržao kaznu.
- (4) U slučaju odbijaNJa molbe, nova molba se ne može podnijeti prije isteka roka od jedne godine od dana pravosnažnosti rješeNJa o odbijaNJu ranije molbe.

GLAVA XXXI - POSTUPAK ZA PRUŽANJE ME\UNARODNE PRAVNE POMOJI I IZVRŠENJE ME\UNARODNIH UGOVORA U KRIVIČNOPRAVNIM STVARIMA

Član 428.

Opšta odredba

Međunarodna krivičnopravna pomoć pruža se po odredbama ovog zakona, ukoliko zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom nije nešto drugo određeno.

Član 429.

UpućivaNJe molbe za pravnu pomoć

Molbe suda odnosno tužioca za pravnu pomoć u krivičnim predmetima dostavqaju se inostranim organima diplomatskim putem, tako što sud odnosno tužilac molbe dostavqa Federalnom ministarstvu pravde koje ih dostavqa nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine.

Član 430.

PostupaNJe po molbi inostranih organa

- (1) Kada Federalno ministarstvo pravde primi, putem nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine, molbu inostranog organa za pravnu pomoć, dužno je da molbu dostavi nadležnom tužiocu.
- (2) O dozvoqenosti i načinu izvršeNJa radNJe koja je predmet molbe inostranog organa odlučuje sud odnosno tužilac po zakonima Bosne i Hercegovine i u skladu sa svojom nadležnošću.

Član 431.

IzvršeNJe presude inostranog suda

- (1) Sud neće postupiti po molbi inostranog organa kojom se traži izvršeNJe krivične presude inostranog suda.
- (2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, sud će izvršiti inostranu pravosnažnu presudu u odnosu na sankciju koju je izrekao inostrani sud, ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom i ako sankciju izrekne i sud prema krivičnom zakonodavstvu Federacije.
- (3) Sud donosi presudu u vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona. O sjednici vijeća obavijestit će se tužilac, osuđeni i branilac.
- (4) U izreku presude iz stava 3. ovog člana sud će da unese potpunu izreku i naziv suda iz inostrane presude i izreći će sankciju. U obrazložeNJu presude iznijet će razloge kojima se rukovodio prilikom izricanja sankcije.
- (5) Protiv presude iz stava 4. ovog člana mogu izjaviti žalbu tužilac i osuđeni ili NJegov branilac, u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (6) Ako strani državljanin osuđen od domaćeg suda ili lice ovlašteno ugovorom podnese molbu sudu da osuđeni izdržava kaznu u svojoj zemqi, sud će postupiti po međunarodnom ugovoru.

Član 432.

Centralizacija podataka

O krivičnim djelima pravqeNJa i stavqaNJa u opticaj falsifikovanog novca, neovlaštene proizvodNJe, prerađivaNJa i prodaje opojnih droga i otrova, trgovine bijelim robqem, proizvodNJe i rasturaNJa pornografskih spisa, kao i o drugim krivičnim djelima u pogledu kojih se međunarodnim ugovorima predviđa centralizacija podataka, sud je dužan da bez odgađanja dostavi, putem Federalnog ministarstva pravde, nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine podatke o krivičnom djelu i počiniocu i pravosnažnu presudu. Kad je u pitanju krivično djelo pranja novca ili se radi o krivičnom djelu u vezi sa pranjem novca, podaci se moraju, bez odgađanja, dostaviti i organu Bosne i Hercegovine nadležnom za sprečavanje pranja novca.

Član 433.

Ustupanje krivičnog gonjenja stranoj državi

- (1) Ako je na teritoriji Federacije krivično djelo počinio stranac koji ima prebivalište u stranoj državi, toj državi se mogu, mimo uslova za izručenje osumnjičenih odnosno optuženih lica, predviđenih u Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, ustupiti svi krivični spisi radi krivičnog gonjenja i suđenja, ako se strana država tome ne protivi.
- (2) Ustupanje krivičnog gonjenja i suđenja nije dozvoljeno ako se njime stranac može izložiti nepravednom postupku, nehumanom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.
- (3) Prije podizanja optužnice, odluku o ustupanju donosi tužilac. Nakon podizanja optužnice, a do ustupanja predmeta sudiji odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa - odluku donosi sudija za prethodno saslušanje, na prijedlog tužioca.
- (4) Ustupanje se može izvršiti za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora do deset godina, kao i za krivična djela ugrožavanja javnog saobraćaja.
- (5) Ako je oštećeni državljanin Bosne i Hercegovine, ustupanje nije dozvoljeno ako se on tome protivi, osim ako je dato osiguranje za ostvarivanje njegovog imovinskopravnog zahtjeva.

Član 434.

Preuzimanje krivičnog gonjenja od države

- (1) Federalno ministarstvo pravde će zahtjev strane države da se u Federaciji preduzme krivično gonjenje državljanina Bosne i Hercegovine ili lica koje ima prebivalište u Bosni i Hercegovini za krivično djelo iz nadležnosti Federacije izvršeno van teritorije Bosne i Hercegovine, dostaviti sa spisima nadležnom tužiocu.
- (2) Ako je nadležnom organu strane države podnesen imovinskopravni zahtjev, postupiće se kao da je taj zahtjev podnesen sudu.
- (3) O odluci kojom se odbija da se preduzme krivično gonjenje, kao i o pravosnažnoj odluci donesenoj u krivičnom postupku, obavijestice se, diplomatskim putem, strana država koja je uputila zahtjev.

GLAVA XXXII - POSTUPAK ZA NADOKNADU ŠTETE, REHABILITACIJU I OSTVARIVANJE DRUGIH PRAVA LICA NEOPRAVDANO OSUĐENIH I NEOSNOVANO LIŠENIH SLOBODE

Član 435.

Nadoknada štete zbog neopravdane osude

- (1) Pravo na nadoknadu štete zbog neopravdane osude ima lice kojem je bila pravosnažno izrečena krivičnopravna sankcija ili koje je proglašeno krivim, a oslobođeno od kazne, a kasnije je povodom vanrednog pravnog lijeka ponovljen postupak pravosnažno obustavljen ili je pravosnažnom presudom oslobođeno od optužbe, ili je optužba odbijena osim u sjećućim slučajevima:
  - a) ako je do obustavljanja postupka ili presude kojom se optužba odbija došlo zbog toga što je u ponovljenom postupku tužilac odustao od krivičnog gonjenja, a do odustanka je došlo na osnovu sporazuma sa osumnjičenim odnosno optuženim,

b) ako je u ponovljenom postupku presudom optužba odbijena zbog nenadležnosti suda, a ovlašteni tužilac je preduzeo krivično gonjenje pred nadležnim sudom.

(2) Osuđeni nema pravo na nadoknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namjerno prouzrokovao svoju osudu, osim ako je na to bio prinuđen.

(3) U slučaju osude za krivična djela u sticaju, pravo na nadoknadu štete može se odnositi i na pojedina krivična djela u pogledu kojih su ispunjeni uslovi za priznanje nadoknade.

Član 436.

Zastarjelost potraživanja za nadoknadu štete

(1) Pravo na nadoknadu štete zastarijeva istekom tri godine od dana pravosnažnosti presude kojom je optuženi oslobođen od optužbe ili kojom je optužba odbijena, odnosno pravosnažnosti rješenja tužioca ili suda kojim je postupak obustavljen, a ako je povodom zahtjeva za podnošenje vanrednog pravnog lijeka podnesena žalba vijeću apelacionog odjela od dana prijema odluke tog vijeća.

(2) Prije podnošenja sudu tužbe za nadoknadu štete, oštećeni je dužan da se svojim zahtjevom obrati Federalnom ministarstvu pravde radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini nadoknade.

(3) U slučaju iz člana 437. stav 1. ovog zakona, o zahtjevu se može rješavati samo ako ovlašteni tužilac nije preduzeo gonjenje pred nadležnim sudom u roku od tri mjeseca od dana prijema pravosnažne presude.

Član 437.

Podnošenje tužbe nadležnom sudu za nadoknadu štete

(1) Ako zahtjev za nadoknadu štete ne bude usvojen ili po njemu Federalno ministarstvo pravde ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, oštećeni može kod nadležnog suda da podnese tužbu za nadoknadu štete.

(2) Ako je postignut sporazum samo u dijelu odštetnog zahtjeva, oštećeni može da podnese tužbu u pogledu ostatka zahtjeva.

(3) Tužba za nadoknadu štete podnosi se protiv Federacije. U slučaju da Federacija nadoknadi štetu zbog neosnovanog lišavanja slobode ili neopravdane osude ona stiče pravo regresa od kantona čijim je zakonom osnovan sud koji je donio pravosnažnu presudu odnosno rješenje.

Član 438.

Pravo nasljednika na nadoknadu štete

(1) Nasljednici oštećenog nasquduju samo pravo oštećenog lica na nadoknadu imovinske štete. Ako je oštećeni već podnio zahtjev nasljednici mogu da nastave postupak samo u granicama već postavqenog zahtjeva za nadoknadu imovinske štete.

(2) Nasljednici oštećenog lica mogu poslije njegove smrti nastaviti postupak za nadoknadu štete, odnosno pokrenuti postupak ako je oštećeno lice umrlo prije isteka roka zastarjelosti, a da se zahtjev nije odreklo.

Član 439.

Ostala lica kojima pripada pravo na nadoknadu štete

(1) Pravo na nadoknadu štete pripada:

- a) licu koje je bilo u pritvoru, a nije došlo do pokretanja krivičnog postupka ili je postupak obustavljen ili je pravosnažnom presudom oslobođeno od optužbe ili je optužba odbijena,
- b) licu koje je izdržavalo kaznu lišavanja slobode, a povodom ponavljanja krivičnog postupka izrečena joj je kazna lišavanja slobode u kraćem trajanju od kazne koju je izdržala, ili joj je izrečena krivičnopravna sankcija koja se ne sastoji u lišavanju slobode ili je proglašena krivom a oslobođena od kazne,
- c) licu koje je zbog greške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišeno slobode ili je zadržano duže u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere,
- d) licu koje je u pritvoru provelo duže nego što traje kazna zatvora na koju je osuđeno.

(2) Licu koje je lišeno slobode bez zakonskog osnova pripada pravo na nadoknadu štete ako mu nije određen pritvor, niti mu je vrijeme za koje je lišeno slobode uračunato u izrečenu kaznu za krivično djelo ili za prekršaj.

(3) Nadoknada štete ne pripada licu koje je svojim nedozvojenim postupcima prouzrokovalo lišavanje slobode. U slučajevima iz stava 1. tačka a) ovog člana isključeno je pravo na nadoknadu štete i ako su postojale okolnosti iz člana 435. stav 1. ili ako je postupak obustavljen na osnovu člana 219. ovog zakona.

(4) U postupku za nadoknadu štete, u slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana shodno će se primjenjivati odredbe ove glave.

Član 440.

Nadoknada štete prouzrokovane sredstvima javnog informisanja

Ako je slučaj na koji se odnosi neopravdana osuda ili neosnovano lišavanje slobode nekog lica prikazan u sredstvima javnog informisanja i time bio povrijeđen ugled tog lica, sud će, na njegov zahtjev, objaviti u novinama ili drugom sredstvu javnog informisanja saopštenje o odluci iz koje proizilazi neopravdanost ranije osude, odnosno neosnovanost lišavanja slobode. Ako slučaj nije prikazan u sredstvu javnog informisanja, ovakvo saopštenje će se, na zahtjev tog lica, dostaviti organu, privrednom društvu ili drugom pravnom licu u kom je to lice zaposleno, a ako je to za njegovu rehabilitaciju potrebno, političkoj stranci ili udruženju građana.

Član 441.

Lica kojima pripada pravo podnoženja odštetnog zahtjeva

(1) Poslije smrti osuđenog lica pravo na podnoženje ovog zahtjeva pripada njegovom bračnom odnosno vanbračnom drugu, djeci, roditeljima, braći i sestrama.

(2) Zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti i ako nije bio podnesen zahtjev za nadoknadu štete.

(3) Nezavisno od uslova iz člana 435. ovog zakona, zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti i kad je povodom vanrednog pravnog lijeka izmijenjena pravna kvalifikacija djela, ako je zbog pravne kvalifikacije djela u ranijoj presudi bio teže povrijeđen ugled osuđenog lica.

(4) Zahtjev iz st. od 1. do 3. ovog člana podnosi se sudu u roku od šest mjeseci. O zahtjevu odlučuje vijeće (član 25. stav 6.). Prilikom rješavanja o zahtjevu shodno se primjenjuju odredbe člana 435. st. 2. i 3. i člana 439. stava 3. ovog zakona.

Član 442.

Rehabilitacija

Sud će po službenoj dužnosti donijeti rješenje kojim se poništava upis neopravdane osude u krivičnoj evidenciji. Rješenje se dostavlja organu nadležnom za vođenje krivične evidencije. O poništenom upisu ne smiju se nikom davati podaci iz krivične evidencije.

Član 443.

Zabrana upotrebe podataka

Lice koje je na bilo koji način došlo do podataka koji se odnose na neopravdanu osudu ili na neosnovano lišavanje slobode, ne smije da upotrijebi te podatke na način koji bi bio od štete za rehabilitaciju lica protiv kog je vođen krivični postupak.

Član 444.

Pravo na nadoknadu štete u vezi sa zaposlenjem

(1) Licu kom je zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišavanja slobode prestao radni odnos ili svojstvo osiguranika socijalnog osiguranja, priznaje se radni staž, odnosno staž osiguranja kao da je bilo na radu za vrijeme za koje je zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišavanja slobode staž izgubilo. U staž se uračunava i vrijeme nezaposlenosti do koje je došlo zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišavanja slobode, a koja nije nastala krivicom tog lica.

(2) Prilikom svakog rješavanja o pravu na koje utiče dužina radnog staža odnosno staža osiguranja, nadležni organ ili pravno lice uzeće u obzir staž priznat odredbom stava 1. ovog člana.

(3) Ako organ ili pravno lice iz stava 2. ovog člana ne uzme u obzir staž priznat odredbom stava 1. ovog člana, oštećeno lice može zahtijevati da sud utvrdi da je priznava ovoga vremena staža nastupilo po zakonu. Tužba se podnosi protiv organa ili pravnog lica koje osporava priznava staža i protiv Federacije.

(4) Na zahtjev organa ili pravnog lica kod kog se pravo iz stava 2. ovog člana ostvaruje, isplatiće se iz sredstava Buxeta Federacije propisani doprinosi za vrijeme za koje je odredbom stava 1. ovog člana staž priznat.

(5) Staž osiguranja priznat odredbom stava 1. ovog člana u potpunosti se uračunava u penzioni staž.

GLAVA XXXIII - POSTUPAK ZA IZDAVANJE POTJERNICE I OBJAVE

Član 445.

Tražnje adrese

Ako se ne zna prebivalište ili boravište osumnjičenog odnosno optuženog, kada je to po odredbama ovog zakona neophodno, tužilac odnosno sud će zatražiti od policijskih organa da osumnjičenog odnosno optuženog potraže i da tužioca odnosno sud obavijeste o njegovoj adresi.

Član 446.

Uslovi za izdavanje potjernice

- (1) Izdavanje potjernice može se narediti kada se osumnjičeni odnosno optuženi protiv kog je pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna nalazi u bjekstvu, a postoji naredba za njegovo dovođenje ili rješavanje o određivanju pritvora.
- (2) Izdavanje potjernice naređuje sud.
- (3) Izdavanje potjernice narediće se i u slučaju bjekstva osuđenog iz ustanove u kojoj izdržava kaznu, bez obzira na visinu kazne ili bjekstva iz ustanove u kojoj izdržava zavodsku mjeru vezanu sa lišavanjem slobode. Naredbu u takvom slučaju izdaje upravnik ustanove.
- (4) Naredba suda ili upravnika ustanove za izdavanje potjernice dostavlja se policijskim organima radi izvršenja.

Član 447.

Izdavanje objave

- (1) Ako su potrebni podaci o pojedinim predmetima koji su u vezi sa krivičnim djelom, ili ove predmete treba pronaći, a naročito ako je to potrebno radi ustanovljenja identiteta pronađenog nepoznatog leša, narediće se izdavanje objave kojom će se zatražiti da se podaci ili obavještenja dostave organu koji vodi postupak.
- (2) Policijski organi mogu objavivati i fotografije leševa i nestalih lica ako postoji osnovana sumnja da je do smrti odnosno nestanka tih lica došlo uslijed krivičnog djela.

Član 448.

Povlačenje potjernice ili objave

Organ koji je naredio izdavanje potjernice ili objave dužan je da je odmah povuče kada se pronađe traženo lice ili predmet, ili kad nastupi zastarjelost krivičnog gonjenja ili izvršenja kazne ili drugi razlozi zbog kojih potjernica ili objava nije više potrebna.

Član 449.

Ko raspisuje potjernicu ili objavu

- (1) Potjernicu ili objavu raspisuje nadležni policijski organ koga određuje sud u svakom pojedinom slučaju, odnosno ustanova iz koje je pobjeglo lice na izdržavanju kazne ili zavodske mjere.
- (2) Ako je vjerovatno da se lice za kojim je izdata potjernica nalazi u inostranstvu, nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine može da raspiše međunarodnu potjernicu.

GLAVA XXXIV - NEDOVOQAN BROJ SUDIJA

Član 450.

Nedovoqan broj sudija

- (1) Ako se kod suda koji sudí samo u prvom stepenu zbog nedovoqnog broja sudija ne može obrazovati vijeće predviđeno u članu 25. stav 6. ovog zakona, poslove iz nadležnosti tog vijeća obavqaće vijeće neposredno višeg suda, ako odredbama st. 2. i 3. ovog člana nije drugačije određeno.
- (2) Poslije predaje optužnice pritvor određuje ili ukida, po saslušaNju tužioca, predsjednik vijeća odnosno sudija, a na glavnom pretresu vijeće.
- (3) Sudija prvostepenog suda donosi odluku o zahtjevu za ponavqanje postupka (član 346. stav 1.).

GLAVA XXXV - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 451.

RačunaNje rokova

- (1) Ako je na dan stupaNja na snagu ovog zakona bio u toku neki rok, taj rok će se računati po odredbama ovog zakona osim ako je dotadašNji rok duži ili je odredbama ovog člana drugačije propisano.
- (2) Odredbe člana 151. st. 2. i 3. ovog zakona o rokovima trajaNja pritvora primjeNjuju se u predmetima započetim nakon stupaNja na snagu ovog zakona.

Član 452.

RješavaNje predmeta primqenih u rad

- (1) Postupci u krivičnim predmetima primqenim u rad kod sudova do dana stupaNja na snagu ovog zakona nastaviće se po odredbama ovog zakona, osim ako odredbama ovog člana nije drugačije određeno.
- (2) Predmeti istrage iz stava 1. ovog člana dostaviće se tužiocu odmah, a ako je u toku izvršeNje pojedinih istražnih radNji u roku od osam dana od dana stupaNja na snagu ovog zakona.
- (3) Postupci u predmetima iz stava 1. ovog člana u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu nastaviće se po dosadašNjim propisima, osim ako odredbama ove glave nije drukčije određeno.
- (4) Predmete iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine primqene u rad kod sudova u Federaciji do stupaNja na snagu ovog zakona u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu, dovršiće ti sudovi po dosadašNjim propisima. Predmete iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine primqene u rad kod sudova u Federaciji, odnosno tužilaštava i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu dovršiće ti sudovi po odredbama ovog zakona, osim ako Sud Bosne i Hercegovine po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branioca ne odluči da preuzme takav predmet.
- (5) Postupke u predmetima u kojima je podnesen optužni prijedlog dovršiće sudovi po dosadašNjim propisima, osim ako odredbama ove glave nije drugačije određeno.
- (6) Predmete primqene u rad kod viših sudova do stupaNja na snagu ovog zakona u kojima će doći do izmjene u pravnoj ocjeni krivičnog djela ili do izmjene stvarne nadležnosti suda dovršiće ti sudovi.

Član 453.

PrihvataNje prikupqenih dokaza

Ako je Sud Bosne i Hercegovine vođeNJe postupka iz svoje nadležnosti prenio sudu u Federaciji na čijem je području krivično djelo izvršeno ili pokušano, taj sud će prihvatiti dokaze koji su u skladu sa zakonom prikupjeni u toku istrage i sudskog obezbjeđeNJa.

Član 454.

Pravo privatnog tužioca i oštećenog kao tužioca

(1) Krivični postupak za krivična djela za koja se do dana stupaNJa na snagu ovog zakona, krivično goNJeNJe preduzelo po privatnoj tužbi iz člana 291. KZFBiH ("Službene novine Federacije BiH", br.43/98, 15/99, 29/00), ili po optužnici, odnosno optužnom prijedlogu oštećenog kao tužioca, nastaviće se po dosadašNJim propisima, osim ako odredbama čl. 451. do 458. ovog zakona nije drugačije regulisano.

(2) Istragu u predmetima iz stava 1. ovog člana sud će rješeNjem prekinuti i o tome u roku od 8 dana obavijestiti oštećenog kao tužioca. Oštećeni ima pravo u roku od 8 dana od kada je primio izvještaj da podnese prijedlog kancelariji tužioca radi preuzimaNJa goNJeNJa. Ako tužilac ne preuzme goNJeNJe u roku od 15 dana od dana podnošeNJa prijedloga, o tome će obavijestiti sud koji će postupak rješeNjem obustaviti.

Član 455.

Mogućnost suđeNJa u odsustvu

(1) Ako je prije stupaNJa na snagu ovog zakona doneseno rješeNje o suđeNju u odsustvu postupak će se rješeNjem prekinuti. Kad prestanu smetNje koje su prouzrokovale prekid postupka, postupak će se nastaviti po ovom zakonu.

(2) Ako je prije stupaNJa na snagu ovog zakona optuženom suđeno u odsustvu i donesena presuda, postupak će se dovršiti po dosadašNJim propisima, osim ako odredbama ove glave nije drugačije propisano.

Član 456.

RješavaNje po žalbi na drugostepenu presudu i po zahtjevu za zaštitu zakonitosti

(1) U postupcima u kojima je do stupaNJa na snagu ovog zakona izjavqena žalba na presudu drugostepenog suda ili je bio u toku rok za žalbu na presudu drugostepenog suda i u NJemu izjavqena žalba, postupak će se nastaviti i dovršiti u skladu sa dosadašNJim propisima.

(2) U postupcima u kojima je do stupaNJa na snagu ovog zakona podnesen zahtjev za zaštitu zakonitosti ili je bio u toku rok za podnošeNje zahtjeva za zaštitu zakonitosti i u tom roku izjavqen zahtjev za zaštitu zakonitosti, postupak će se nastaviti i dovršiti u skladu sa dosadašNJim propisima.

(3) Federalni tužilac može da podnese zahtjev za zaštitu zakonitosti u istom roku koji prema dosadašNJim propisima važi za osuđenog i NJegovog branioca.

(4) Ako se nakon stupaNJa na snagu ovog zakona povodom žalbe ili vanrednog pravnog lijeka ukine presuda, postupak će se nastaviti i dovršiti u skladu sa odredbama člana 452. st. 3. i 5. ovog zakona.

Član 457.

DonošeNje podzakonskih propisa

Podzakonski propisi predviđeni ovim zakonom donijeće se najkasnije u roku od 90 dana od dana stupaNJa na snagu ovog zakona.

Član 458.

Prestanak primjene propisa

Danom stupaNJa na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 43/98 i 23/99), osim ako odredbama čl. 451. do 457. ovog zakona nije drugačije određeno.

Član 459.

StupaNJe na snagu ovog zakona

Ovaj zakon stupa na snagu 1. avgusta 2003. godine.

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Slavko Matić, s. r.

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Muhamed Ibrahimović, s. r.